

Arts and Crafts vandaag in Vlaanderen

door Lieven Daenens
Rik Sauwen
Johan Valcke
Jan Walgrave

Openbaar Kunstbezit in
Vlaanderen
vierendertigste jaargang
januari/februari/maart
1996
nr. 1
driemaandelijks tijdschrift
voor inwijding in
de beeldende kunsten
door reproducties, teksten
en radiouitzendingen
onder auspiciën van
de Vlaamse provincies
en i.s.m. de BRTN
Afgiftekantoor: Tielt

Sylvie Louagie
Handschoen-mouw
(een paar) "Zilverdraad"
 1995

Flanel, katoen, zilverdraad, stikken
 en handwerk, 20 x 12 cm per
 handschoen

Inhoudsopgave

Arts and Crafts vandaag in Vlaanderen

De kruistocht van de Arts and Crafts in België
 door *Rik Sauwen*

blz. 3

Zijn er Arts and Crafts in Vlaanderen?
 door *Johan Valcke*

blz. 12

Capita selecta
 door *Lieven Daenens, Johan Valcke en*
Jan Walgrave

blz. 22

Vormgeving
 Rob Buytaert
 Annemie Vandezande

Correctie
 Hans Devisscher

Eindredactie en productie
 Rudy Vercruyssen
 Marc Devos
 Geert Verstaen

Druk
 Die Keure

Opbergband
 DeVooght b.v. Montfoort

**De fotogravure voor dit
 nummer werd vervaardigd
 door**

Kortrijksesteenweg 1142A
 9051 Sint-Denijs-Westrem
 09/220.40.40

Copyright OKV
 Niets uit deze uitgave mag
 worden veelevoudigd en/of
 openbaar gemaakt door middel
 van druk, fotokopie, microfilm
 of op welke andere wijze ook
 zonder voorafgaande
 toestemming van de uitgever.

Auteursidentificatie

Lieven Daenens studeerde kunstgeschiedenis aan de Universiteit Gent. Hij is directeur van het Museum voor Sierkunst & Vormgeving, Gent.

Rik Sauwen is licentiaat Romaanse filologie (K.U.Leuven). Hij is producer bij de BRTN, Departement Cultuur.

Johan Valcke studeerde archeologie aan de Universiteit Gent. Hij is directeur van de Dienst Kunstambacht van het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen.

Jan Walgrave studeerde geschiedenis en kunstgeschiedenis aan de K.U.Leuven. Hij is conservator van de provinciale musea van Antwerpen en kunstcriticus.

p

r

o

v

i

c

e

L

i

m

b

u

n

d

e

n

De kruistocht van de Arts and Crafts in België

door Rik Sauwen

Een kunststroming is het kind van vele vaders. Ingewikkelder wordt het wanneer moet worden vastgesteld hoe deze of gene beweging naar het buitenland werd uitgevoerd. Wat blijft er dan van de oorspronkelijke opvattingen over; waar worden ze in al hun zuiverheid overgenomen of hoe werden ze in een min of meer uitgeholde vorm doorgegeven? Wij, die de gegevens post factum kunnen analyseren, hebben het hiermee in zekere zin gemakkelijker dan de tijdgenoten; we houden ons aan de feiten en de data. Wat we echter helemaal missen is het aanvoelen van de Zeitgeist: de psychologische, emotionele of andere context die een welbepaalde impuls determineerde. Met de invloed van de uit Engeland uitzaaiende Arts and Crafts-beweging is dit overduidelijk het geval. Er bestaat ontegensprekelijk een invloed van de beweging op Belgische kunstenaars. In een niet geringe mate heeft ze zelfs de overgang naar de Art Nouveau mogelijk gemaakt, al valt het moeilijk een welomschreven filiatie te duiden. Het heeft eerder iets te maken met de verwantschap in de sfeer en idealistische affiniteiten. En juist deze vaststelling zou iemand als Ruskin dierbaarder zijn geweest dan enig wetenschappelijk syllogisme.

Enkele nuchtere vaststellingen moeten we bij het behandelen van dit onderwerp constant voor ogen houden:

Eén: de invloed van de Arts and Crafts-doctrine laat zich aan deze kant van het Kanaal pas gevoelen tientallen jaren nadat ze tot ontwikkeling kwam. Over enige invloed van belang op Belgische kunstenaars kan pas na 1885 sprake zijn. Het doorslaggevend essay van John Ruskin *The Seven Lamps of Architecture* dateert echter al van 1849. William Morris en enkele jongeren nemen het gedachtengoed van Ruskin over en de idee van een "kruistocht" tegen de middelmatigheid van de barbaarse tegenwoordige tijd krijgt gestalte in de jaren 1855–1860. Een volgende generatie enthousiastelingen boort weer nieuwe bronnen aan. Tijdschriften als *The Hobby Horse* (1884) en *The Studio* (1893) zijn gedroomde informatiekkanalen. Walter Crane is tot na de eeuwwisseling een bevlogen propagandist in woord en daad. Maar al deze invloeden worden meestal als één grote vernieuwende stroming ervaren.

Twee: het lichtende voorbeeld kwam niet enkel uit Groot-Brittannië. De Europeanen van de tweede helft van de negentiende eeuw ontdekken Japan. Alles is nieuw en Van Gogh is lang niet de enige die Japanse prenten verzamelt. De eenvoud van het Japanse interieur lijkt nog wel erg extreem, maar de hang naar kwaliteit en het eerlijke vakmanschap laten niet onberoerd. Tussen haakjes: William Morris had een hekel aan het hele Japanse gedoe en Walter Crane zou later eveneens zijn scepsis over die al te exotische invloed laten blijken. Maar het tij was niet meer te keren.

Drie: een identieke invloed bestond aan beide oevers van het Kanaal, met een weliswaar andere oorsprong en andere historische achtergronden: de gotiek. De stijl

was in Engeland nooit helemaal weggeweest. In de prille Belgische staat verwees de gotiek naar een roemrijk verleden, naar een geïdealiseerde maatschappij die de kenmerken droeg van stabiliteit, welvaart, esthetische perfectie.

De grondfilosofie van de Arts and Crafts-beweging heeft alles om idealistische jongeren aan te spreken. Grofweg draagt zij deze boodschap uit. De producten die de industrie ons voor massa-consumptie aanbiedt, zijn ronduit verwerpelijk: ze zijn aartslelijk, onoprecht, ersatz van het laagste allooi. Even verwerpelijk zijn dus alle stijlen die er bij aanleunen, van imitaties tot alle vormen van eclectisme. Daarom terug naar de authenticiteit die alvast vóór de renaissance (een niet-authentieke vorm van neo) moet gezocht worden. De gotiek – flink geïdealiseerd – beantwoordt aan die denkbeelden en wordt gezien als een tijd waarin kunst en ambacht in harmonie samenleven. Want authenticiteit veronderstelt het teruggrijpen naar authentieke materialen. Paradoxaal uitgedrukt: wat is er lachwekkender dan een Corintische zuil uit gietijzer, al dan niet met een lantaarn bekroond? Eerbied voor het materiaal moet gepaard gaan met eerbied voor de arbeid, voor het ambacht. Geen wonder dus dat de aanhangers van de Arts and Crafts er socialistische idealen op na houden. Tot slot uit zich deze hang naar authenticiteit door een terugkeer naar de natuur. Kunstenaars ontlenen thema's aan de plantenwereld. Ze tekenen natuurlijke structuren na en leggen daarbij de klemtoon op vitale groeiprocessen. Hierdoor wordt elk steriel formalisme vermeden. Morris stelt het zo: "Zelfs waar een lijn ophoudt, moet ze er zo uitzien alsof er kracht te over aanwezig is om zo nodig verder te groeien". Een niet onbelangrijke voorspiegeling van de Art Nouveau.

De eerste Belgische kunstenaar die de boodschap van de Arts and Crafts in België invoert, is de Luikenaar Gustave Serrurier-Bovy (1858–1910). Als jong architect trekt hij in 1884 naar Engeland, bezoekt er William Morris, wint informatie in over de "School of Handicraft" en legt commerciële contacten met de firma Liberty. In de rue de l'Université te Luik opent hij een winkel waarvan de gevel met zijn bloemendecoratie schril afsteekt tegen de traditionele witte en grijze gevels van de overige panden. Hij verkoopt er Liberty-artikelen, Japanse voorwerpen en door hemzelf ontworpen meubilair. Zijn eerste meubels beantwoorden aan de geest van de Arts and Crafts zonder enig Engels model na te bootsen: eenvoudig van lijn, degelijk vervaardigd in inlands eikehout, in een vormgeving geïnspireerd op de Luikse landelijke stijl. In latere ontwerpen ontdoet Serrurier-Bovy zich van de meest opvallende traditionele elementen en gaat de klemtoon meer naar de logische opbouw en het eerlijk gebruik van materialen. Naargelang de opdracht (en dus de opdrachtgever) wordt de expressiviteit van de lijn meer of minder beklemtoond: van vegetaal-expressief tot strak-constructief. Hij ervaart aan den lijve het verscheurend dilemma van de Arts and Crafts-doctrine. Tot hoever is de eerbied voor het mooie materiaal te verzoenen met de democratische betrachtning van schoonheid voor allen?

Ruskin en Morris erkenden deze tegenstelling en beweren er niet door gestoord te zijn. Maar in Morris' beschrijving van twee soorten meubilair klinkt toch enige vooringenomenheid: aan de ene kant is er "necessary workaday furniture" aan de andere "state-furniture". Het ene moet uiterst eenvoudig gehouden worden, maar bij het vervaardigen van het andere "mogen we niet zuinig zijn op ornamenten, we moeten ze zo elegant en verfijnd maken als maar mogelijk, met houtsnijwerk, inlegwerk, beschildering: These are the blossoms of the art of furniture!". In deze laatste categorie herkennen we de enthousiaste sfeer waarin het grootste gedeelte van de Art Nouveau-meubelproductie tot stand komt. De belangstelling voor het allereenvoudigste dagelijkse meubel is heel wat geringer. Eén markante uitzondering hierop is Serrurier-Bovy. Naar aanleiding van een wedstrijd voor goedkope woningen tijdens de Wereldtentoonstelling te Luik (1905) ontwerpt hij een "werkmansinterieur" in een persoonlijke sobere stijl. De meubels in populierehout zijn eenvoudig van lijn, de onderdelen aan elkaar bevestigd met schroeven die niet verborgen worden. De ontwerper beschouwt elke kamer van de woning als een geheel: de gordijnen zijn in effen linnen, met een eenvoudig motief in applicatie, om zelf aan te brengen. Boven een zelf uit te voeren wanddecoratie in grenen wordt met sjablonen een decoratieve fries aangebracht. Het zelf doen is één van de lievelingsdenkbeelden van de Arts and Crafts. Zo is Serruriers echtgenote zijn trouwste medewerker en dat wordt bevestigd door het samenvoegen van hun beider namen. Deze vorm van samenwerking moet op alle vlakken worden doorge-

Gustave Serrurier-Bovy
Ontwerp voor een
eetkamer
 1904
 Kleurplaat gepubliceerd in
 bijlage bij l'Art Décoratif van
 november 1904.

trokken en tot een gemeenschappelijk esthetisch genot leiden. In de beschrijving van zijn werkmansinterieur stelt hij nadrukkelijk dat de bewoner zelf de sjabloon-decoratie moet aanbrengen en zijn echtgenote de gordijnen moet versieren: die zijn trouwens "uiterst eenvoudig en zeer decoratief, ze kunnen gemakkelijk en zonder bijkomende kosten door gelijk welke arbeidersvrouw of -dochter vervaardigd worden". Met het "silex"-meubilair gaat hij zelfs een stap verder: Het wordt in bouwdoos geleverd. De vlakke delen worden door de besteller gemonteerd en achteraf met eenvoudige motieven versierd. In zuivere Arts and Crafts-traditie gebruikt Serrurier een gestileerde distelknop. Voor de wandfries wordt uiteraard eveneens een passend sjabloon toegeleverd. Met het "silex"-meubilair benadert Serrurier-Bovy het dichtst het Morris-ideaal van het individu als artistiek doe-het-zelver. Serrurier beantwoordt uiteraard zelf aan het profiel van de niet-gespecialiseerde ambachtsman. Hij heeft een vorming als architect genoten, maar legt zich vooral toe op de binneninrichting die hij als globaal beschouwt. Als een all-round ambachtsman verwerpt hij geen enkel materiaal a priori: smeedijzer, koper en geelkoper, staal, tin, glas en glaspasta. Voor elk materiaal vindt hij geslaagde toepassingen met de klemtoon op de structurele eenheid van het voorwerp. De versiering van vlakken in geelkoper wordt meestal beperkt tot vierkante uithollingen die hij als een soort signatuur hanteert.

Het lijkt buitensporig te willen beweren dat Gustave Serrurier-Bovy de informant bij uitstek van de Arts and Crafts-beweging zou zijn geweest. Hij was trouwens eveneens een groot bewonderaar van Viollet-le-Duc en zijn eenheidsprincipe, gekoppeld aan de rationele structuur die hij uit de observatie van de natuur putte. In tegenstelling tot Morris, Crane en anderen had Serrurier niet de behoefte een apostolaat uit te dragen via spreekbeurten en cursussen. Hij was een man van de praktijk en zijn scheppingen vormden zijn beste propagandisten. De tijdgenoten hebben dit correct ingeschat en in talrijke artikelen over zijn werk werd telkens naar de beweging verwezen. Hijzelf geniet de eer om in 1896 op de Londense "Arts and Crafts Exhibition" te worden uitgenodigd. In 1899 opent hij in Parijs "L'Art dans l'Habitation": een winkel, die zich aandient als een tentoonstelling van volledig ingerichte ensembles. De bezoeker kan zich inbeelden dat hij een hele reeks privé-woningen bezoekt. Het reclamevignet dat hij voor "L'Art dans l'Habitation" verspreidt, verwijst rechtstreeks naar de Arts and Crafts. De typografie is verwant aan die van Walter Crane. De boodschap wordt omspannen door bebladerde takken die uit de linkerbenedenhoek omhoogstuwten. Twee vignetten beelden symbolisch de boodschap en het credo van Serrurier-Bovy uit. Voor alle duidelijkheid voorziet hij ze van een verklarend onderschrift: "Art" en "Métier".

Gustave Serrurier-Bovy
 Publiciteitsvignet voor
 L'Art dans l'Habitation
 1899

Het blijkt dat kunstenaars die de oversteek naar Groot-Brittannië wagen makkelijker onder de invloed van de Arts and Crafts raken dan zij die zich door de nukkige Noordzee – of door gebrek aan financiële middelen – laten afschrikken. Zo zou het de schilder Willy Finch (1854–1930) vergaan zijn. Zijn talrijke verplaatsingen naar Engeland zullen hem wel enige voorkennis van het onderwerp gegeven hebben. In ieder geval ontpopt hij zich van 1886 af tot een enthousiast propagandist ervan en brengt hij er zeker zijn collega's van de groep Les XX van op de hoogte. In die jaren legt hij zich nog helemaal toe op de schilderkunst, meer bepaald op het pointillisme van Seurat en Signac dat hij met systematische ernst bestudeert en toepast. In 1890 keert hij de schilderkunst voorlopig de rug toe en vestigt zich in La Louvière waar hij decoratieschilder op faïence wordt bij de firma Keramis, een onderneming van de vader van Anna Boch,

een medelid van Les XX. Zijn eerste aarzelende pogingen met siertegels zijn verloren gegaan, toch blijkt uit de toon van de kritiek dat hij meer en meer zijn weg vindt in het beheersen van het koloriet: ongenoegen van de tegenstanders, enthousiasme en aanmoedigingen van medestanders, zoals Emile Verhaeren die voor Finch een grote toekomst in de kunstnijverheid voorspelt. Finch is inderdaad een zoeker. De vorm van zijn aardewerk is altijd sober; voor de decoratie gebruikt hij gewild eenvoudige motieven in sgraffito en/of engobe, met een bijzondere aandacht voor de kwaliteit van het glazuur en het koloriet. Eenvoudige, soms nederige voorwerpen die hun waarde putten uit het eerlijke en voortreffelijke vakmanschap van hun maker. Zo wilde Morris het graag zien. In 1897 begint voor Finch een nieuw en boeiend avontuur; hij vertrekt naar Finland om er de keramiekafdeling van de firma Iris over te nemen.

Alfred-William Finch
Schaal gemaakt door Finch
in het kelder-atelier bij
Henry van de Velde in villa
Bloemenwerf

ca. 1895-1897
Zandsteen, geglazuurd signatuur 3
Museum voor Sierkunst &
Vormgeving

Ondertussen is in België het klimaat ten gunste van het heropleven van de kunstambachten aan het keren. In 1891 stellen Les XX voor het eerst het werk van Walter Crane tentoon, evenals steengoed en bas-reliëfs van Gauguin, en uiteraard de eerste keramieken van Finch. Dat onderdeel van de tentoonstelling wordt in de volgende jaren systematisch uitgebreid. Meer en meer schilders "plegen vaandelvlucht". De uitdrukking komt van Henry Van de Velde (1863–1957) en slaat eerst en vooral op hemzelf. In 1892 stelt hij het ontwerp van een wandtapijt voor: Het jaar daarop neemt hij deel met een opmerkelijk wandtapijt in applicatietechniek: *De Engelenwake*. Het is het tastbare bewijs van zijn bekering tot de Arts and Crafts. Hij was immers tot het besef gekomen dat hij als schilder op een doodlopend spoor was gekomen. Zijn ontdekking van de doctrines van Ruskin en Morris heeft hij aan Willy Finch te danken. Het verhaal heeft hij in geuren en kleuren verteld. Op het salon van Les XX van 1892 vertelt Finch hem op summiere wijze over de beweging. Van de Velde begint dadelijk Ruskins *The Seven Lamps of Architecture* te lezen. "Het effect van dat eerste contact was overweldigend. Geheel mijn wezen vatte vuur (...) voor de verwezenlijking van dat ene sublieme ideaal: dat van de verzezen Schoonheid." Hij wil meewerken aan dit nobele ideaal en – in tegenstelling tot Serrurier-Bovy – wil hij dat apostolaat als een lekenprediker uitdragen.

Henry van de Velde
Engelenwake ("Veillée d'anges")
 1892-93
 Borduurwerk
 Museum Bellevue Zürich

De werkelijkheid is ietwat ingewikkelder en verschillende invloeden hebben meegespeeld. Nog voor Van de Velde de eerste produkten van Morris en consorten gezien heeft, wijst de Antwerpse dichter Max Elskamp hem op de schoonheid van de Japanse prenten. Hij is er een verzamelaar van (en van tal van andere dingen die meestal met folklore en ambachten te maken hebben). Op een handpers drukt hij sommige van zijn eigen werken. *L'Eventail Japonais* dat hij aan Van de Velde opdraagt, leunt sterk aan bij de Japanse modellen en zal Van de Velde inspireren wanneer hij zijn eerste teksten publiceert of de typografie van Elskamps bundels *Dominical en Salutations dont d'angéliques* verzorgt. Andere Japanse voorbeelden kreeg hij te zien in de winkel van "La Compagnie japonaise" in de Koningsstraat te Brussel. Hij beschrijft de geestdrift van het Brussels publiek wanneer er voor het eerst Liberty-artikelen te koop worden aangeboden: "Onze ogen werden verfrist, ons gemoed van een zware druk bevrijd, zoals de ziel van een gelovige na een gebed".

Van 1889 af werkt Van de Velde mee aan het tijdschrift *L'Art Moderne*. In een aantal artikelen bekritiseert hij het officiële kunstonderwijs. Zo ontwikkelt hij gaandeweg het denkbeeld dat het kunstambacht aan herwaardering toe is. Zijn toekomstige echtgenote Maria Sèthe brengt hem recente informatie uit Londen waar ze de winkels van Liberty en Morris bezoekt. Ze brengt stalen mee die hij in een aantal voordrachten aanwendt. Ondertussen heeft de revelatie door Finch inderdaad plaatsgevonden maar ze past wonderwel in een ontwikkeling die al aan de gang was. Van de Velde stelt ook dat hij, om uit de impasse van de schilderkunst te komen, er aan gedacht heeft een ambacht aan te leren, "liefst een kunstambacht". Met de hulp van een tante maakt hij zijn eerder vermelde *Engelenwake*: een kleurrijke applicatie die symbolisch de geboorte van de nieuwe mens voorstelt, een hergeboorte door het kunstambacht en, in engere zin, een nieuwe start voor Van de Velde zelf. Maria Sèthe is een ijverige medestander op deze nieuwe avontuurlijke weg, zo ook Maria's moeder die hem ertoe aanzet zijn idealen in de praktijk om te zetten. De binneninrichting van het huis Sèthe wordt hun eerste opdracht. Zo ontwerpen Maria en hij hun eerste behangpapier. Het uitgangspunt is een floraal motief met een sterk repetitief karakter. Van de Velde zal echter vlug een eigen stijl ontwikkelen. Van de Arts and Crafts-behangselpapieren onthoudt hij enkel de expressieve kracht van de lijn. In alle mogelijke toepassingen beproeft hij die expressiviteit en dit wordt zijn meest virtueuze bijdrage tot de Art Nouveau. Als een echte Arts and Crafts-aanhanger wil hij alle terreinen van het ambachtelijke bestrijken. Hij ontwerpt zijn eigen woning Bloemenwerf te Ukkel en leert rechtstreeks uit de praktijk het beroep van architect aan. Hij ontwerpt het meubilair en het behang. Hij ontwerpt de kleren van zijn echtgenote. Hij ontwerpt publicair drukwerk, boekbanden, illustraties en typografische ornamenten. De eerste teksten drukt hij zelf op een kleine handpers. Bloemenwerf is zowel het woonhuis als het atelier waar Henry en Maria gemeenschappelijk werken. Ook Willy Finch zou er een atelier hebben gehad, al lijkt het meer waarschijnlijk dat hij er over stapelruimte voor zijn keramiek beschikte. Er ontstaat een nauwe samenwerking met Georges Lemmen als graficus en met Jan Thorn Prikker voor decoratieve ensembles. Van de Velde verliest echter het pedagogische karakter van zijn taak niet uit het oog en grijpt de kans om te Weimar het onderwijs in de toegepaste kunsten te hervormen. De Groothertogelijke kunstschool zal – met Van de Veldes op de praktijk gericht onderwijs – aan de grondslag liggen van het Bauhaus.

Maria Sèthe in haar woning Bloemenwerf te Ukkel. Ze draagt een kleed ontworpen door haar echtgenoot Henry Van de Velde
1895

Net als zijn voorgangers van de Arts and Crafts moet Van de Velde afrekenen met de paradox van de beweging: ofwel voorrang geven aan het respect voor de mooie materialen en de virtuositeit van de ambachtsman, ofwel de sociale betrachtingen van de beweging laten voorgaan. De controverse mondt uit op een regelrechte kristallisatie van de standpunten die tot uiting komt op de Werkbund-tentoonstelling te Keulen in 1914. Hermann Muthesius verdedigt er de stelling dat de toegepaste kunst zowel harmonie, schoonheid als universaliteit moet nastreven, gekoppeld aan economische haalbaarheid en dat om dit te bereiken een standaardisering ("Typisierung") van de ontwerpen moet nagestreefd worden. Zo vervullen de producten hun sociale rol en zijn ze geschikt voor export (een afgeleide vorm van de sociale functionaliteit). Van de Velde verzet zich hier tegen en verdedigt de individualiteit en spontaneïteit van de kunstenaar. Standaardisering leidt volgens hem tot steriliteit. Muthesius' redenering vertrekt van materialistische, mercantiele grondslagen en die zijn verwerpelijk.

Victor Horta die nochtans aanwezig is, gaat de confrontatie met Van de Velde niet aan. Hij beschouwt hem als een amateur ("Il n'est pas du métier"). Hooguit ziet hij in hem een verlopen schilder ("un peintre défroqué") die decorateur werd en bij wie hij ooit behang van "The Century Guild" (Mackmurdo) bestelde voor het huis Tassel. Net als de meerderheid van de Art Nouveau-kunstenaars is Horta schatplichtig aan de Arts and Crafts. Hij integreerde hun stoffen en behangpapier omdat ze in de mode waren en vooral omdat ze met zijn eigen creaties in harmonie waren. Van het thema "terug naar de natuur" brengt hij een radicaal persoonlijke visie: het vegetale interesseert hem enkel in zijn constructieve functionaliteit. De bloem interesseert hem niet, wel de stengel. Horta ontwerpt meubels, luchters, deurkrukken, tapijten en dies meer; maar doet het altijd vanuit het standpunt van de architect.

Het ligt niet in onze bedoeling de lange en rijk gevulde carrière van Henry Van de Velde na te vertellen. We willen enkel onthouden dat hij, ondanks de fundamentele kritiek die hij tegen bepaalde stellingen van Ruskin en Morris formuleert, grotendeels hun idealen trouw blijft. Hij gaat te werk als een ambachtsman en blijft nieuwe uitdagingen aangaan. Hij leert gaandeweg en wil aan anderen zijn enthousiasme en zijn ervaringen doorgeven. Dat is de basis van zijn pedagogisch systeem: het atelier krijgt voorrang op de theorie. Bij de Arts and Crafts was er sprake van een "kruistocht" voor de Schoonheid. Van de Velde is door hetzelfde heilige vuur bezeten: voordrachten (die hij "Prédications d'Art" of "Laienpredigten" noemt!), brochures door hemzelf geïllustreerd, typografisch verzorgd en gedrukt, de kunstschool te Weimar en van 1926 af het ISAD (Institut Supérieur des Arts Décoratifs, gevestigd in de voormalige abdij van Ter Kameren), een school waarin alle kunstakken op voet van gelijkheid staan. Het zijn de eerste tastbare en blijvende uitwerkingen van de Arts and Crafts in België. Henry Van de Velde heeft net als zijn Engelse inspiratoren een pantheïstische ingesteldheid die hij tijdens een academische zitting in 1910 tot grote verlegenheid van zijn Weimarse studenten in het lyrische gedicht AMO uitdrukte: "Ich liebe die Blumen, die Augen der Erde..."

Een ander lid van Les XX werd eveneens door Willy Finch met de Arts and Crafts-microbe besmet: kunstschilder Georges Lemmen (1865-1916). In tegenstelling tot Van de Velde blijft Lemmen de schilderkunst trouw. De thematiek ervan is vrij constant: hij heeft een uitgesproken voorliefde voor sfeervolle interieurs met vrouwen in hun alledaagse bezigheden. Die thema's, maar ook de techniek waarin hij ze uitwerkt, wijzen zowel in de richting van het neo-impressionisme, als van Japan en een aantal Engelse kunstenaars als Beardsley en Crane. Blijkbaar kende Lemmen de Arts and Crafts vroeger dan Van de Velde: in 1890 waagt hij enkele experimenten met borduurwerk en wijdt hij een

artikel aan Walter Crane. De werken van Crane die Les XX het jaar daarop tentoonstellen, zijn de eigendom van Georges Lemmen. Van 1891 af legt hij een levendige belangstelling voor typografie aan de dag. Hij ontwerpt monogrammen en vignettes voor Les XX en hun mentor Octave Maus. Later zal hij de publiciteit ontwerpen voor de galerie L'Art Nouveau van Samuel Bing, La Maison Moderne van Julius Meier-Graefe tot en met het huismerk van de Insel Verlag. Hier speelt de vriendschap met Henry Van de Velde een grote rol. Ze werken op bepaalde ogenblikken nauw samen en hebben bijgevolg dezelfde opdrachtgevers. Voor ensembles die Van de Velde voor Bing vervaardigt, levert Lemmen glasramen, evenals sjablonen voor wandfriezen, tapijten en uiteraard het publicitaire drukwerk. Het mooiste voorbeeld van die samenwerking is de luxe-uitgave van Nietzsches *Also Sprach Zarathustra* waarvoor Van de Velde de ornamenten ontwerpt en Lemmen een volledig nieuw alfabet. Hiermee levert hij een unieke bijdrage aan de toegepaste kunst in België. Zonder afbreuk te willen doen aan de kwaliteit van Van de Velde is het toch opvallend dat Lemmen als grafisch ontwerper een grotere soepelheid aan de dag legt. Hij beheerst met groot gemak het zwart-witcontrast en bedient zich vaak van geabstraheerde eenvoudige blad- of bloemmotieven die enige gelijkenis met de versieringen van Willy Finchs keramiek vertonen.

Georges Lemmen
Les XX
1891

Paul Cauchie
Binnengezicht van het huis
Paul Cauchie
 1905

De invloed van de Arts and Crafts blijft op diverse wijzen doorwerken tot aan de Eerste Wereldoorlog. Navolgers van Morris, of kunstenaars die in de geest van de Arts and Crafts werken of ermee verwant zijn, zorgen voor accentverschuivingen: na Morris verschijnen Mackmurdo en Crane op het toneel, nog later Mackintosh. Dit belet niet dat iemand als Paul Cauchie (1875–1952) op zo'n laat tijdstip de geest van de beweging naar zijn essentie zuiver vertolkt. In 1905, het jaar van zijn huwelijk, ontwerpt hij zijn eigen huis, Frankenstraat 5, te Etterbeek. De zeer persoonlijke gevel die meer weg heeft van de strakke, sobere stijl van Mackintosh dan van de Belgische Art Nouveau, vat hij op als een soort manifest. Cauchie heeft namelijk zijn reputatie opgebouwd als sgraffito-kunstenaar. Daarom wordt heel de gevel in die techniek versierd. Ter hoogte van het atelier beeldt hij de muzen uit om aan te tonen dat alle kunststakken in arcadische harmonie achter deze gevel samenwonen. Onder het balkon vestigt de centrale figuur de aandacht op het devies "Par Nous Pour Nous". Deze boodschap, duidelijk in de geest van Morris, wordt links en rechts van de ingang vervolledigd door de meer nuchtere publicitaire borden: Cauchie biedt er zijn diensten aan voor architecturale opdrachten, verbouwingen, decoratief schilderwerk, sgraffito, borduurwerk, meubilair; gordijnen; verder worden er lessen gegeven in toegepaste kunsten. Het interieur, door de huidige bewoners liefdevol gerenoveerd, is een mooi voorbeeld van combinatie van meubilair naar eigen ontwerp en sgraffito. Paul en Lina Cauchie werkten als één team.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog ontwerpt Paul Cauchie voor het gemeentebestuur van Den Haag goedkope prefab-woningen. Het meubilair is sober; degelijk maar Spartaans. Het is anno 1918 als een verre herinnering aan een uitspraak van Philip Webb, één van de stichters van de Arts and Crafts: "I never begin to be satisfied until my work looks commonplace."

Paul Cauchie
Algemeen beeld van de
gevel van het huis Paul
Cauchie
 1905

M. GAULHE
RECHERCHES
COURS PRINTEMPS
MATHÉMATIQUES
ÉLÉMENTS
ÉCRITURE
ARITHMÉTIQUE

M. GAULHE
RECHERCHES
COURS PRINTEMPS
MATHÉMATIQUES
ÉLÉMENTS
ÉCRITURE
ARITHMÉTIQUE

5

Zijn er Arts and Crafts in Vlaanderen ?

door Johan Valcke

In mei 1996 wordt in het Londense Victoria & Albert Museum het 100-jarig overlijden van William Morris (1834–1896) herdacht met een grote tentoonstelling. Aan de vooravond ervan willen wij enkele bedenkingen neerschrijven over zijn erfenis in Vlaanderen. Of we het gedachtengoed van de Arts and Crafts in het hedendaagse Vlaanderen terugvinden, is eigenlijk een retorische vraag. De huidige ontwikkeling in de toegepaste kunst in onze regio, en eigenlijk in de hele geïndustrialiseerde wereld, leunt inderdaad sterk aan bij de ideeën van deze 19de-eeuwse stijlrichting. Zo hebben we het vandaag nog altijd over de hedendaagse "kunstambachten", wat een letterlijke vertaling is van het Engelse "Arts and Crafts". Er zijn vele boeken gepubliceerd over dit historische kunstfenomeen, maar weinige behandelden de relatie met het vasteland van Europa. Iedereen heeft het over de invloeden van Ruskin en Morris, maar weinigen kunnen wijzen op concrete feiten. Er zijn ook weinig historische produkten in ons land die direct terug te brengen zijn tot deze eerste vernieuwende vormgeving in de toegepaste kunst.

Het spoor van de Arts and Crafts in Vlaanderen loopt uiteraard langs het 19de-eeuwse België, met figuren als Gustave Serrurier-Bovy (1858–1910) en Henry Van de Velde (1863–1957), om enkel de belangrijkste te noemen. Van de Velde vormt de directe schakel tussen de Arts and Crafts en de hedendaagse vormgeving in Vlaanderen. In 1926 richtte hij te Brussel de kunsthogeschool "La Cambre" op en legde daarmee de basis voor de vorming van vele latere talenten. Pierre Caille (°1911), bijvoorbeeld, leverde er baanbrekend werk, als student en docent, gedreven door zijn leermeester Henry Van de Velde. Een andere oud-leerling van Van de Velde, Emile Veranneman (°1924), is nog steeds een lichtend voorbeeld in de hedendaagse meubelkunst. Ondanks de veranderende zeden en gewoonten die tot andere stijlen en vormen inspireren, werken vele hedendaagse ontwerpers nog steeds zonder aarzelen, hoewel misschien niet altijd bewust, volgens de honderd jaar geleden geformuleerde principes van de Arts and Crafts. Dit wijst niet op het oubollige van het kunstambacht, maar integendeel op zijn levenskracht en authenticiteit. Geruggesteund door de theorieën en geschriften van Pugin (1812–1852) en Ruskin (1819–1900), door de praktische voorbeelden en de bijhorende ideeën-vorming van William Morris (1834–1896) en door de latere produkties van Walter Crane (1845–1915), verdwenen de Arts and Crafts sinds hun ontstaan, omstreeks 1850, nooit meer uit de geïndustrialiseerde wereld. Integendeel, de inspanningen van Ruskin en Morris leidden tot het ontstaan van een nog steeds voortdurende wereldwijde belangstelling voor enerzijds de pure ambachtelijke vormgeving en anderzijds vormgeving gericht op grote produkties of industriële design.

Arts and Crafts houden, vooral in de Angelsaksische landen, designtheoretici en kunsthistorici bezig. Zo vind je in diverse publikaties indelingen en evaluaties van de verschillende soorten (kunst)ambachten, gaande van traditionele ambachten en volkskunst, over artisanale serieproductie en unicaten, tot ambachtelijke beeldende kunst en toeristenkunst. Het lijkt erop dat wat de Arts and Crafts in de tweede helft van de 19de eeuw poneerden, intrinsiek verbonden is met het wezen van onze kapitalistische, op de vrije markt steunende, geïndustrialiseerde maatschappij. In een maatschappij die evolueert naar een sterk contractuele interactieve vorm, worden pogingen ondernomen om de organische en persoonlijke gemeenschap van vroegere perioden reëel of imaginair te herstellen, schrijft Leo Apostel. Misschien ligt het overleven van de gedachten van de Arts and Crafts wel in die fundamentele kwaliteit. Misschien mogen we wel stellen dat zolang de structuur van onze maatschappij op produktie en winstbejag gebaseerd blijft, de gedachten van de Arts and Crafts voortdurend actueel zullen zijn.

Vanaf halfweg de jaren zestig tot eind de jaren zeventig deed zich een revival voor van ambachtelijke ateliers die, helemaal in de trant van de Arts and Crafts-beweging, de industriële produktiemethoden afzwoeren en het principieel hielden bij handwerk en kleinschaligheid. Sommige ambachtelijke technieken redden zich daardoor van het bijzetten in een museum, maar aan de andere kant werkte de obligate nostalgische bewondering voor handwerk, vooral waar er gebrek aan artistiek talent was, dikwijls negatief. Het was duidelijk een verkeerd spoor omdat het artistieke aspect in de produkten niet op een evenwichtige manier aan bod kwam. Nochtans vloeide uit die "groene beweging" een nieuw spiritueel-ecologisch bewustzijn voort waarin het kunstambacht een positieve rol speelt. Het gaat daarbij niet meer om een nostalgisch verlangen naar alternatieve produktiemethoden, gevonden in de ambachtelijkheid van een mythische grootmoeder. Nee, de nieuwe rol van het hedendaagse kunstambacht ligt veeleer op het inhoudelijke vlak, dan op het technologische; eerder op het psycho-analytische dan op het ergonomische. Kortom, objecten, kunstvoorwerpen kunnen dienen als experiment, als inspiratiebron, zelfs als archetype voor een vormgeving op menselijke maat. Kunstambacht wordt daardoor ook een humanistisch gegeven. Het is de geestelijke dominantie van de mens op de economie, in plaats van andersom. Het wordt een politiek gegeven omdat het aanzet tot een mentaliteitsverandering, waarin bijvoorbeeld de natuur de plaats van partner krijgt. Maatschappelijk kan het de mensen opnieuw respect voor grondstoffen bijbrengen. De stap naar respect voor de natuur, de grootste leverancier van materialen, is dan niet ver.

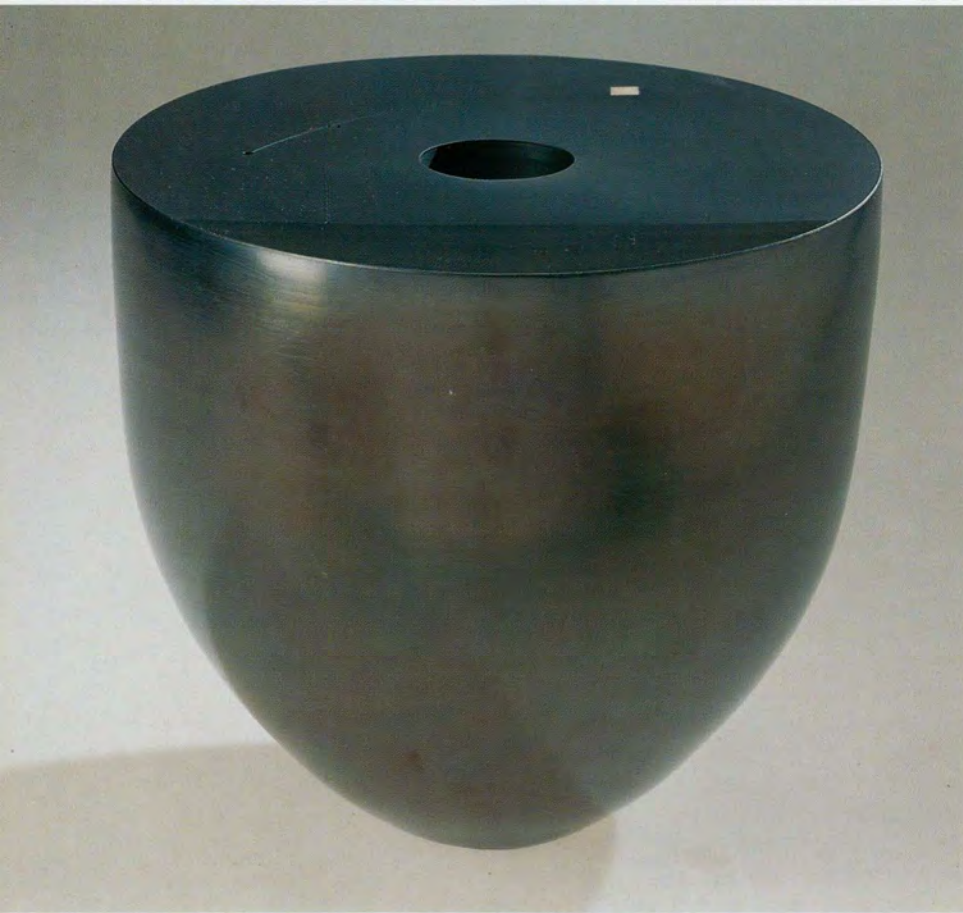
Kunstambacht betekent in deze context, het opnieuw leren appreciëren van het eerlijke, het authentieke, weg van de kitsch, waarmee we ons omringen. Producten gecreëerd in het kunstambachtelijk atelier hebben een geest, een hart. Deze waarde wekt, samen met hun materiële uitvoering, een maatschappelijke waardering op, die hen behoedt voor vernietiging vanuit consumptief standpunt. Het produkt zal daardoor echter duurder kosten en financieel niet voor iedereen toegankelijk zijn, maar op een bepaald emotioneel niveau speelt geld geen rol meer. Veel hangt dan af van de levenshouding die mensen ingelepeld krijgen om de manier te bepalen waarop ze hun zuurverdiende centen wensen te spenderen. Een andere essentiële opdracht voor het hedendaagse kunstambacht ligt in zijn mogelijkheid niet alleen aan de ontwerper een identiteit te bieden maar ook aan de opdrachtgever of de consument. De "gebruiker" kan zichzelf terugvinden in de produkties, omdat hij de materialen en de produktiemethoden kan herkennen en bewonderen. Hij weet wie de maker is, heeft er persoonlijk contact mee en draagt op die manier bij tot de vormgeving. In de werkorganisatie biedt het ambachtelijke atelier ontwerpers en kunstenaars een moment van bezinning. Ze vinden er de "basics" van hun kunnen terug. Kunstambacht wordt hier bijna een psycho-analytisch gegeven, want op bijna elk ogenblik van zijn artistieke loopbaan wordt iedere ontwerper, architect, kunstenaar geconfronteerd met die dualiteit en soms met het dilemma tussen materie en geest, tussen virtuositeit en creativiteit. De eigenschappen van materialen laten zich niet altijd door de geest dwingen en omgekeerd. Eerst moet hij echter dat conflict herkennen en terugkeren naar die (ambachtelijke) oorsprong en allerlei hersenspinsels, historische associaties, maatschappelijke en sociale dogma's, aangeleerde patronen afleggen. Pas dan kan hij zichzelf identificeren en in harmonie werken. Als designer zal hij zich dan wellicht niet meer bezighouden met design, die in wezen het economisch dictaat van de industrie vormelijk moet oplappen, opdat het beter zou appelleren aan het snobisme van een aantal klassen, zonder het produkt uiteindelijk te verbeteren.

Een beknopte historische appreciatie

In zowat alle klassieke disciplines van de toegepaste kunst is in Vlaanderen sinds enkele jaren een generatie vormgevers actief. Materiaalsgewijs vind je die in keramiek, glas, hout, metaal, textiel en papier. Het zijn artisten die een voldragen produktie hebben, gecreëerd vanuit een recent verworven en kostbaar zelfbewustzijn. Dat zelfbewustzijn kwam er in de voorgaande drie decennia door het toedoen van een pioniersgeneratie ambachtelijke kunstenaars, die verbeteren voor hun discipline opkwamen. Over deze recente geschiedenis van het hedendaagse kunstambacht in ons land, bestaat er sinds enige tijd voldoende literatuur. De boeiendste werken vind je terug in de literatuurlijst van *Vormgeving in Vlaanderen*,

uitgegeven door Snoeck-Ducaju, VIZO en Gemeentekrediet, Gent 1995. In het vermelde boek en aflevering 1989/2 van *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen* worden bovendien vele tientallen kunstenaars en hun werken beschreven. In deze context kunnen we dit niet herhalen. Een appreciatie van die recente kunsthistorische evolutie kan echter wel.

De situatie van de toegepaste kunst in ons land na de Tweede Wereldoorlog is de resultante van invloeden van de Arts and Crafts, de Art Nouveau en de Art Déco (het ambachtelijke), de neogotiek (de nostalgie naar een schoon verleden), het Bauhaus (de aanzet tot de industriële vormgeving) en bepaalde ontwikkelingen in de beeldende kunst. In feite start zijn geschiedenis in 1926 met de oprichting door Henry Van de Velde van het ISAD (Institut Supérieur des Arts Décoratifs) in Brussel. Dit instituut voor kunstambachten, thans "La Cambre", houdt het gedachtengoed van de Arts and Crafts tot op vandaag levend. De principes van het ambachtelijk ontwerpen worden er geïntegreerd in de creatie. In de cursussen is het misplaatste hiërarchische onderscheid tussen de kunsten opgeheven. Ook de neogotiek had een voorliefde voor het ambacht, zij het niet in een hedendaagse interpretatie, maar als ondersteuning van de architectuur: Het had als gevolg dat in de Sint-Lucasscholen het ambachtelijke werd onderwezen als middel om het bouwkundig erfgoed te kunnen onderhouden. En uiteraard doceerden ook de rijksacademies ambachtelijke kunstdisciplines. We constateren echter dat de ambachtelijke materialen en technieken daar niet meer in de context van een functionele produktie geplaatst werden, maar in die van een beeldende opdracht. De drang naar het vrij en plastisch vormgeven, zonder de belemmeringen van de functie, was zeer sterk, wat vanaf de vroege jaren vijftig tot de late jaren zeventig leidde tot de verloederding van alle functionele uitingen in de kunstambachten. De toegepaste kunst degradeerde tot amateurisme en goedkope kunstmarkt- produkties. Haar imago verwerd tot het soort "métier d'art", zoals we tegenwoordig nog in Zuid-Frankrijk vinden, vol "potten en pannen" en "beschilderde zijde of macramé voor hippies en aanverwanten". De beschilderde zijde van Adinda Saelens (°1962) bereikt daarentegen wel een hoog niveau.

Keramik was in die periode veruit het belangrijkste medium waarin de gedachten van de Arts and Crafts werden doorgegeven, zij het niet van harte, want ook deze discipline werd uitsluitend in de richting van de plastische kunst gedreven. Vandaar de bloei van de ambachtelijke keramiekkunst vanaf 1965, met een hoogtepunt in het midden van de jaren zeventig. Beeldende keramisten, zoals Dionyse (°1921), Crül (°1936), Rhayé (1936–1995), Landuyt (°1922), De Pelsmaecker (1936–1984), de Vinck (1924–1992) en anderen streden heel oprecht en bewust voor hun artistieke rechten en erkenning. Het was echter een zeer moeilijke strijd want ze moesten opboksen tegen de conceptkunst die zich toen over de hele wereld verspreidde, gesteund door de belangrijkste kunstmarchands van deze eeuw. Het accent in de beeldende kunst werd verlegd van het functionele en expressieve object naar de ongreepbare idee. De maatschappelijke kritiek werd niet op constructieve basis gevoerd maar vanuit een steeds meer doorgedreven nihilistische visie die vooral het individu op de voorgrond plaatst. De toegepaste kunst herstelde zich echter en omstreeks het begin van de jaren tachtig stonden er plots weer artistieke pottenbakkers voor het voetlicht. Ze studeerden af aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen en Sint-Lucas te Gent. Tjok Dessauvage (°1948) was er één van, samen met Hugo Rabaey, Arthur Vermeiren en Frank Steyaert (°1953). Het werk van Tjok Dessauvage verbeeldt perfect welke evolutie de keramiek meemaakte na het hoogtepunt van de hoofdzakelijk antropomorfe en beeldende keramiek van de jaren zeventig. De pot wordt weer gewaardeerd en in zijn oeuvre gesublimeerd. Een tweede sleutelfiguur in de recente geschiedenis van de keramiek is Piet Stockmans (°1940), die in zijn persoon de industriële en artisanale ontwerper, en de vrije kunstenaar vertegenwoordigt. Zijn gegoten porselein is een constante dialoog tussen de drie "gedaantes" die hij kan aannemen, over het seriële en het unieke.

Tjok Dessauvage
Potstructuur
 1995
 Terra Sigilata

Piet Stockmans
Vaasserie variante
 1994
 Porselein

De edelsmeedkunst kende in Vlaanderen een heropstanding door het opstarten van een atelier voor edelsmeedkunst in de Academie van Antwerpen in 1968. Voorheen was dit een grotendeels Waalse aangelegenheid. Vandaag kennen we een twintigtal sterke edelsmeden in Vlaanderen, aangevoerd door Jean Lemmens (°1945) die zich verdiept in artisanale Japanse laktechnieken en daarmee schitterende vazen maakt, en Siegfried De Buck (°1949) die juwelen en zilveren objecten creëert rond thema's die in verband staan met de technologie van de mooie vorm. Zij oefenden een vrij fundamentele invloed uit op jongere edelsmeden, zoals Pia Clauwaert (°1954), Pascaline Goossens (°1954), Linda Liket (°1955), Sofie Lachaert (°1958), Henk Byl (°1958), Anne Zellien (°1957), Hilde Van Der Heyden (°1960), Thessa Goossens (°1955), Hilde van Belleghem (°1967), Joris Kuyl, de betreurde Dominique Van Heddegem (1955–1994), Dirk Van Reppelen (°1964), Els Ongenaë (°1964), Hilde De Decker (°1965), David Huycke (°1967) en enkele anderen.

Jean Lemmens
Vazen, gelakt, symboliseren
Afrika, Japan en Bhutan
 1995

Siegfried De Buck
Wandelstok
 1995
 Buxushout en zilver

Een verhaal apart vormt de recente geschiedenis van het textiel dat een tijdje de keramiek naar de kroon stak als avant-gardemedium. Vooral de organisatie van de eerste "Biennale de la tapisserie" in Lausanne in 1961, door de Franse schilder en designer Jean Lurçat (1892–1966), legde daar het fundament voor. Om de twee jaar liep de wereld er storm om de nieuwste creaties waarin textiel als beeldend medium werd gebruikt, te kunnen aanschouwen. Iedere textielkunstenaar die zich respecteerde, liet zich zien op deze tweejaarlijkse bedevaart. Het vrije textielatelier in La Cambre, geleid door Tapta (°1926), werd er sterk door beïnvloed en nam een toonaangevende plaats in. Vlaanderen liet zich met kunstenaars als Veerle Dupont (°1942), Marga (°1944), Marc Van Hoe (°1945), Leen Lybeer (°1937), Liberta (°1943), Edith Van Driessche (°1932) en Lieva Bostoën (°1935) echter niet onbetuigd. Van Hoe is een sleutelfiguur: Hij is actief in de vrije kunst, maar ook in de industriële textiele vormgeving, waar hij een aantal vernieuwende ideeën lanceert rond ontwerpen met jacquardstoffen. De textielindustrie zat niet stil en met het textielplan, beheerd door het ITCB, kreeg het textielontwerp een belangrijke impuls. Het maakte het leven draaglijk voor kunstenaars als Francine Van Der Biest (°1953), Resy Van Achter (°1959) en Martine Gyselbrecht (°1949). Vooral deze laatste ontwikkelde een zeer homogene en authentieke inhoud zowel in haar functionele als in haar vrije creaties, die gebaseerd zijn op de natuur en materiaalkennis. Ze benadert dicht het ideaal van de Arts and Crafts. Een andere belangrijke figuur in de periode 1980–1995 is Anita Evenepoel (°1945) die evolueert van kledij naar object, naar kledijobject, textielobject en theaterkostuum. Lieve Vermeire (°1951) neemt een onafhankelijke positie in, zeefdrukt stoffen, creëert sjaals en beantwoordt nog het best van allemaal aan de principes van de Arts and Crafts.

Adinda Saelens
Sjaal
 1995
 Schildering op zijde (pongé 5)

Anita Evenepoel
Neopreempakjes, turkoois
1991
Neopreem

Marc Van Hoe
“De man met de drie koppen”, Waeslandcollectie
1994
Jacquardweefsel

Lieve Vermeire
Zomersjaal
1995
Linnen

Martine Gyselbrecht
Stalenboek
1995

Meubelontwerp had tot het einde van de jaren tachtig in Vlaanderen niet echt een specifieke vertegenwoordiging. Er waren enkele creatieve einzelgängers, zoals André Verroken (°1939), doch hij alleen vulde het gat niet na De Bruyne en Veranneman. Een tiental jaren geleden werd de aanzet gegeven voor de bloei van een interessante generatie meubelontwerpers die vandaag volop tot maturiteit komt: Luc Ramael (°1953), Weyers (°1963) & Borms (°1966), Leo Aerts (°1957), Casimir (°1966), Dan Hal (°1954), Maarten Van Severen (°1956), Fabiaan Van Severen (°1957), Rafaël De Swerts (°1962), Pol Quadens (°1960), Herman Wittockx (°1949), Dirk Meylaerts (°1964) en anderen. Weer ligt een opleiding (aan de PHAI, Limburg) aan de basis, alhoewel er niet echt een finaliteitsstudie voor meubelontwerper bestaat in Vlaanderen.

Dirk Meylaerts
Buffetkast "Yoshi",
gebaseerd op een
onderzoek naar de
mogelijkheden van de
laatste ontwikkelingen in
het plooiën van multiplex

1995
Bubinga fineer, handgrepen in
ebbenhout en poten in staal,
80 x 240 x 60 cm

André Verroken
Bergkast "Kontener"

1995
MDF met Indische palissander
en esdoornfineer, massief
beuken laden en industriewielen

Het glasraam is nooit dood geweest en wordt waardig opgevolgd. De tentoonstelling in Chartres van 1993 toonde de levenskracht van de discipline. Achttien hedendaagse glaskunstenaars namen er aan deel: Walter Berckmans (°1966), Herman Blondeel (°1956), Sander Blondeel (°1958), Pia Burrick (°1959), Joost Caen (°1959), Luc Cailliez (°1954–1993), Katrijn Callebout (°1961), Patrick de Jager (°1942), Joke Demeyere (°1962), Marie-Paule Grusenmeyer (°1958), Armin Homolka (°1962), Camille Jacobs (°1963), Hilde Leenknecht (°1955), Suzannah Olieux (°1945), Christine Vanoppen (°1962), Jan-Willem van Zijst (°1945), Mieke Verwaetermeulen (°1962) en Eric Wampers (°1951), samen met acht figuren die we de pioniers van de hedendaagse glazenierskunst in Vlaanderen kunnen noemen. Deze laatsten werden in een soort eregalerij opgesteld. Het waren Michel Martens (°1921), Armand Blondeel (°1928), Herman Wauters (°1929), Armand Calders (°1934), Jos Knaepen (°1939), Staf Pyl (°1923), Jean-Pierre Tuerlinckx (°1932) en Paul Wilmots (°1938). De achttien van Chartres groepeerden het kruim van de jongste generatie glasschilders in Vlaanderen. We kunnen stellen dat zich recent Lut de Vogelaere (°1962) bij hen kan voegen. Het gaat het glasraam zelfs beter dan ooit want er is een revival aan de gang om glasramen te integreren in de architectuur, zoals blijkt uit de laatste werken van Blondeel, Grusenmeyer, Caen, en anderen. Als sleutelfiguur voor deze periode stellen we Herman Blondeel voor, omdat zijn oeuvre over de gehele periode van 1980 tot nu, een statement is over de lotgevallen van de hedendaagse glazenier. Zelfs het "studioglas" (geblazen glas) komt tot bloei met een paar sterke vertegenwoordigers zoals Miloslava Svobodova (°1936), Koen Vanderstukken (°1964) en Sandra De Clerck (°1966).

Lut De Vogelaere
"Abstracte compositie",
glasraam in de kapel van
het verpleegtehuis H.Hart
in Oudenaarde

1994
antiek plaquéglas, lood, grisaille
en zilvergeel, glas-in-lood,
korrelstralen, etsen en
beschilderen, 200 x 600 cm

Herman Blondeel
Maquette van de twee
ramen voor de Vijdkapel in
de Sint-Baafsabdij, Gent

1995

Sandra De Clerck
"Urrie Urrie X"

1995
 Glas en emailleerf, geblazen en
 beschilderd

Koen Vanderstukken
Sculptuur "Earthborn"

1995
 Glas, gegoten en verbogen,
 53 x 33 x 14 cm

**Leopold en Zonen
(Filiep Tacq)
Folder "Week van de
Hedendaagse Muziek" en
andere ontwerpen**

1994
Folder: matte Maco 150 gr,
3-kleurendruk, 17 x 10,5 cm

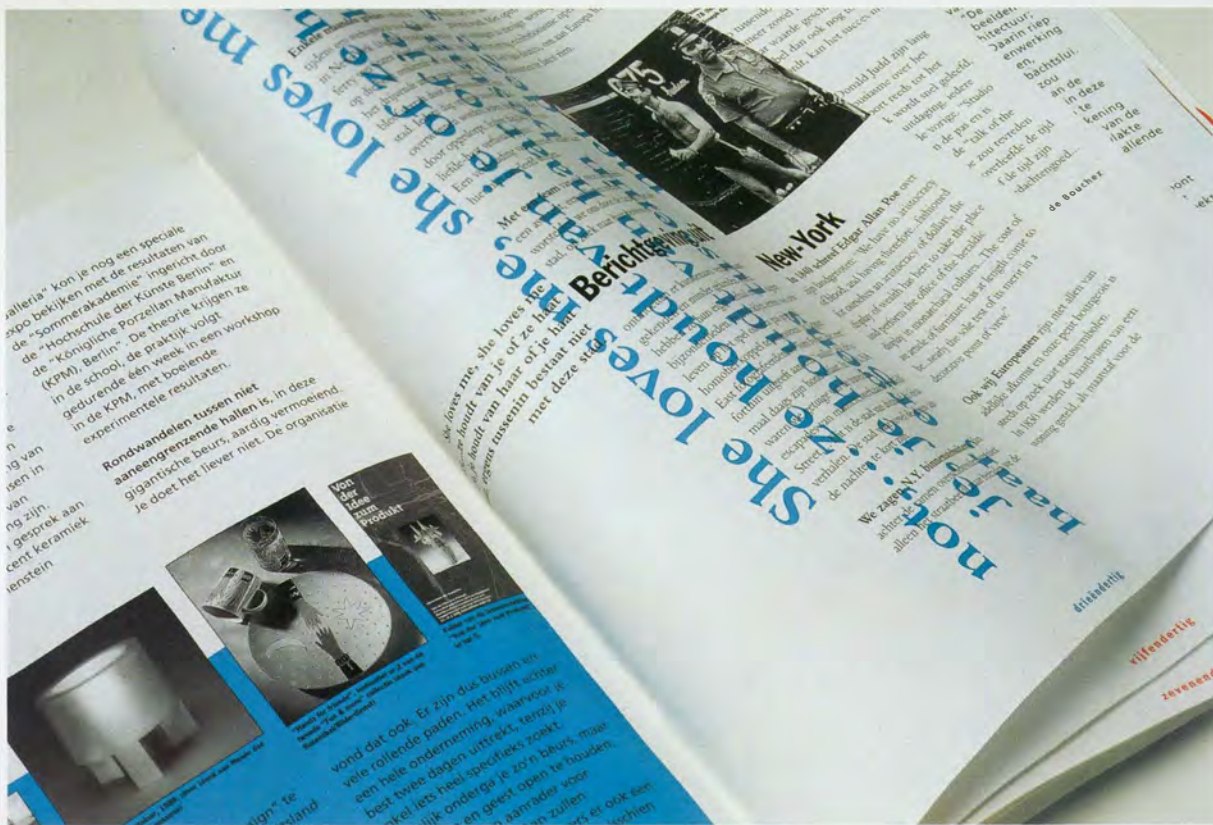
**Jaak Van Damme
Tentoonstellingscatalogus
"Costellazone
Transavanguardia"**

1988

Hetzelfde fenomeen manifesteert zich in de grafische vormgeving waar een groep "Jonge Turken" de discipline een nieuw gezicht geeft. Opvallend is het werk van "Brussels Lof" van Jo Klaps (°1962) en van "Leopold en Zonen" alias Filiep Tacq. Drie ontwerpers springen er de laatste vijftien jaar bovenuit. Ze vertegenwoordigen elk een specifieke richting in de grafische vormgeving. Piet Vandekerckhove specialiseert zich vooral in communicatie, Luc Mestdagh (°1942) in het verder uitdiepen van de typografie en Jaak Van Damme (°1948) in het uitgeven van boeken.

In de periode 1980-95 is het beeldend object langzamerhand vervangen door een functioneel object. Het woord "ambachtelijk" is geen beladen scheldwoord meer, maar duidt op de kwaliteit een werk te maken dat op het lijf van één persoon geschreven staat. Het is de kwaliteit die voortkomt uit het atelier van de individuele ontwerper die met eigen handen, hart en hoofd, op ambachtelijke manier, al dan niet in communicatie met een opdrachtgever, al dan niet geholpen door machines, objecten maakt die zijn eigen visie weerspiegelen en verschillen van alle andere gelijkaardige objecten. Er blijven echter grensgebieden met industriële design en beeldende kunst. Het zijn positieve spanningsgebieden omdat ze met de toegepaste kunst een wisselwerking van ideeën en principes onderhouden. Ook binnen het domein van het kunstambacht bestaan er verscheidene spanningsvelden zoals machinaal/manueel, traditioneel/hedendaags, serie/unicaat, functie/beeldend, exterieur/interieur. Er zijn de uitdagingen van het virtueel beeld, de netwerken, om maar niet te spreken van de computer als "potlood plus", waar de vakbladen mee vol staan.

Luk Mestdagh
 Design van Kwintessens
 1994/4
 1994

Twee elementen die het geïndustrialiseerde Westen kenmerken, kwamen het kunstambacht ten goede. Op zichzelf vormen ze geen positieve bijdrage tot onze maatschappij, maar in de wereld van de hedendaagse toegepaste kunst ondergaan ze evenwel een inhoudelijke verandering. Ten eerste is er de toenemende individualisering van de mens gedurende de laatste decennia en ten tweede zijn er de nieuwste technologische ontwikkelingen. De hedendaagse informatica maakt de creatie van spirituele, goed gemaakte, boeiende en vooral individuele objecten weer mogelijk. De kleinschaligheid wordt opnieuw rendabel omdat handwerk op een waardige manier met de machine samengaat of er door vervangen kan worden.

Piet Vandekerckhove
 Voorbeeld van
 eindejaarscommunicatie
 van de firma
 Vandekerckhove & Devos
 1994

Capita selecta

door Lieven Daenens (LD), Johan Valcke (JV) en Jan Walgrave (JW)

Fabiaan Van Severen

De opleiding schilderkunst die Fabiaan Van Severen (°1957) volgde, liet aanvankelijk voorzien dat hij in de artistieke sporen van zijn vader, kunstschilder Dan Van Severen, zou treden. Tot hij in 1980 meubels begon te ontwerpen én te produceren. Zijn eerste werken getuigen reeds van een constante minimalistische beeldtaal: uitgepuurde soberheid, functionaliteit en een zekere koelheid. Koelheid die niet ontstaat door de vormgeving, maar door het materiaalgebruik. Fabiaan Van Severen heeft een sterke voorkeur voor metaal, dat hij overigens zelf bewerkt en verwerkt. De functionaliteit van zijn meubels is duidelijk aflesbaar en herkenbaar, en de vormgeving past zich daarbij aan. Geen gekunstelde en ingewikkelde toestanden, maar eerder puristische essentie, uiteraard zonder decoratieve toevoegingen. In zijn recente metaalmeubels is het purisme nog verder doorgedreven, mede doordat hij gebruik kan maken van nieuwe technieken zoals lasersnijden en computergestuurd frezen. Daardoor kunnen nieuwe vormen geproduceerd worden wat bij Fabiaan Van Severen de monumentaliteit nog verhoogt.

Naast de klassieke tafels, stoelen en kasten, is de collectie de laatste jaren aanzienlijk uitgebreid met onder meer staande lampen, kamerschermen en, sinds kort, met handtassen. De uitbreiding ging gepaard met

een verruimde materiaalkeuze. Zo ontstond het prachtige kamerscherm *Palissade* door gebruik van vederlicht cederhout. De scharnieren zelf bestaan uit nylontouwjes, die door ritsvormige plaatsing een poëtisch element toevoegen. De recent gerealiseerde handtassen volgen de kenmerken van het meubilair: uitgepuurde functionaliteit en koele eenvoud maken de tassen tot een sterk sculpturaal element dat ingaat tegen de eerder barokke weelderigheid van de handtassenindustrie.

(LD)

Hans Weyers en Klaas Borms

Hans Weyers (°1963) en Klaas Borms (°1966) vormen een eigenzinnig en bijzonder kleurrijk duo binnen de jongste generatie van ontwerpers in Vlaanderen. In de voorbereiding tot de definitieve selectie voor deze publikatie kreeg ik van beide heren volgende tekst doorgespeeld: "voegen wij hier aan toe dat er geen grote theorieën zijn die wij aanhangen, geen Meesters zijn die wij aanbidden, dat we geen uitgestippelde route volgen en dus geloven in het toeval, graag afgaan op onze intuïtie, 37 x per dag van mening veranderen en we te allen tijde kunnen beslissen om onze vroegere loopbaan als voorproevers aan het (nu bijna uitgestorven) Hof van Bourgondië te hervatten". Deze relativiserende bewering van de "zelfbouwkundigen" Weyers en Borms is bijzonder helder en vertelt veel over henzelf en hun werk. Voortdurend tasten zij de grenzen af van kunst, vormgeving en architectuur, waarbij zowel het algehele concept als de perfecte detaillering het voorwerp van een permanente bevraging zijn. Zowel de creatie als de uitvoering getuigen van zin voor theatraaliteit, een eigenschap die eigenlijk haaks staat op de rigide ontwerpersmentaliteit van industriële vormgevers. Hun meubels en verlichtingsapparatuur hebben iets provocerends in zich, en dat niet in het minst door de symboliek die terug te vinden is in de vormen waarin een grote verscheidenheid aan materialen en technieken aanzienlijk bijdraagt tot de expressiviteit.

(LD)

Fabiaan Van Severen Kamerscherm "Palissade"

1994
Cederhout, nylontouw

**Hans Weyers en Klaas
Borms**
"Bruno" (luchter)

1995
Ijzer, polymeer, eik, rubber, koper,
paardestaart, schilderwerken,
vliegen
Hoogte 170 cm, lengte 400 cm

**Hans Weyers en Klaas
Borms**
"La Bomba" (luchter)

1995
hoogte 170 cm, diameter 120 cm
Glas, ijzer, messing, tin, aluminium,
porselein, bakeliet, perkament
(13de-eeuwse tekst van de hand
van Joinville die de aanval met
"Grieks vuur" beschrijft van de
Sarracenen op de troepen van
de Heilige Lodewijk)

Idir Mecibah

In de vakliteratuur en in recensies wordt Idir Mecibah (°1958) heel dikwijls omschreven als "ijzersmid". Tot op zekere hoogte is dat, althans wat de technische aspecten betreft, ook juist. Als geen ander beheerst hij het moeilijke métier van het smeden, waarbij het harde en ruwe materiaal deskundig wordt gevormd en omgevormd tot een bruikbaar functioneel object. De creaties van Idir Mecibah zijn, zoals hij ze zelf noemt, "eerlijk ambachtelijke meubelen". Hij stelt daarbij dat zijn beheersing van de techniek hem toelaat om beter in te spelen op de creatief-artistische aspecten van zijn meubilair: "Eens het geestelijk wordingsproces achter de rug kan de concretisering beginnen.

De kastjes worden vervaardigd uit, liefst, oude gewalste platen, geoxydeerd. De platen worden geklonken, de poten zijn gesmeed. Ik gebruik bij voorkeur oude geoxydeerde platen, omdat die al een leven hebben geleden. Die doorleefdheid die zich uit in de oxydatie, fixeert ik dan met bijenwas om het meubilair dan de typische patine te geven. Voor de afwerkingsdetails gebruik ik meestal gegoten messing en leder.

Het resultaat is een 'meubel', maar niet in de enge zin van gebruiksvoorwerp". Het meubilair van Idir Mecibah heeft op het eerste gezicht enige vormelijke reminiscenties met uit de meubelgeschiedenis bekende "stijlen". Bij nader toezien echter blijkt de nadruk veeleer te liggen op de inhoudelijke dan op de vormelijke aspecten, waarbij zeker het gebruik van hoge poten het inhoudelijke nog accentueert. Elk stuk heeft bovendien een grote gevoelswaarde, al was het maar omwille van het exclusiviteitskarakter (de meeste werken worden slechts in kleine genummerde reeksen van maximaal 5 stuks aangemaakt).

(LD)

Casimir

Uit het curriculum van Casimir (°1966) valt enigszins op te maken dat een carrière als meubelontwerper in de lijn der verwachtingen lag. Afgestudeerd als industrieel vormgever aan het Stedelijk Hoger Instituut voor Visuele Communicatie en Industriële Vormgeving te Genk, legde hij zich van meet af aan toe op meubelontwerp. Zijn inspanningen resulteerden in 1995 in de oprichting van een eigen bedrijf (N.V. Casimir meubelen), waarmee hij onder meer aangaf dat onze meubelindustrie niet staat te trappelen om eigentijdse en eigenzinnige ontwerpers voor hun kar te spannen. Door een resolute stap in de meubelproductie te zetten en de eigen ontwerpen ook zelf te produceren, drukt hij de voetsporen van bijvoorbeeld Pieter De Bruyne, die reeds in de jaren vijftig inzag dat dergelijke beslissing de enige uitweg vormde om op een consequente manier eigen creativiteit vorm te geven. Daarmee houdt ook elke vergelijking met Pieter De Bruyne op. Het poëtisch postmodernisme van De Bruyne (overigens het resultaat van een doelbewust zoeken naar originele identiteit, en niet van een vals imiteren van avant-garde modieusheid) staat lijnrecht tegenover de strakke vormtaal van Casimir. Bij Casimir overtuigt vooral de strenge logica van de vorm. Eenvoudige helderheid en doorzichtigheid zijn er de karakteristieken van. Eenvoud en eerlijkheid in materiaalgebruik, gecombineerd met een soberheid in vormtaal laten niet toe dat decoratieve elementen naar voren komen. Het meubilair van Casimir is echter helemaal niet saai te noemen. Mijsns inziens komt dit doordat hij soms poëtische aspecten toevoegt, zoals overaccentueringen van vormen (bijvoorbeeld dikke bolle tafelpoten) of onderdelen (bijvoorbeeld steunwielen).

(LD)

Idir Mecibah

Kast

1993

Metaal

Casimir

Tafel

1994

Massief esdoorn

Dirk Meylaerts
Ensemble met drie kasten
 1995
 Perelaar en citroenhout

Dirk Meylaerts

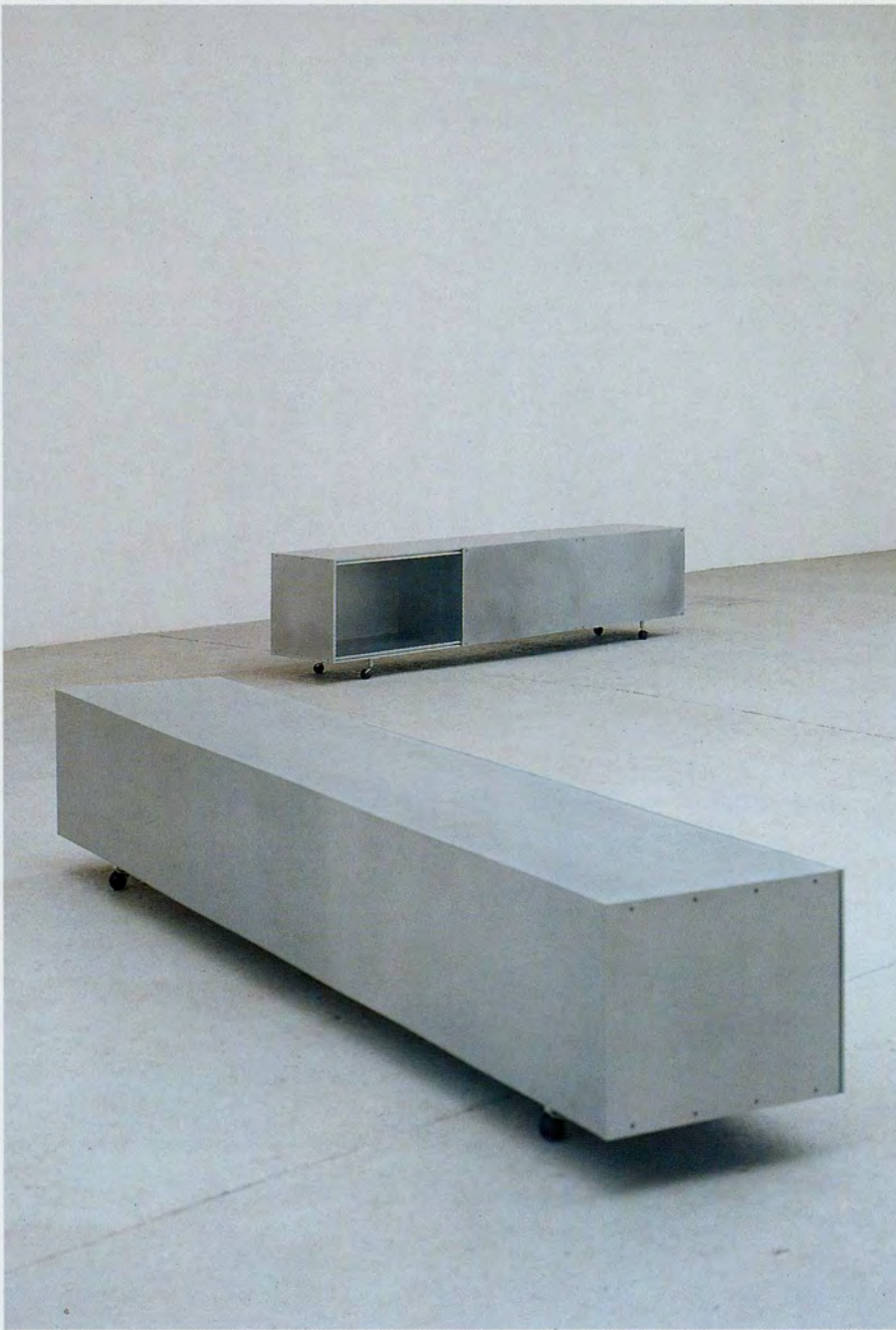
Ogenschijnlijk is Dirk Meylaerts (°1964) een designer die gemakkelijk in te passen valt in de galerie van traditionele vormgevers: vrij klassiek materiaalgebruik, bekende klassieke vormen (kast, vitrine, bed, enz.), stevige technische constructie. In zekere zin is dat ook zo. Houtsoorten als perelaar en citroen behoren immers tot het vaste materiaalarsenaal van de meubelkunst. Een zachte vormgeving kan je bezwaarlijk tot de avant-garde rekenen en klassieke houtverbindingen leiden ook al niet tot diepzinnige bespiegelingen over een zekere overmoed aan inventiviteit bij hedendaagse meubelproducties.

Na omzwervingen bij het theatergezelschap van Jan Fabre (met de productie van "De Macht der Theaterlijke Dwaasheden") ontdekte Dirk Meylaerts via talloze bezoeken aan de Brusselse voddenmarkt het nobele en aloude vak van de meubelmakerij. Na een korte studie bij "Les Arts et Métiers" begon hij te werken voor en met de Duitse meester-meubelmaker Ralph Hillenbrand. Zelf zegt hij over die periode: "Overdag was ik bezig met uitgepuurd design, zeer zeer eigentijds, en 's avonds ploeterde ik met hamer en

beitel op vreselijk rustieke ondingen. Wat mij interesseerde was de klaarblijkelijke breuk die er bestond tussen die twee werelden: design en klassiek. Ik had tijd genoeg om erover na te denken en mezelf een soort theorie uit te bouwen, een raamstructuur waarbinnen ik mijn meubels kon maken".

De theorie van Dirk Meylaerts is (dat gaf ik in de eerste regels al aan) vrij klassiek. Het postmodernistische materiaalgebruik sprak hem immers niet aan, vooral omdat hij in het overdadig assortiment van diverse materialen een "gemis van ziel" ontdekte. Vandaar zijn voorliefde voor warme, rijke houttonaliteiten die hij op een doordachte manier weet te hanteren en te verwerken. De technieken die hij gebruikt staan in relatie met zijn vormgeving: evenwichtige composities, ornamentloos (tenzij de rijkdom van de houtsoort als decoratie wordt aanzien) en een grote harmonieuze eenvoud zijn er de belangrijkste kenmerken van.

(LD)

Maarten Van Severen
Twee lage kasten
1994
Aluminium

Maarten Van Severen

Het zal je maar gebeuren om als jong meubelontwerper zoals Maarten Van Severen (°1956) met een meubelensemble opgenomen te worden in de collecties van het Vitra Museum (Weil am Rhein) of om een monografisch artikel te krijgen in het design-tijdschrift *Domus* (nr: 764, oktober 1994). Dit lijkt op het eerste gezicht enigszins contradictoer, vermits zijn werk soms omschreven wordt als "de afwezigheid van design". Niets is echter minder waar.

Maarten Van Severen is op zoek gegaan naar de essentie van het meubilair en heeft zich duidelijk losgemaakt uit het peloton anti-designers of kitschontwerpers die thans met totaal overbodige decoraties proberen een nostalgisch gevoel op te roepen. Van Severen kan eerder gecatalogiseerd worden (is het eigenlijk wel nodig om jonge ontwerpers in vakjes te duwen?) als een minimalistisch ontwerper, zoals Jasper Morrison (Engeland) of Jean Nouvel (Frankrijk). Vormelijk gaat Maarten Van Severen duidelijk terug naar archetypes uit de meubelkunst, maar dan gereduceerd tot hun meest eenvoudige vormen: een tafel op vier rechte poten, een rechte kast op vier poten of wielen, een stoel met effen zitting en rugleuning. Achter die ogenschijnlijke eenvoud gaat echter een ingewikkelde technische vraagstelling schuil, met name naar de constructieve oplossingen. Het meubilair van Maarten Van Severen is ook om een andere reden minimalistisch: het maakt zich volledig los uit de omringende architectuur en kan in elke ruimte een plaats vinden zonder ook maar enige opdringerigheid. In die schijnbare neutraliteit worden de meubels nog ondersteund door een sober materiaalgebruik: triplexhout, lichtgevlamd beukehout of gepolijst aluminium. Voeg daarbij nog een perfecte maatvoering (waaraan de architectuuropleiding van de ontwerper zeker niet vreemd is), en je komt bij een zelden geziene sculpturale eenvoud. In die zin kan de interesse van zowel Vitra als *Domus* voor het werk van Maarten Van Severen dan ook geen verbazing wekken.
(LD)

Luc Ramael
Vitrinekast

1993

Hout, glas en metaal

Luc Ramael

Het werk van Luc Ramael (°1953) laat zich gemakkelijk kenmerken door de woorden eenvoud en functionaliteit. Als binnenhuisarchitect ontwerpt Ramael sinds 1980 meubels en verlichtingstoestellen (noem het maar lichtobjecten). Niet zonder succes, want een viertal van zijn ontwerpen worden thans in serie geproduceerd en verdeeld door binnen- en buitenlandse fabrikanten: *Clips* wordt gemaakt door het Italiaanse Foscari, *Aura* (een bijzettafeltje met – of zonder – licht) door het Spaanse Leds, zijn stoel *Comma* is in productie bij Rossi en zijn staande lamp *Pontificale* bij het Antwerpse Govaerts Design. Een fraai bilan dat slechts het resultaat kan zijn van gedisciplineerd doorzetten.

Vanuit zijn interieurontwerpen is Luc Ramael de weg van het lichtobjecten-design ingeslagen. Hij vond daarin een ideale manier om zijn visie op binnenhuisinrichting te verbreden. In tegenstelling tot die van veel andere vormgevers zijn Ramaels lichten ontworpen om in serie geproduceerd te worden. Leken zijn eerste producten uit de jaren tachtig eerder technologisch ingewikkeld, dan zien zijn latere werken er uitgepuurd en minimalistisch uit. En dat zowel door de uiterst sobere vormgeving als door de materiaalkeuze. Daarbij wordt steeds een mogelijke seriereproductie voor ogen gehouden. Net als bij zijn lichtobjecten staat in zijn meubilair een terughoudende soberheid voorop. De functionaliteit primeert en wordt esthetisch goed ondersteund door klassiek aandoende maatverhoudingen. Ook hier is een gevoel voor minimalisme permanent aanwezig, alweer ondersteund door een sober materiaalgebruik: gezandstraalde metalen, aluminium en houtsoorten waar vooral natuurkleuren een strenge voorkeur genieten. (LD)

Rudy Van Geele

"Mijn objecten", zegt Rudy Van Geele (°1955), "zijn behamerd, gekrast, ietsje scheef of verwrongen. Ze zijn allen onvolmaakt, onaf. Ze geven de toeschouwer niet de illusie dat alles recht en perfect is. Ze zijn beladen, hebben een stuk weg achter de rug, bezitten een patina. Ze zijn doorleefd. Ik hou niet van het rechtlijnige designprodukt, ik vind het onverteerbaar; veelal autoritair. Dat rechtlijnige design dicteert ons de weg, duidelijk aangegeven, zelfverzekerd, zonder twijfel. Ik wil dat soort objecten maken die verwijzen naar de veranderlijkheid van elke genomen beslissing. De vormtaal die de rechte lijn hanteert en de zogenaamde spanning die zij teweegbrengt, is ijl en een volslagen illusie". Dergelijke uitspraken vertellen veel, zoniet alles, over het werk van Rudy Van Geele. Hij werkt vooral met metaal, liefst ijzer, maar ook koper en brons. Zelf smeedt (kneden is eigenlijk een betere woordkeuze) hij het harde en ruwe materiaal tot een uiterst verfijnd "juweel", waarbij de zachte (meestal grijze) oppervlaktebehandeling in schril contrast staat met de ruwheid van het materiaal. De satijnzachte glans is het resultaat van een boenproces waarbij het ijzer van zijn oxydatielaag wordt ontdaan en vervolgens van een transparante vernis wordt voorzien. Het heeft iets beheerst in zich, een soort overwinning op de vergankelijkheid van het materiaal. (LD)

Patriské

Patriské vormt in het al kleine wereldje van professionele vormgevers in Vlaanderen een buitenbeentje, deels door zijn opleiding, deels door zijn produktiemethoden. Na een opleiding als diamantslijper hield hij dit beroep na een tiental jaar voor bekeken en stortte hij zich met veel overtuiging in de muziekwereld als percussionist. Dit bleek echter een al te onzeker bestaan, waarna hij werk vond in een constructiebedrijf. Daar leerde hij de echte knepen van het vak en via experimenten slaagde hij erin om zowat alle bewerkingen van diverse metaalsoorten onder de knie te krijgen.

Aanvankelijk had zijn werk een direct functioneel karakter (bijvoorbeeld deurklinken), waarbij het sculpturale aspect duidelijk primeerde op de vormgeving. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het bijzettafeltje in staal en koper; waarbij zeker niet gezocht werd naar een klare vormgeving maar waar het barok aandoende lijnenspel van de poten en de tafelrand eerder een emotie verraden die zich als anti-design manifesteert. Maar het sterkst vind ik Patriské in zijn lichtkronen en kandelaars. Het zijn stuk voor stuk ranke composities van elegant slingerende buisjes met aan het uiteinde een lampje. De fantasie van de ontwerper lijkt haast eindeloos, te meer daar Patriské ook de eigenhandige producent is. Daardoor kan hij tijdens het creatieproces ingrijpen in het concept zodat eventuele foutjes op een elegante manier weggewerkt kunnen worden. Je zou het een emotioneel ontstaansproces kunnen noemen, waarbij rationaliteit en improvisatie tot een harmonieus eindresultaat leiden. Het geheel oogt warm en gevoelig, niet in het minst door een verstandig gebruik van rood koper. (LD)

Patriské
Lichtkroon
1995

David Huycke

David Huycke (°1967) behoort tot de tweede generatie naoorlogse juweeldesigners en edelsmeden die een artistiek-professionele opleiding hebben gekregen. Op het einde van de jaren tachtig studeerde hij af aan het Sint-Lucas paviljoen te Antwerpen. Vrij snel wist hij uit de voetsporen van zijn gerenommeerde leraren Siegfried De Buck en Hendrik Bijl te treden. In nauwelijks een half decennium heeft David Huycke zich gemanifesteerd als een echte vernieuwer, niet in het minst in zijn edelsmeedwerk. In tegenstelling tot de meeste andere Europese landen kan ons land niet bogen op een industriële of semi-industriële productie van edelsmeedwerk: om diverse redenen hebben dergelijke bedrijven, op één uitzondering na, tijdens de jongste decennia hun activiteiten stopgezet. Dit heeft als onvermijdelijk gevolg dat jonge ontwerpers het in eigen atelier moeten waarmaken. Zo ook David Huycke. Naar aanleiding van de door hem gewonnen "Henry Van de Velde-prijs voor jong talent" (VIZO, 1994) karakteriseerde hij zijn werk als volgt: "een constante in mijn werk is de zoektocht naar een natuurlijke elegantie, een ambachtelijke perfectie en een doorgedreven eenvoud. Structuren en ritmes bepalen grotendeels de vorm van mijn sieraden en zilverwerk en zijn onlosmakelijk verbonden met mijn logische en mathematische manier van opbouwen". Het dient inderdaad gezegd en geschreven dat David Huycke op

Rudy Van Geele
Kast "De Meander"
1994
Plaatstaal, messing en glas

een meesterlijke manier met zilver omgaat. Wellicht is zijn nascholing in versieringstechnieken voor zilver aan de Vakschool van Schoonhoven (Nederland) daar niet vreemd aan. Het hamerslageffect, vrij natuurlijk bij ambachtelijke bewerking van zilver, verdwijnt visueel haast volledig door veelvuldig planeren en blijft enkel tactiel nog waarneembaar. Verdere behandelingen van de buitenoppervlaktes (onder meer met zuren) maken de objecten van David Huycke tot uiterst geraffineerde kunststukken, waarbij de subtiele kleurnuances inherent aansluiten bij de delicate eenvoud van de sobere vormen.
(LD)

David Huycke
Set van drie kommen
1995
Zilver 925/1000

Annemie De Corte

De juwelenscène in Vlaanderen is rijk, maar stopte met groeien, hoewel er "massa's" juweelontwerpers afstuderen. Zijn er te weinig uitdagingen of eist het leven zijn tol? Gelukkig zijn er steeds de uitzonderingen, zoals Annemie De Corte. Ze is één van de nieuwe talenten die zich op artistiek vlak een weg probeert te banen. In 1992 studeert ze af en reeds in datzelfde jaar brengt ze gevoelig werk in het project *Le palais sur les vagues*, bedacht door Jean Lemmens en getoond door Sofie Lachaert in haar gelijknamige galerie in Gent. Sofie Lachaert stimuleerde Annemie.

In *Le palais sur les vagues* vatte Annemie De Corte de symboliek van de vuurtoren aan. Ze smeedde miniatuurlichttorens als symbolen voor reizen, voor baken en lichtpunt, voor wilskracht. Een archetypisch fallussymbool, dat aan de ene kant, egoïstisch, de nacht met licht penetreert, als een autoritair lichtend voorbeeld, maar aan de andere kant, altruïstisch, met licht, redding en leven brengt. Het juweel is de top, het lichthuis dat je uit de vuurtoren kan verwijderen om als een talisman met je mee te dragen. Tien vuurtorens zijn er. Samen vormen ze een stevig beeld, maar los van elkaar verliest de "toren"

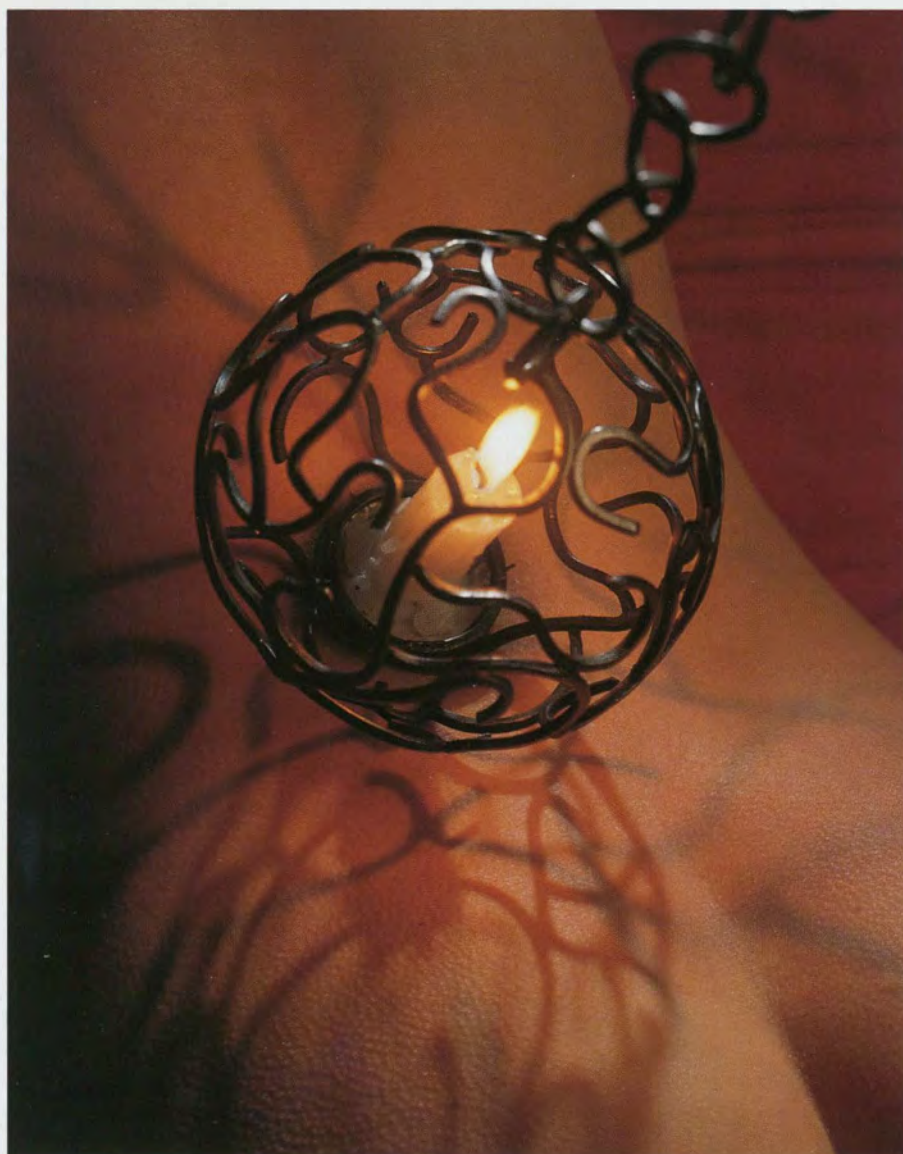
Annemie De Corte
Hanger "Pharos"
1994
Zilver en palladiumzilver,
diameter 3,2 cm

het van het juweel. De objecten zijn zo repetitief als de golven van de zee in de branding. Eeuwenoude symboliek vraagt om eeuwenoude materialen en technieken. Annemie vat ze in edele metalen met klassieke edelsmeedtechnieken, maar in een hedendaagse vorm. Goud, zilver, alle metalen en de hen geëigende bewerkingswijzen behoren tot haar palet. (JV)

Hilde De Decker

In Kwintessens nr. 3 van 1995 beschreven we Hilde De Decker als het "enfant terrible van de edelsmeedkunst in Vlaanderen". Ze contesteerde deze visie hoewel ze weinig aanbracht om het tegendeel te bewijzen. Nochtans was de beschrijving niet negatief bedoeld. Zo'n ontwerper is nodig om wat leven in de brouwerij te brengen. Dat haar provocerende aanpak ook anderen aanspreekt, bleek bijvoorbeeld uit "Alessi Award" die ze in 1993 kreeg voor haar *Zes bekers en zes tandenstokers* van Alberto en Alessandro Alessi en Alessandro Mendini, naar aanleiding van de zilver-tentoonstelling "Een schitterend feest", georganiseerd in het kader van Antwerpen 93. Ze maakte twee "neo-expressionistische" bekertjes in zilversmeedwerk, waarin alle kundigheid van de edelsmid vervat zit, maar waarvan de vorm absoluut niet beantwoordt aan de conventies van een (hedendaags) zilveren object. Ze blinken niet en stralen geen prestige of protserigheid uit. Ze zijn niet functioneel, maar happen wel een stuk uit je ziel. Het verhaal in Kwintessens ging ongeveer als volgt: "... Je hebt er twee redenen voor (voor het epitheton 'Enfant terrible', n.v.d.r.). Ze maakt niet alleen provocerende objecten, ze schrijft ook op een ongezouten manier lof of kritiek op andere edelsmeden, groot of klein, in kranten en tijdschriften. De vrouw en het vrouw zijn is haar thema bij uitstek, maar als totaalbeeld, met elementen die de goegemeente beschouwt als de minder leuke kantjes, de aangebrande randjes. Taboe, verbod, dat waar je niet over spreekt, stelt ze tegenover het stereotiepe sexy beeld van de vrouw, waar iedereen het wel over heeft, dat continu in de massamedia gepromoot wordt. 'Sois belle et tais toi' is zo'n project dat in de loop van volgend jaar wordt uitgebracht." Het is een catalogus en een tentoonstelling waar ze reeds een tweetal jaar aan werkt en die nu hun voltooiing naderen. In het project werkt ze samen met grafisch vormgever Michael Samyn (zie verder in dit blad) en fotograaf Bart Van Leuven. Het citaat vervolgt: "Ze ziet de westerse vrouw, gekooid in een gouden omgeving van seksuele conventies en commercie, waaraan ze blijkbaar moeilijk kan ontsnappen. Een inspiratie die duidelijk is in de oorbellen 'La cage d'or' en het draagbare conceptuele sieraad 'Lichtekooi'. Schuldigen worden niet aangewezen, hoewel het werk 'Virgin', dat eruit ziet als een haarkrulspeeld, maar eigenlijk ook een falluskoker kan zijn, de richting aanwijst. Het is een typisch object van haar hand, niet van enige humor ontbloot, maar grappig

op een grimmige wijze." Hilde De Decker was reeds anders dan de anderen bij de presentatie van haar eindwerk aan het Antwerpse Sint-Lucasinstituut, afdeling juwelen. Haar verdere levensloop kan dit enkel bevestigen.
(JV)

Iris Mondelaers

Het werk van Mondelaers is voorlopig nog beperkt, maar ze is hard bezig daar verandering in te brengen. Ze heeft trouwens reeds één en ander veroverd in haar korte loopbaan, alleen reeds op basis van haar eindwerk. Op haar programma voor 1995 en 1996 staat onder meer een stage bij een door het Nationaal Comité der juweliers, uurwerkmakers, goud- en zilversmeden geselecteerd juwelier. Ik was uitgenodigd voor de eindjury van de studenten juweliers, in juni 1995 in het voormalig Sint-Lucasinstituut te Antwerpen, waar haar werk positief opviel tussen dat van andere sterke kandidaten. In haar visie is een juweel een creatie die zowel de persoonlijkheid van de ontwerper als die van de opdrachtgever moet tot uiting brengen. Precies dat spel vormt, dixit Iris Mondelaers,

Hilde De Decker Toorts/kandelaar "Lichtekooi"

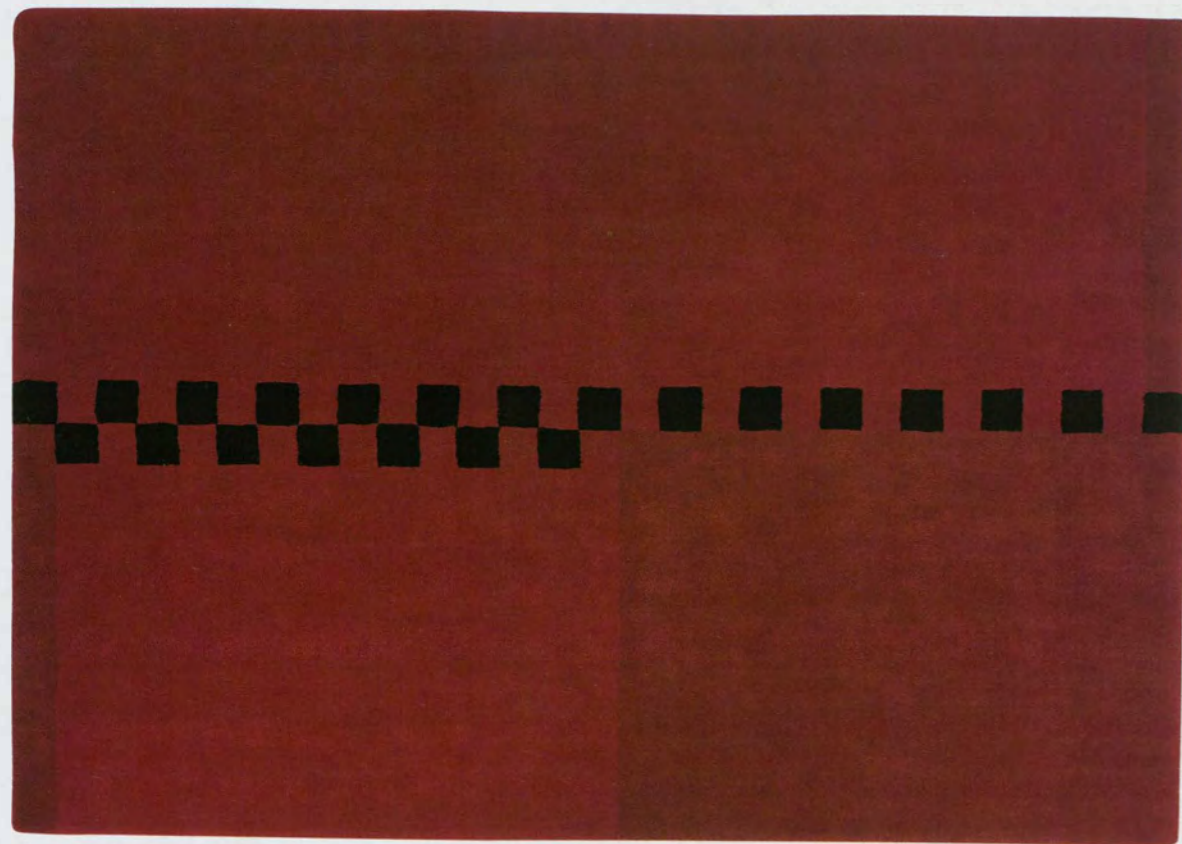
1995
Ijzer, zilver, kaars, fluweel en hout,
solderen, zwarten, beitsen en
assembleren, 100 x 12 x 12 cm

Iris Mondelaers Object "Cowboy Henk" en servetring "Cowboy Henk"

1994
Gezandstraald zilver

een continue uitdaging die resulteert in talrijke voorontwerpen en bijstellingen, vooraleer het ambachtelijke productieproces kan worden aangevat. Het uiteindelijke streefdoel is een sobere collectie waar de kracht in de eenvoud zit. Haar eindwerk, tenslotte het werk dat ze nog steeds presenteert, valt uiteen in twee soorten juwelen: sculpturale en draagbare sieraden. Haar voorkeur gaat duidelijk uit naar het sculpturale, het vrije, het artistieke, want zelfs de draagbare ringen werden gepresenteerd op sokkeltjes in een lijstje. Leuk eraan zijn de titels zoals *Cowboy Henk*, bestaande uit een ring en een object in aluminium, *Visjes op het droge* of vier visachtige objectjes uit allerlei materialen. Het geheel van het eindwerk gaf een keurige indruk, toonde zin voor professionaliteit en esthetiek en een gevoel voor humor: Iris nam zich voor het komende jaar haar techniek bij te schaven en een cliënteel op te bouwen. In de laatste maanden produceerde ze iets meer conventionele juwelen. Een lichte voorkeur voor goud, het echte smeedwerk en contrasten (mat-blinkend, goud-zilver) bepalen deze werkstukken.
(JV)

Francine Van Der Biest

Het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen (VIZO) nodigde in samenwerking met de Dienst Beeldende Kunst van het Ministerie van Cultuur onze wereldberoemde cartoonist Benoît uit om op de XIXe Triennale van Milaan (1 februari–30 april 1996) een typisch "Benoîtinterieur" in drie dimensies weer te geven, gevuld met objecten van Vlaamse designers en kunstenaars. Eén van de objecten die Benoît koos, is een vloertapijt van Francine Van Der Biest. Ze verkeert er in het gezelschap van Maarten Van Severen, Marie Mees en Jan Vandendorpe. Het werk van Francine vertoefde al meer in illustere gezelschappen. Als je haar curriculum bekijkt, gingen er sinds 1984 weinig jaren voorbij zonder dat ze op uitnodiging deelnam aan expo's of gelauwerd werd met een designprijs. De periode 1988–90 die blanco lijkt op dit gebied, was er één van puur industrieel ontwerpen.

In haar industriële ontwerpen (huishoudlinnen, e.a.), maar vooral in de artisanale producten zoals tafelkleden en handgetufte vloertapijten, heeft Van Der Biest in de laatste tien jaar een eigen stijl ontwikkeld. Het is een stijl die streng en geometrisch oogt, maar toch zeer gevoelig is. Het is een sterke maar, contradictorisch genoeg, bescheiden stijl. Ze werkt en creëert op dezelfde manier: sterk, gevoelig maar bescheiden. Ze heeft een warme innemende persoonlijkheid die zich weerspiegelt in de doorleefde warme kleuren in haar werk. Heel dikwijls benadrukken die het geometrisch patroon. De tapijten die ze in 1994 toonde in "De garderobe van het oppervlak" zijn daar sprekende voorbeelden van. Zelf schrijft ze er het volgende over: "Mijn tapijten zie ik als duurzame

verbindingen tussen grond en lichaam, als warmende, beeldende vlakken, als rustplaatsen voor oog, lijf en leden, als veelzijdige genotsobjecten, als uitgepuurde visuele concepten, producten van een langdurige zoektocht naar essentie". Voor de XIXe Triennale van Milaan heeft ze de rode kleur veranderd in een zacht en verzadigd grijs.

Francine weeft haar industriële producten op een weefgetouw waarop een computer gemonteerd staat. Het apparaat zet draad voor draad, binding per binding van de proeflapjes om in "bites", slaat deze informatie op, en stuurt er tenslotte een weefgetouw in een fabriek mee. Francine werkt in die mate artisanal dat al haar ontwerpen ontstaan vanuit het métier en het materiaal, maar aangepast worden aan een concept en uitgevoerd worden door machines die niet in haar eigen atelier staan. Haar probleem met deze produkties is de kleine "metrage" die ze steeds moet laten weven en de geringe bereidheid van textielbedrijven om dit te doen. Van Der Biest was tot voor kort met succes actief als vrije en monumentale kunstenaar. Met haar seriële kunstwerken, doeken in de ruimte, doorboord met vierkante of ronde gaten, verwierf ze in 1992 de Provinciale Prijs voor textielkunst van Oost-Vlaanderen. Haar commentaar erbij vermeldde onder meer: "Mijn werk tracht een synthese te maken tussen eigen artistieke bekommernissen en industriële wetmatigheden". Het is een streven dat nog steeds geldig is. (JV)

Katrien Rondelez Vloertapijt "Evolution" (twee delen)

1995
Katoen, vlas, rubber en plastic,
weven, 280 x 70 cm

Francine Van Der Biest
Tapijt
1994
Wol, handgetuft, 300 x 150 cm

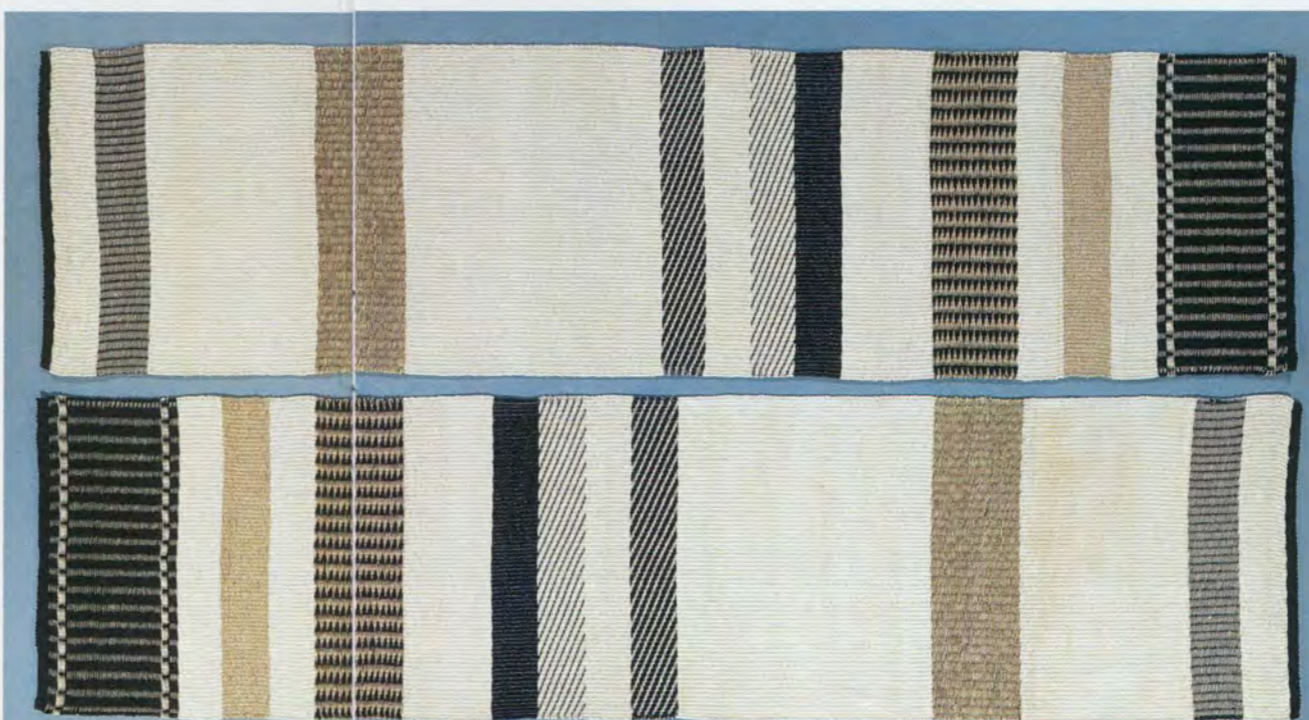
Marleen Mertens "Licht"

1993
Linnen, kant, garen en japans
papier

Marleen Mertens

Leen Lybeer, de grote maar vrijwel onbekende kunstenaar, die met textiel bijzondere artistieke concepten maakt, schrijft het volgende over het werk van haar oud-leerlinge van de Stedelijke Academie te Hasselt: "Haar werk is gegroeid naar een precisie in beheersing van materialen, beeldvorming en kleurschakeringen. (...) In haar werk ontdekken we steeds doorzichtigheid of doorlaatbaarheid van licht waardoor een voorkeur ontstaat voor de combinatie van fijne materialen. (...) Zo ontstaat een verrijnd poëtisch kenmerk." Slechts zelden trad Marleen Mertens in de bekendheid. Er was de VIZO-selectie in 1995 en voordien de Pierre Cox-prijs in Hasselt en enkele groepstentoonstellingen. Mertens weeft. Het is een techniek die op zich reeds grote concentratie vereist, maar die door de aard van haar weefsels, haar hele ziel en persoonlijkheid opeist. Licht, ruimte en beweging zijn de sleutelwoorden die in elk van haar creaties inzicht geven. De textielen moeten in de ruimte opgehangen worden. Ze bewegen in de lucht, ze verdelen "de ruimte" in efemere vakken en bepalen het karakter ervan. Het zijn net kledingstukken, die op hun beurt licht zijn en de beweging van het lichaam vorm geven. Alleen kleden haar weefsels niet het menselijk lichaam, maar ze geven de onzichtbare lucht rondom ons vorm, ze maken de wind zichtbaar.

In de *Gewaden van het licht* vallen ons de fragiliteit en de kwetsbaarheid van de weefsels op, de transparantie. De kunstenaar maakt gebruik van "essentiële" materialen als wit linnen en Japans papier. De weeftechnieken zijn al even puur als de linnen- en de satijnbinding. Het zijn de eenvoudigste middelen om tot een zuivere vormgeving te komen, waardoor poëzie de overhand krijgt op functie. In het werk *Licht* gebruikt

Marleen Mertens zuiver linnen kantgaren en Japans papier. Het bestaat uit drie delen van elk 230 cm hoog en 60 cm breed. Ze vertelt: "Het zijn drie verticale weefsels waarin licht gesuggereerd wordt door de regenboogkleuren. Het zijn weefsels die door de beweeglijkheid én de transparantie van de materialen de ruimte doen beleven". (JV)

Katrien Rondelez

In 1991 Rondelez studeerde af aan La Cambre te Brussel en presenteerde op het einde van datzelfde jaar verschillende boeiende werken tijdens de eerste selectie in het VIZO. Ze werd het jaar daarop uitgenodigd om deel te nemen aan de VIZO-tentoonstelling "Echt naar geest en vorm" in de XVIIIe Triennale van Milaan. Ze vervolgde haar weg, langs een onderscheiding van het ITCB tijdens Interieur 92, tot ze in New York belandde om voor een firma aldaar textielen te ontwerpen. Het werk van Katrien is bijzonder sober, zonder franjes. Op haar getouw weeft ze eerder onconventionele vloerkleden. Tapijten zijn het niet, want het zijn geen poolweefsels, maar platte stoffen. Het lijken eerder hedendaagse kelims, de bekende vloer- of wandkleden uit het Nabije Oosten, met hun geometrische tekening en aangename kleuren. De vergelijking gaat echter maar ten dele op, want de tekeningen en de kleuren in Rondelez' weefsels zijn totaal anders. Je vindt er horizontale kleurbanden in die over de hele breedte van het tapijt lopen. De breedte is relatief smal en overstijgt meestal de 70 cm niet. Materiaal en techniek inspireren haar voor de uiteindelijke compositie, die weinig decoratief is. De techniek van het weven wordt erdoor onderstreept en maakt de weefsels ook monumentaal. "Bij het creëren wordt een centrale plaats toegekend aan de materie." Veel bizarre materialen, die je eigenlijk niet verwacht, worden erin verwerkt. Voor de XVIIIe Triennale weefde ze bijvoorbeeld een vloerkleed in bruin en blauw. Het bruin was geverfd katoen, het blauw plastic draad. Maar het houdt niet op bij katoen en plastic. Ze verwerkt evenzeer rubber en vlas, wat in hun tegenstelling tussen zwart en wit een mooi contrast biedt. Haar composities steunen dikwijls op de contrasten tussen schering en inslag: katoen en vlas wendt ze meestal aan voor de schering, terwijl rubber en plastic de inslag vormen. De vloerkleden zijn zo bijzonder geraffineerd en esthetisch, dat je het eigenlijk zonde vindt om er op te lopen. Nochtans zijn ze oersterk. Je kan Katrien Rondelez duiden als een typisch produkt van het weefatelier van La Cambre, waar men de "goede smaak" hoog in het vaandel voert, de relatie met de beeldende kunst koestert en het experiment stimuleert. In de eerste triennale voor "Vormgeving in Vlaanderen" presenteert ze een typisch vloertapijt *Evolution* in twee delen van 70 cm. Het werd geweven uit katoen, vlas, rubber en plastic. De wereld staat open voor deze jongedame. (JV)

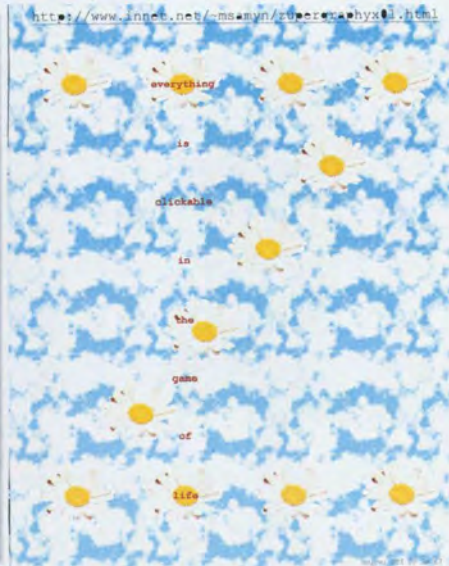
Sylvie Louagie
Handschoen-mouw
(een paar) "Zilverdraad"

1995
 Flanel, katoen, zilverdraad, stikken
 en handwerk. 20 x 12 cm per
 handschoen

Sylvie Louagie

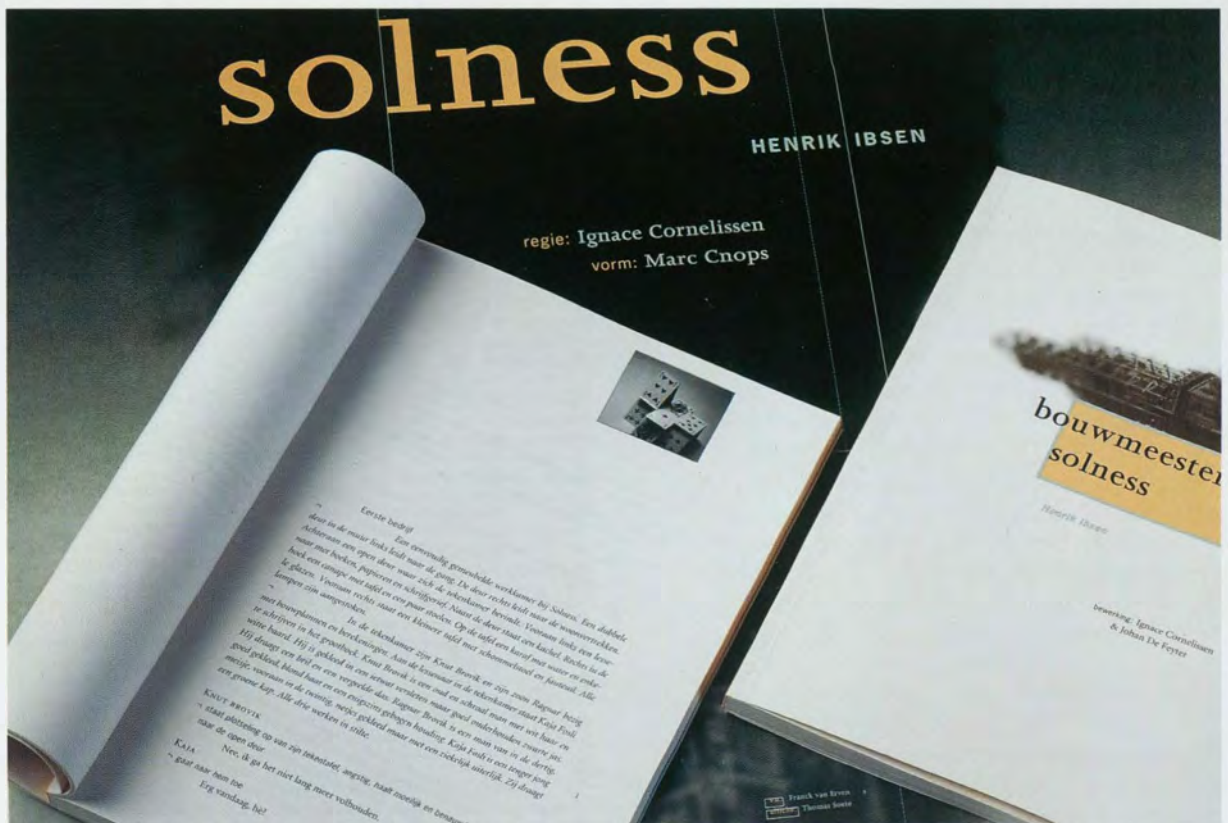
In 1991 stelde Sylvie Louagie haar eerste handschoenen aan het publiek voor en werd gelauwerd met de Belgium Smirnoff Fashion Award. In 1992 presenteerde ze een grote doos handschoenen aan het VIZO en werd geselecteerd. Twee onmiskenbare aanwijzingen voor het bestaan van haar talent. Op creatief vlak beweegt ze zich in het niemandsland tussen mode en object. Gemakshalve noemen we dit "accessoires" of toebehoren bij mode: een handtas, een schoen, een hoed, een handschoen, een prulletje hier en een prulletje daar. Werd de mode ernstig genomen, dan was dat tot het begin van de jaren negentig voor "toebehoren" niet het geval, zeker niet in België. Gelukkig werden recent figuren als Elvis Pompilio en Christophe Coppens met hun hoeden internationaal bekend (en dus ook bij ons) en heeft de firma Delvaux sinds jaren een reuzereputatie voor handtassen. Handschoenen hadden geen reputatie. Ze behoorden tot het domein van de zondagskledij of de haute couture. Een braakliggend terrein voor de creatieve en gretige Louagie. Ze zette relatief snel een punt achter al haar studies, vervolgde haar weg als autodidact en maakte speciale handschoenen. Ze had een gat in de markt gevonden. En het werkte. Op korte termijn was ze met haar produkten niet meer uit de damesbladen weg te branden. Er zijn handschoenen met ijzerdraad, handschoenen met parels, met autootjes, met voiles, maar ieder paar doet iets met de handen die het omhult, en dus ook met het menselijk lichaam. De handschoenen van Louagie trek je niet zomaar over je hand, je trekt ze ook in je geest aan. Jan Kenis vertolkte het als volgt: "De handschoenen die Sylvie Louagie ontwerpt, zijn 'trompe-l'oeil'" (JV)

Michaël Samyn
Kwintessens 95/4
 1995

Michaël Samyn

Deze grafisch ontwerper figureerde reeds in het artikel over Hilde De Decker in dit blad. Eigenlijk is hij evenzeer een "enfant terrible" als zij. En evengoed als zij, zal hij dat wel weerleggen. De wereld van "Wild Palms" (bekende TV-serie over virtual realty) werd zeer vlug zijn wereld. Samyns voorkeur gaat uit naar de "interface design". Een nieuw begrip in de grafische wereld. Gedaan met papier en drukinkt, leve de elektronica en het ontwerpen van interfaces. Michaël legt het zelf uit: "Traditionele vormgeving is de vormgeving van een *doorgeefluik* voor informatie. Interface design is de vormgeving van een vormgeving die "twee-weg communicatie" simuleert. Informatie wordt aan de gebruiker (niet de ontvanger of verbruiker) aangeboden en die navigeert door de interface. Hij moet keuzes maken om de informatie aangeboden te krijgen. De taak van de vormgever is de gebruiker duidelijk maken waar hij de informatie die hem interesseert, kan vinden. Deze vorm van informatieverstrekking zal in de toekomst onontbeerlijk worden, gezien de hoeveelheid informatie waarover mensen beschikken". Samyn gelooft niet in opdringerige "functionele" vormgeving, maar in een meerwaarde ervan: het creëren van een sfeer of het toevoegen van informatie die niet noodzakelijk iets met de over te brengen boodschap te maken heeft. Het doel van zijn manier van werken is communicatie. Vandaar dat "meer geven". Het bevordert de vertrouwensrelatie tussen klant en ontwerper. In zijn traditionele vormgeving wil hij van de kijker een actief element maken in de communicatie tussen hem en het produkt. Hij brengt de "consument" aan het verstand dat hij aan het communiceren is. Samyn probeert de consument met de aangeboden informatie. Het zijn echter spelletjes die bepaald worden door het onderwerp. "Het speelse verbetert in veel gevallen de overdracht van de informatie. Humor en ironie zijn niet zelden nodig om de communicatie tot stand te brengen". Informatieverstrekking waar vormgeving voor nodig is, is altijd een vorm van reclame. Hij doet zo iets op een menselijke manier zonder een oordeel te vellen over het produkt. Ook het effect dat een bepaalde vorm op een kijker heeft, houdt hem bezig. Iets mooi maken is deel van de vakkennis. Het gebeurt haast automatisch bij de vormgever die zijn vak kent. "Schoonheid is evident", citeert hij Gorik Lindemans, zijn "geestelijke vader". Hij vindt het nogal vanzelfsprekend, het bovenstaande in acht genomen, dat "zijn ware roeping" in het gebied van de "interface design" lag. Eigenlijk probeerde hij altijd al "interfaces" te ontwerpen, maar de traditionele media zijn technisch niet in staat om interactie mogelijk te maken. "De interface designer is nu nog een manusje-van-alles. Hij moet graficus zijn (zowel DTP-er als tekenaar), een beetje kunnen klooiën met computers en software, verstand hebben van de techniek, analyses kunnen maken van de inhoud van een opdracht, eventueel zelf tekst- en distributiesuggesties doen, kunnen communiceren met klanten,

Thomas Soete
Tekstuitleg
"Bouwmeester Solness" en
affiche Theater Antigone
seizoen 1994-1995
 1994
 60 x 40 cm

enz. Interface design is complex en neemt veel produktietijd in beslag. Het is dan ook relatief duurder dan traditionele vormgeving. Het uiteindelijke produkt is echter veel flexibeler en op meer terreinen in te zetten dan een traditioneel produkt. Alleen zijn de klanten van de bedrijven die het wel zouden willen, er nog niet mee vertrouwd."

(JV)

Thomas Soete of Cloaca Maxima

In de hedendaagse grafische wereld van Vlaanderen lijkt het een gewoonte om een bureau een mooie titel te geven. Michael Samyn heeft "Zupergraphyxl", Veerle Wenes "Scritto", er bestaat een "Huis Artuur" (Grabelle Pelligrini), een "Dorp & Dal" (Jan Middendorp en Katrien Dal), een "Kink" (Pol Coussemont), "Quod" van Leen Depooter en nog tal van andere. Je zou kunnen beweren dat het geven van zo'n namen wijst op het einde van de no-nonsense aanpak van de grafische vormgeving, op een meer poëtische, wellicht zelfs artistieke opvatting van het vak.

De dames en heren van de grafische vormgeving zijn nochtans geen wildvreemde kunstenaars. Toevallig hebben de grafische ontwerpers die zich bedienen van deze titels uitgesproken ideeën. Zo ook Thomas Soete van "Cloaca Maxima": "Wat mij aantrekt in het vak is het uitdagende ervan, zowel in het detail, als in de totaliteit. De vorm beschouw ik als een belangrijk zij-aspect in het werk, met een soms experimentele dimensie. Ik geloof meer in klassieke waarden, als eenvoud, maar ook humor, cynisme en persoonlijk engagement, wat de hoofdelementen zijn van een concept in relatie met zijn inhoud.

De verhouding vorm-inhoud is echter heel rekbaar. Ze creëert een spanning tussen kwaliteit en risico". Nochtans hoopt hij dat de orgie van vormen zoals ze zich vandaag presenteert, verdwijnt, dat men terugkeert naar rustig en weloverwogen werk, dat men terug het wit van het papier herontdekt. Soete is er zich echter van bewust dat de technologie van de computer dit niet snel in de hand zal werken. "Bovendien vind je door het gebruik van de computer weinig diversiteit in het ontwerpers-landschap. Door de trend naar pure vorm eist de klant een imago, en snel, dat zonder probleem kan gerealiseerd worden middels de computer. Op termijn is zijn imago echter gedoemd om te gelijken op dat van alle andere klanten." Thomas is geen reactionair. Hij gebruikt zelf verschillende computerprogramma's, maar merkt op dat het gebruik ervan soms de vraag naar de essentie van een ontwerp verdringt. Spelen is leuk maar de kans bestaat dat het ontwerp een holle dimensie krijgt. Verder graven en op een doordachte manier een grafisch avontuur beleven. Vernieuwing mag geen prioriteit zijn. Thomas Soete werkt voor de culturele wereld zoals voor theater (Malpertuis) en voor de muzikale wereld (CD-hoezen Tecnoville). De opdrachten in de kunstwereld noemt hij inhoudelijk interessant, doch met dat ene nadeel dat de culturele opdrachtgevers soms zelf reeds "hun" vormgeving hebben bepaald, wat het voor de vormgever niet altijd gemakkelijk maakt. Het werk van "Cloaca Maxima" zal steeds variëren tussen klassiek en experimenteel, maar blijft altijd degelijk en hedendaags.

(JV)

Sandra De Clerck

Na een opleiding aan het Hoger Instituut Sint-Lucas in Gent vervolmaakte Sandra De Clerck (°1966) zich in de kunst van het glasraam door samenwerking met vooraanstaande kunstenaars, zoals Ursula Huth, nabij Stuttgart, en Sien van Meurs in Almelo. Daardoor ging ze zich ook toeleggen op de glassculptuur: Haar vele contacten met glaskunstenaars zetten haar aan tot een doorgedreven studie van de materie en gaven haar een uitgesproken zin voor kleur en symboliek. Vooral dit laatste element speelt een grote rol: figuurtjes en dieren staan door hun houding en de context van de attributen symbool voor een idee, een verlangen, een engagement ten opzichte van de gang van zaken in de wereld of in verband met haar persoonlijke belevenissen.

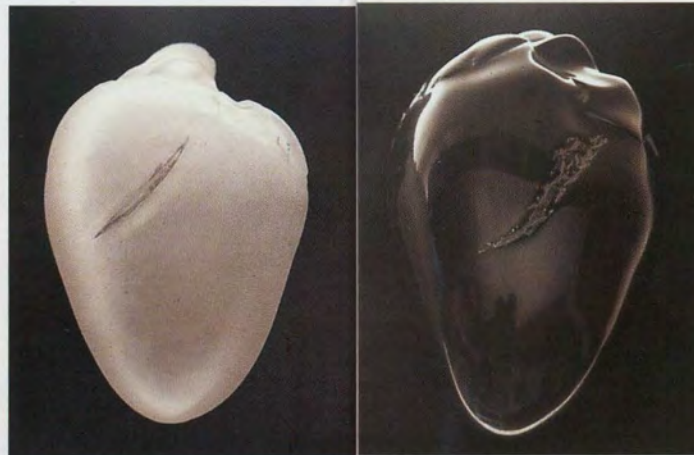
Het oeuvre is aldus opgebouwd met weerkerende, schematische en herkenbare gestalten: tengere, summier aangegeven vrouwenfiguurtjes, bijna kinderlijk getekend, met wapperende haren; af en toe weerbaar voorgesteld met schild en speer; geanimeerd gesticulerend, galopperend op paard of krokodil, zwevend door het zwerk en tussen stoere torens, als windmolens van de held van Cervantes. De ladder is een veel gebruikt accessoire: je kunt erop klimmen, eraf vallen. Ook harten komen vaak voor; soms in massa als een sprookjesachtige sterrenhemel, of eenzaam, gekoesterd in een koffertje. Met dit eenvoudig en alom bevattelijk materiaal laat ze het goede en het kwade elkaar bekampen in een onbeslechte strijd; ze illustreert de golfbeweging tussen die twee uitersten die elkaar oproepen en zonder elkaar niet bestaan.

Sandra De Clerck heeft een dichtelijke ziel maar is geen wereldvreemde droomster. Met overleg bouwt ze haar loopbaan uit door te leren van de ervaring van anderen en door haar eigen kennis zelf verder uit te dragen via welgekozen internationale contacten: de zomerklassen van Frauenau in Beieren heeft ze jarenlang bezocht als studente, daarna werd ze er gevraagd als co-docente. In de zomer 1995 was ze dat ook in de befaamde zomeracademie voor glaskunst in Pilchuck nabij Seattle. Haar artistieke taal heeft ze intussen uitgebouwd in verschillende disciplines, hiertoe onder meer aangezet door de mogelijkheden geboden op het Instituut voor Kunstambachten van Mechelen. Glasraam en vaatwerk, sculptuur en glas-monotypie: ze beoefent ze alle met grote gedrevenheid en een intuïtieve bedachtzaamheid, die ze verschuilt achter een schijnbaar onstuimig en luidruchtig door het leven gaan.

Zoals bij vele kunstenaars is er een verschil tussen het voorkomen van de mens en van zijn werken. In het dagelijks leven wordt immers soms een scherm – uitbundig en onafhankelijk – opgetrokken, dat in de waarheid van de kunst – behoefte aan warmte en genegenheid – niet vol te houden is. (JW)

Sandra De Clerck
Glasraam "Crocodyles and Stripes"
1993-94
Glas

Koen Vanderstukken

Via een opleiding in de scheikunde, waar glasblazen met de brander op het programma stond, werd Koen Vanderstukken (°1964) gegrepen door de materie glas. Eerst ging zijn aandacht bijna geheel naar de technische mogelijkheden; eens die onder de knie – onder meer door les te volgen aan het Instituut voor Kunstambachten te Mechelen – en na de installatie van een eigen atelier vanaf 1990 bloeiden zijn artistieke gaven open. Hij ontdekte de internationale glaskunst dankzij symposia en workshops in Frauenau in Beieren, in Sars-Poteries in Noord-Frankrijk.

Koen Vanderstukken is in de eerste plaats geboeid door de mens in zijn moeite, zijn onmacht zelfs, om tot de essentie van de dingen door te dringen. Om dit te verhullen zetten we het masker van de conventies op: achter iedere verschijning van een individu gaat zijn identiteit en zijn ware aard schuil. Het glas is dan ook een uitstekend medium om deze tweeslachtigheid te vertolken: het is transparant maar reflecterend, hard maar broos, materieel zwaar en tegelijk als lucht zo doorzichtig. Glas bedriegt het oog en doet de dingen er anders uitzien dan ze zijn.

De sculpturen van Koen gedijen in reeksen. De maskers uit de aanvangsperiode, schematische oervormen, waren geïnspireerd op Afrikaanse voorbeelden. Hieruit zijn dan de *schaduwbeelden* ontstaan, die de mens duidelijk verbinden met de aarde, moeder van alle leven. Tegelijk vraagt de materie om reserves: terwijl schaduwen steeds in contrast staan met de lichtzijde, maakt de transparantie van het glas dit fenomeen gedeeltelijk ongedaan. In de recente *pendels* wordt een gegoten "glasvijvertje" opgehangen tussen de poten van een driepikkel. De schijnbare gewichtloosheid vergeestelijkt de materie, die tegelijk wordt geaffirméerd met een veelheid van kleurige, charmante insluitsels die de zintuigen verwennen: het oog leidt de fantasie van de kijker naar nog andere gewaarwordingen als luisteren en aanraken.

Het ambachtelijke aspect – glas bewerken is hoog technisch – is ongemerkt aanwezig, want evident door zijn kunde en een veelzijdig, uitgekiend atelier, waarin haast alle bekende werkwijzen met glas haalbaar zijn. Techniek is een *conditio sine qua non*, doch nooit het doel, hoeveel voldoening het maakproces op zich ook kan geven. De nadrukkelijke materialiteit van glas wordt door Koen goed geïnterpreteerd: het kunstwerk hoeft geen begeleiding met wijsgerige beschouwingen. Het verhaal zit immers in de vormgeving zelf, in de solide, open belijdenis van waar het om gaat, in de *présence* van het beeld en zijn mysterieuze mededeelzaamheid. (JW)

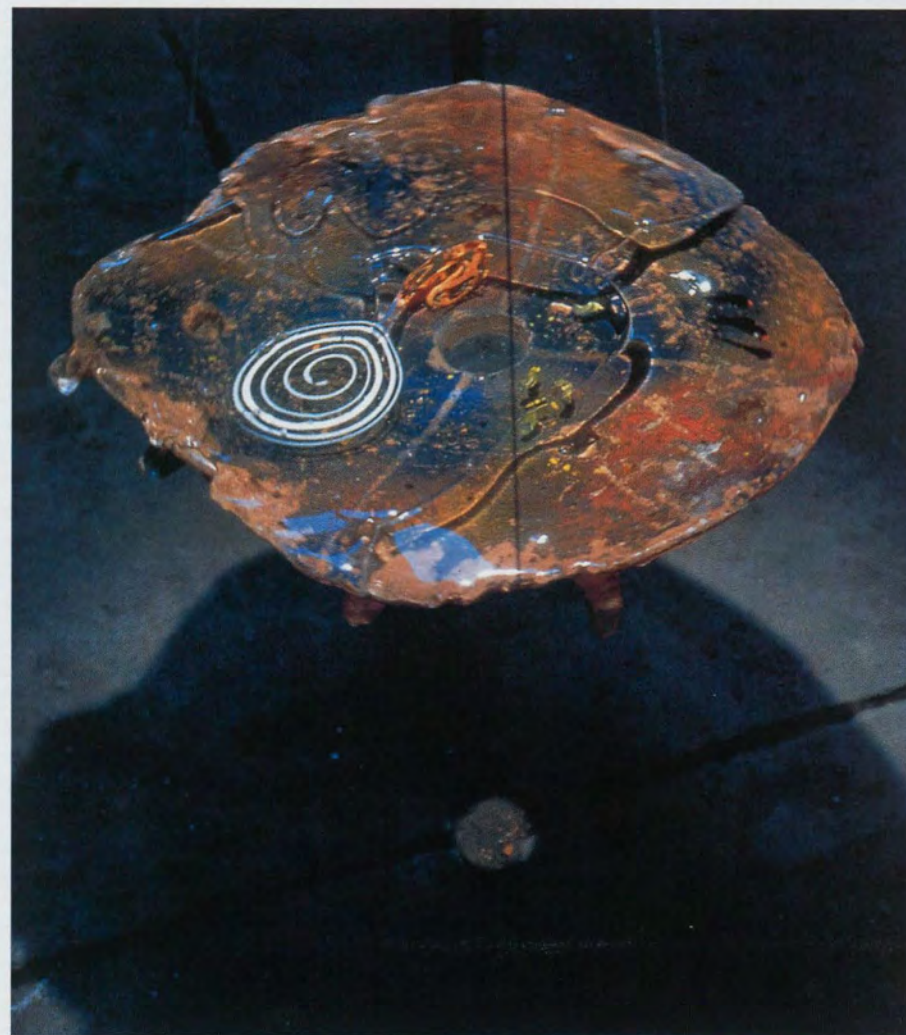
Koen Vanderstukken
"Pendulum"
1994
Glas en metaal

Lieve Van Stappen

Voor Lieve Van Stappen (°1958) was een bezigheid als kunstenaar al vroeg een zekerheid, de wijze van uiten was dat niet meteen. Ze volgde verschillende types van opleiding, verspreid over enkele jaren, niet uit wispelturigheid, maar omdat een brede keuze van werkwijzen uiteindelijk naar het juiste medium moet leiden: schilderen en tekenen, de ets-techniek, het glasraam, beeldhouwen en de glassculptuur. Voorlopig beoefent ze een combinatie van de laatste twee, en vervaardigt ze herkenbare objecten met een sterke symbolische waarde.

Een glazen been van een skelet staat voor *The Remains of the War*; twee harten, het een in wit glas, het ander in zwart marmer; beide met een diep litteken, heten samen *Het Mooie Huwelijk*. Lieve Van Stappen bouwt met evidente maar frappante middelen een wereld van tegentekens in de richting van de haar omringende wereld. Soms maakt ze zich vrolijk, dan weer is ergernis de boventoon. Humor; soms aan de zwarte kant, is nooit ver weg; maar ook de romantiek staat bij haar hoog aangeschreven. Ze flirt met sentiment aan de rand van de kitsch, die ze meesterlijk manipuleert. Vissen en vogels duiken regelmatig op: wezens die afhankelijk zijn van de fluctus van hun omgeving. De Japanners waren reeds in de ban van deze eminente dragers van de vergeestelijking van de materie: de kunstenaars van de Art Nouveau hebben gepoogd ze na te doen, maar het ontbrak hen aan diepgang. Voor Lieve is dit aspect onmisbaar: niets ontstaat zomaar, alles woelt op uit de donkere roerselen van ons onderbewustzijn.

Het gebruik van glas veronderstelt een hoge graad van techniciteit; met glas zit je al gauw in de atmosfeer van het kunstambacht. Lieve voelt niets voor de kunstmatige afbakening tussen vrije en zogenaamde toegepaste kunst. Glas is een medium als een ander, dat evengoed als brons of marmer een emotie kan uitdrukken, een verlangen, de kwetsbaarheid van ons innerlijk en van onze dromen. Gebroken glas is gevaarlijk en snijdt diepe wonden. De combinatie met metaal, vaak afbraakmateriaal, geeft aan de ogenschijnlijk niet-consistente materie een houvast en een tegenstelling, waardoor haar specifieke kwaliteiten nog meer op het voorplan komen. Hieronder is kwetsbaarheid elementair: schoonheid is vergankelijk, maar gelukkig is kunst van alle tijden. Glas in de kunst van Lieve Van Stappen refereert aan de weerloosheid van de dingen van waarde, terwijl waarden op zichzelf onaantastbaar zijn, universeel. (JW)

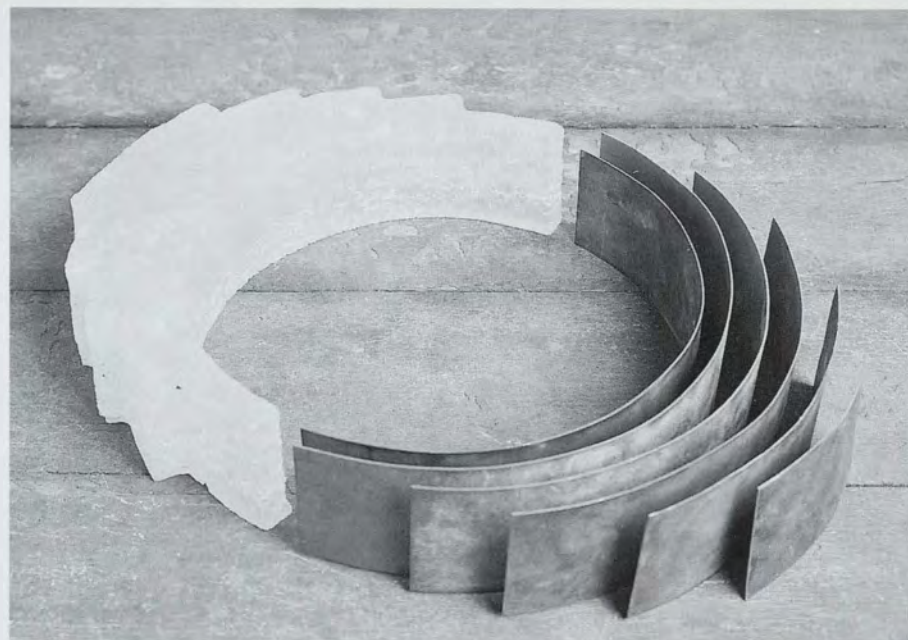

Francine Moyé

Na een grondige studie van de grafiek wendt Francine Moyé (°1967) zich tot de monumentale kunst en krijgt ze belangstelling voor de bewerking van glas voor de realisatie van beeldhouwwerk. Daarom volgt ze een opleiding aan het Instituut voor Kunstambachten te Mechelen, waarna ze zes maanden verblijft aan het Centro del Vidrio in Barcelona.

Francine Moyé ziet glas in de eerste plaats als een componerend element bij de vervaardiging van een sculptuur: ze gebruikt het naast metalen als ijzer of brons, of in samenhang met houten onderdelen. Het beeld krijgt gestalte door haar besef van de tweespalt in de geschiedenis: wat wij vandaag weten en doen, voelen en smaken heeft te maken met de sinds eeuwen opgestapelde ervaringen van de vorige generaties. Die tradities hebben steeds tegenbewegingen gekend – van historische revoluties tot generatieconflicten tussen ouders en kinderen – die doorwerken tot in het onderbewustzijn van ieder die creatief bezig is, die zijn persoonlijkheid wil affirmeren en versterken via een vorm van communicatie, weze het poëzie, muziek of toneel, of een plastisch werk. Glas heeft de zeldzame kwaliteit tegenstrijdige gevoelens te kunnen weergeven. Het sluit door zijn massa een volume af, maar kan door zijn transparantie de binnenzijde toonbaar maken, het innerlijk zichtbaar laten communiceren met de buitenkant. Zo roept het positieve tegelijk het negatieve op, begrippen die zonder mekaar niet bestaan. Deze vorm van tweeslachtigheid mondt uit in monumentale gestalten die doorgaans een glazen component hebben en één uit een andere materie: van uitzicht synthetiserend en gebald maar met een gevoelig oppervlak, met rondingen die niet duiden op toegeeflijkheid; ze zijn als de rug van de kat die zich bedreigd voelt...

Het werk van Francine Moyé illustreert zoals dat van vele anderen de vereenzaming van de hedendaagse westerse mens die steeds meer alleen gaat wonen en nog amper zijn burens kent. Jongeren vertonen zich met een donkere bril en een walkman, waardoor communicatie met de buitenwereld bewust wordt afgesloten. Dit verschijnsel heeft ook zijn invloed op de wending die een universele beweging als Arts and Crafts neemt: het was de bedoeling om met de "dienende of toegepaste" kunst het gebruiksgoed een artistieke waarde en een tijdgebonden stijlgevoel mee te geven. Maar veel bewerkers van de traditioneel kunstambachtelijke materies verlaten dit spoor en maken er nu strikt individuele expressies mee. Die kunstenaars zijn daarom niet asociaal, integendeel, maar de maatschappij wordt op een andere manier benaderd: vroeger had de maker aandacht voor de noden van de gemeenschap, nu vraagt hij aandacht voor zijn visie op die gemeenschap. (JW)

Francine Moyé "Het Colosseum"

1993
Kristal, pâte-de-verre en gebogen alpaca (metaal)

Klara Leibovitz-Jiraskova "Playground"

1995
Glas, metaal

Willy Langmans Potsculptuur met gegraveerde decoratie

1994
Gepolijst aardewerk

Klara Leibovitz-Jiraskova

Klara Leibovitz-Jiraskova (°1966) kreeg een opleiding in de grafiek aan de hogeschool voor toegepaste kunst in Praag en bij haar vader, de befaamde graficus Jiri Jirasek. Na haar huwelijk met Edward Leibovitz komt ze naar Antwerpen en leert van hem de knepen van de bewerking van glas. Ze neemt deel aan de zomerworkshops in Sars-Poteries in Noord-Frankrijk en in Frauenau in Beieren.

In feite is Klara een grafica in hart en nieren. Tekenen is haar tweede natuur. Haar eerste werken in glas zijn schuchter en sterk bepaald door de aanwezigheid van een indrukwekkende kunstenaar als Edward Leibovitz. Doch heel snel komt daar verandering in en vindt ze een eigen stijl, waarin ze het glas vaak aanwendt om bijzondere effecten in haar tekenwerk te bekomen, zoals bijvoorbeeld het achter mekaar plaatsen van verschillende gegraveerde schijven, waardoor een complexe compositie ontstaat met een driedimensionaal voorkomen.

Haar expressie is fris en ongedwongen en richt zich op de wereld in haar onmiddellijke omgeving. De grote onderwerpen van vandaag zijn voor haar geen inspiratie: geen oorlogen of pollutieschandalen, geen "moeder waarom leven wij". Wel het gebeuren van alle dag, het geluk in de kleine dingen, met een positieve kijk op het leven. Je kunt haar composities haast lezen als een tekenverhaal, met een zich verwonderende aanwezigheid van het menskinde en sprookjesdieren temidden van de bewegende dingen: een fiets, een wiel, een vliegtuig. Haar poëzie is lichtvoetig maar oprecht, de uitwerking ervan getuigt van een aangeboren goede smaak. Ze vindt de gulden middenweg tussen de traditie, haar via een rigoureuze opleiding ingelepeld, en de zucht naar vernieuwing die iedere kunstenaar is meegegeven. De enige wijze om het nieuwe geloofwaardig te bereiken, bestaat in het zich laten leiden door haar eigen inborst: als de artiest voldoende persoonlijkheid bezit en werkelijk iets te vertellen heeft, wordt als vanzelf een oorspronkelijk kunstwerk geboren.

Naast dit graveerwerk, verwant aan haar etsen op papier; beoefent Klara ook de rondsculptuur. Een acrobaat in wit glas hangt op diverse manieren gespannen op een frame voor een doek of boven een basis. Speelsheid, of duidt dit op de mens, speelbal van krachten waartegen hij geen verhaal heeft? Amuseert hij zich, of ondergaat hij een vernederende behandeling? Hier sluipen twijfels over de zorgeloosheid in het bestaan van Klara Leibovitz-Jiraskova binnen. Zij die het geluk bezitten, maken zich ongerust over het voortbestaan ervan, zoals verliefdheid altijd met pijn gepaard gaat, en soms als een ziekte wordt afgedaan. Achter een scherm van vrolijkheid gaat zo vaak spanning en weemoed schuil. (JW)

Willy Langmans

Willy Langmans (°1957) volgde keramiek aan het Instituut voor Kunstambachten in Mechelen en aan de Academie van Dendermonde, en monumentale kunst aan de Academie van Sint-Niklaas. Door zijn leraars – Arthur Vermeiren en Frank Steyaert – kwam hij terecht in de wereld van de echte keramisten. Zijn werk is dan ook zeer authentiek als expressie in klei, met gebruik van een strenge discipline: het draaiwerk.

De kunst van de kunstenaar-pottenbakker bestaat erin om binnen de beperkingen van een technisch keurslijf de bestaande vrijheid optimaal te benutten om te komen tot strikt persoonlijke resultaten. Als een pianist een kunstenaar is, waarom dan niet de keramist aan de draaischijf? De partituur van Beethoven staat op papier met alle instructies om forte of piano, andante of presto te spelen; het klavier bezit telkens weer dezelfde technische mogelijkheden. En toch zal de kunstenaar-pianist een heel persoonlijke, door melomanen herkenbare interpretatie geven. Zo ook de pottendraaier: de gestalte uit de klomp klei op de draaischijf kan alleen opwaarts evolueren en rond zijn; geen hinder voor de echte kunstenaar; die daaraan voldoende heeft voor een individuele creatie.

De kleivormen van Willy Langmans accentueren het contrast tussen chaos en orde, tussen zorgeloosheid en precisie. Ze hebben bijna steeds een dubbele wand aardewerk, de ene glad afgewerkt, de andere met een kartelrand. De perfectie en het onvolmaakte zoeken elkaar zoals de droom van een gelukkig hierna maals en de ontberingen van het aardse tranendal reeds in de rituelen van primitieve culturen aanwezig zijn: de voorouders blijven een actieve rol spelen in het dagelijkse leven en verbinden het rijk van de geesten met dat van de nog levende mensen, dat van de ziel met dat van het lichaam. Ook in de decoratieve afwerking van het vaatwerk laat Willy zich inspireren door uitheemse tradities: de bruin-grijze wanden worden gepolijst en af en toe voorzien van een gegraveerde banddecoratie. De kommen staan rechtstreeks op de bodem of een cilindervoet; soms rust de kom met afgeknabbelde rand op een brede kraag met craquelé.

Naast de gefundeerde, beschouwelijke inhoud charmeert het bevallig voorkomen van dit oeuvre, dat een langzame, vertrouwen schenkende en gestadige evolutie doormaakt. (JW)

Jos Devriendt
Twee vazen
1994
Keramiek

Jos Devriendt

Jos Devriendt (°1964) kreeg aan het Hoger Instituut Sint-Lucas in Gent een opleiding in de keramiek, die hij als medium voor vrije expressie wil aanwenden. Daarnaast tekent hij ook gebruiksgoed dat hij als designer aan de industrie aanbiedt. Zijn artistiek vaatwerk heeft dan ook vaak het uitzicht van gebruiksklare recipiënten, doch vertoont het subtiele onderscheid dat niet iedereen kan aanvoelen en dat ook moeilijk in woorden te vatten is. Het heeft te maken met de intentie, met het concept waarmee aan de realisatie wordt begonnen. Een vaas of kom kan bijna organisch om een materiële invulling vragen: melk, tulpen, wijn. In de 18de eeuw werd aan de rijkelui een overvloed van diverse gebruiksvaten opgelegd. Er werd een onderscheid gemaakt tussen een koffiekkan, een theekan en een chocoladekan. Een botervlootje zag er anders uit dan een jampot, een groentekom en een fruitschaal waren verschillend.

Jos Devriendt schenkt aandacht aan de beschouwelijke inhoud. Een vaas heeft een buiten- en een binnenwand, is hol en vertoont leegte, niet noodzakelijk een gemis. Ze heeft een bodem en een mond, verbonden door een lichaam, een lijn die erg verschillend kan verlopen en daardoor geheel andere associaties kan oproepen. De klei en de glazuren hebben een kleur, de huid een textuur. Jos onderzoekt alle elementen intens om ze uit te puren tot de essentie overblijft, tot er niets meer weg te laten valt. Zo komt hij tot een materieel ascetisch, doch geestelijk verrijkt object. Hij hecht groot belang aan het "monolithisch" karakter: het ding moet in zijn geheel op zijn omgeving inwerken, het ontstaat ook in een naadloze gietvorm, en symboliseert telkens een synthese, een voorlopige conclusie – er bestaan geen andere – van een gedachtengang. De hoge techniciteit van keramiek is geen obstakel: gepaard aan het tijdsverloop begeleidt ze het ontstaansproces doorheen de noodzakelijke bezinning. De voorwerpen worden afzonderlijk gepresenteerd of in groep opgesteld in houten kasten en rekken. Het ritme van het geheel is anders dan dat van de afzonderlijke stukken, die gelijkaardig of sterk verwant zijn. Het effect slaat over van vrijheid naar gebondenheid, van een vrijere naar een beperktere, daarom niet minder sterke interpretatie.

Door die evolutie komt Jos Devriendt geleidelijk meer in de ban van het meubel als gezelschap van de bewust levende mens. Meubelen en vaatwerk zijn niet alleen gebruiksobjecten maar ook vaak trouwe gezellen voor een gans leven, soms voor verschillende generaties; reflecties over het tijdoverschrijdend karakter lossen de grens op tussen kunst en ambacht, tussen functie en souvenir, tussen geest en lichaam. (JW)

Lucas Vandeghinste
Atelier met op de
voorgond een groep
flessen
aardewerk
1994
Aardewerk

Lucas Vandeghinste

Lucas Vandeghinste (°1950) volgde een opleiding schilderkunst aan het Hoger Instituut Sint-Lucas in Gent. Het kan dan ook geen wonder heten dat in zijn keramiek de kleur een grote rol speelt, en de wisselwerking tussen vorm en koloriet het aanschijn bepaalt van schalen en kommen. De versiering van keramiek met kleur is bijna even oud als de keramiek zelf; de Grieken begonnen er al heel vroeg mee, de Chinezen ook. In de 20ste eeuw hebben enkele grote schilders de keramiekdecoratie als tussendoortje genomen: Emil Nolde, Raoul Dufy, Paul Gauguin, Marc Chagall... Gedurende twee jaar, van 1949 tot 1950, heeft Pablo Picasso haast niets anders gedaan; in Vallauris richtte hij een apart atelier in voor zijn keramiek. Het is uitzonderlijk dat een schilder een loopbaan opbouwt in de klei kunst en haar beschildering. Lucas Vandeghinste heeft daar zijn drijfveren voor: de bevolking heeft door de oppervlakkigheid van de massacultuur verleerd te zien hoe mooi de dingen wel kunnen zijn...

Natuurlijk is er meer: het samengaan van gebruiksgoed en vrije expressie, de uitdaging van de exploratie van vrijheid binnen de zelf opgelegde beperkingen van bord, kom of fles, wezenlijke bestanddelen van onze eetcultuur: De vormen zelf, alledaagse industriële produkten, worden desnoods via een afdruk aangepast aan zijn intenties en krijgen soms "wilde" contouren, alsof ze uit een groter geheel zijn afgebroken. Zijn inspiratie haalt hij uit portretten van bekenden, geometrische motieven, maar ook eetbaar lekkers wordt op het bord uitgesmeerd. Nog andere vormen van zinnelijk genot liggen hem. Hij parafraseert de noodzaak van een zomervakantie in een warm land aan de hand van een rand vol naakte stripfiguurtjes rond een lachende zonnekop of haalt oude, volkse gebruiksvoorwerpen, die alleen folkloristen nog kennen, weer voor het voetlicht. De kleuren, waarmee hij al jaren experimenteert, ogen licht maar intens, vol zuiderse charme en nonchalance. Zijn toets is trefzeker en suggereert beweging: de visjes zijn vers! Het genereuze van zijn gemoed laat hem ook de onder- en buitenkant van bord en kom decoreren.

Lucas Vandeghinste is een profeet van de levensvreugde, geput uit de dingen van alledag. Met liefde, belangstelling en goede smaak kun je van veel banale dingen een feest maken. (JW)

Mieke Everaet

Mieke Everaet (°1963) studeerde keramiek aan de academies van Dendermonde en Antwerpen, en vervolledigde in die laatste stad haar opleiding aan het Hoger Instituut voor Schone Kunsten. Al vroeg werden haar frêle porseleinen kommen in inlegwerk opgemerkt en met prijzen bedacht: in 1986 kreeg ze een prijs op de internationale expositie Jugend Gestaltet in München. Haar vaatwerk staat dan ook op hoog niveau.

Mieke kleurt kleine plakjes porselein met stains en oxyden en schikt ze in een moule, bedekt met porseleinslib. De verdere werkwijze leidt tot flinterdunne, doorgaans breed konische kommen op een smalle, ongeaccentueerde voet. Ze worden in één beurt gebakken tot op 1260° C. Ze zijn bijzonder attractief omdat ze tegelijk een zeer decoratief voorkomen hebben en een sterk artistiek karakter bij de kunstenaar laten vermoeden. Aan de basis ligt een onbetwistbaar goede smaak: Mieke Everaet bezit een natuurtalent voor complementariteit van de kleuren, die al eens nuances van blauw zijn, of van groen, of een bonte mozaïek vertonen. De plakjes zijn gesneden in een vrije, zelf bedachte geometrie, en verdeeld in twee of meerdere cirkelbanden die aan binnen- en buitenzijde gelijk lopen. Ze beschikt bovendien over de kostbare gave van de zelfkritiek. Door het gehanteerde procédé gaan heel wat kommen in de bakoven verloren, en wat overleeft wordt aan haar streng oordeel onderworpen. Wat niet voldoet sneuvelt, soms met pijn in het hart.

De schuine wanden centreren het licht en schenken het object een intense, diepe glans: zonder glazuur wordt het licht niet weerkaatst, maar opgeslorpt. De kommen vangen een dosis helderheid waardoor de vorm een nieuwe dimensie krijgt: die van de halo die bepaalde objecten van uitzonderlijke kwaliteit omringt.

Mieke Everaet toont ten overvloede aan dat een kunstwerk onmiskenbaar kan overtuigen zonder grootspraak of monumentaliteit, ook als de materie aan de basis van het concept staat en de decoratie er een wezenlijk bestanddeel van vormt, zolang grondstof en aankleding de middelen zijn en geen doel op zich worden. Uiteindelijk komt de kunstenaar tot zelfexpressie, anders is er van artistieke démarche geen sprake. De kleinoden die ze al meer dan tien jaar presenteert, en waarin zich een bedachtzame ontwikkeling aftekent, weerspiegelen de innerlijke waarden van een rijke en gave persoonlijkheid. (JW)

Mieke Everaet
Kom
1994-95
Porselein

Ann De Windt

Nadat ze aan het Hoger Instituut Sint-Lucas in Gent keramiek had gestudeerd ging Ann De Windt (°1968) verder op zoek naar ervaring in workshops, vooral in Bandol aan de Azurenkust. Haar proefschrift in Gent behandelde de kunst van de grote Spaanse kleikunstenaar Claudi Casanovas, een zusterziel, zoals blijkt uit haar werk. Ann graaft naar de oorsprong van de keramiek om tot objecten te komen met het aanschijn van gestolde brokken rots.

Geologen zullen het bevestigen: er zijn nog ongerepte vulkanische uitwerpselen, na de eruptie gehard en onberoerd. Bij het werk van Ann De Windt denk je niet meteen aan kommen, eerder aan holle gesteenten, vaak van ongeveer hetzelfde kaliber; als ze in serie worden opgesteld. Ze roepen onherbergzame streken op, het aardoppervlak in crisis, alarm op Caldeira, op de Krakatau, de Montagne Pelée. Of heeft de Stromboli zijn bommen tot in Vlaanderen uitgeslingerd? Er is echter meer: Het uitzicht van ruwe basalt, met een heftige textuur; sporen van uitspatting, putten en blaasjes, komt tot stand door een acute gevoeligheid. Ann verbindt het oerverleden van de aarde met haar streven naar authenticiteit in een hedendaagse expressie. Kunst moet niet charmeren maar overtuigen, vertrouwen schenken en echt zijn. De inhoud primeert en de vorm moet daar de projectie van uitmaken, daar gestalte aan geven. Dus woelt ze tot in de diepte van haar ziel en vindt een vertolking in objecten, voorbereid in het binnenste van de aarde, de veilige behoedster van alle organismen.

Hoe langer en intenser wij leven, des te meer lopen we kwetsuren op die helen met littekens. Ann, jong van jaren, loopt hierop vooruit en spiegelt haar toekomst aan voorwerpen die een hele geschiedenis van vallen en opstaan in hun aanschijn uitstallen. Haar werk speelt artistiek niet alleen een expressieve maar ook een dienende rol. Het is uitstekend combineerbaar met bloem, fruit of groente voor een passende, oogstrelende presentatie. Het ideaal van de Arts and Crafts-beweging wordt trouw in de praktijk omgezet. Cultuur op de rand van de natuur, de creativiteit van een jonge vrouw geborgen in de huid van een sluimerende brok voorhistorisch geweld. (JW)

Ann De Windt
Potsculptuur
1995
Aardewerk

Bibliografie

De kruistocht van de Arts and Crafts in België

Gilliam Naylor, *The Arts and Crafts Movement*, Studio Vista, London, 1971 (uitgave 1980)
Jacques-Grégoire, Serrurier-Bovy. *De l'Art Nouveau à l'Art Deco*. Atelier Vokaer: Bruxelles, 1987
A.W. Finch, (teksten van Philippe Roberts-Jones, Daniëlle Derry-Capon, e.a.), *Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Gemeentekrediet*, Brussel, 1992
Henry Van de Velde, *Geschichte Meines Leben*, Herausgegeben und übertragen von Hans Curjel, Piper, München-Zürich, 1986
G. Lemmen, (teksten van Greta Vanbroeckhoven en Françoise Aubry), *Hortamuseum*, Brussel, 1980
Paul Cauchie, *Architecte, Peintre Decorateur*, (teksten van diverse auteurs o.m. Françoise Dierkens, Jos Vandenbreeden, Guy Decissy), *Edition Maison Cauchie*, Bruxelles 1994

Zijn er Arts and Crafts in Vlaanderen?

Vormgeving in Vlaanderen, 1980-1995 (tentoonstellingscatalogus), Gemeentekrediet, VIZO, Snoeck-Ducaju & Zn, Brussel-Gent, 1995
Keramiek in Vlaanderen. Hedendaagse keramisten en hun werk, o.l.v. J. Fontier, Lannoo, Tiel, 1986
J. Walgrave, *Ars Ceramica*, Mardaga, Luik, 1993
P. Dupont en J. Valcke, *Hedendaagse juwelen in België. Bijoux belges contemporains. Contemporary Belgian Jewellery*, Mardaga, Luik, 1992
A. Calders, J.-M. Geron, J. Vacke, Y. Van den Bremden, *Gloed van glas* (tentoonstellingscatalogus), ASLK, Brussel, 1986
F. Defour, *Belgische meubelkunst in de XXe eeuw. Van Horta tot heden*, Lannoo, Tiel, 1979

Herkomst van de illustraties

Bizarre, Sint-Niklaas: blz. 28
Pol De Prins: blz. 10, 11
Hugo Maertens: blz. 20 (onder)
Museum Bellerive Zürich, Marlen Perez: blz. 7
Museum voor Sierkunst en Vormgeving: blz. 8, 24 (links), 24 (rechts), 27
Wouter Rawoens: blz. 37
Michaël Samyn: blz. 34 (onder), 44
Studio Claerhout: blz. 6
Ivo Teuwen: blz. 36
Bart van Leuven: blz. 26
Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen, Lieven Herremans: blz. 1, 2, 14 (boven), 14 (onder), 15 (boven), 15 (onder), 16 (boven), 16 (onder), 17 (boven), 17 (onder links), 17 (onder rechts), 18 (boven), 18 (onder), 19 (onder links), 19 (onder rechts), 20 (boven), 21 (boven), 21 (onder), 23 (boven), 25, 30, 31 (links), 32, 32-33 (onder), 34 (boven), 35
Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen, Peter Staessen: blz. 19 (boven links)
Hans Vos: blz. 23 (onder), 42
Uitgeverij Lannoo, Chr. Bastin & J. Evrard: blz. 4
De overige foto's werden ons ter beschikking gesteld, de fotografen zijn ons onbekend.

This page will look best when viewed with Netscape 1.1

michael.samyn@ping.be

GET WIREDI! </blink>

You need a normal phone line, a computer (a simple Windows machine or a Macintosh will do) and a modem (14.400 is fast enough). Next you need an Internet account with an Internet provider. For example you can get one at PING (call 056 61 58 94) or at INnet (call 03 281 49 83) at about 1000 Bf a month. For that amount you get a login name and a password, an e-mail address and full Internet access. Then you make a local phone call to one of the computers these Internet providers have put in your town and off you go. At 30 Bf an hour (local phone call after working hours) you can surf the multimedia World Wide Web, exchange messages, images, sounds etc. with everyone everywhere via electronic mail, chat with someone in Tahiti, get information in news groups, download images and programs, and so on. You're on the Information Superhighway. It's only a mouseclick away.

Supergraphyx!

world

wide

web

interface

design

hypertext

markup

language

wizzardry

if it's

not Super

it's not

Graphyx!

Bijvoegsel bij OKV 1996/1
OPENBAAR KUNSTBEZIT
IN VLAANDEREN
Vierendertigste jaargang
januari-februari-maart
1996/nr. 1
driemaandelijkse periodiek
voor inwijding in de beeldende kunsten
door reproducties, teksten en
radiouitzendingen.

Uitgave van Openbaar Kunstbezit
in Vlaanderen v.z.w.
onder de auspiciën van de Vlaamse
provincies en in samenwerking
met de B.R.T.N.

Verantwoordelijke uitgever:
Rudy Vercruyse

Secretariaat, redactie
en abonentendienst:
Kasteelstraat 97 - 8700 Tielt
tel.: 051/42.42.99
fax.: 051/40.84.78

Publiciteit:
03/231.28.00 (B-Promotion)

B.T.W.-nummer: 427.190.176

Bankrelaties:
448-0007361-87
385-0590844-80
000-0099920-10
135.20 (NL)

Dit Mededelingenblad werd samengesteld
door: Rudy Vercruyse,
Marijke Declercq, Marc Devos
en Geert Verstaen.

**Openbaar Kunstbezit in
Vlaanderen op BRTN-radio
"Arts and Crafts vandaag in
Vlaanderen" komt aan bod:**

bij Radio 1 in 'Eenhoorn'
op dinsdag 6 februari
bij Radio 3 in 'De Kunstberg'
op woensdag 7 februari
bij radio Donna in 'Foyer'
op maandag 5 februari
bij Radio 2 in 'Met twee'
op maandag 22 januari (13-15 u.)

Mededelingen

OKV-Aanbieding

Jean Bilquin

Een oplage van 15 zeefdrukken,
alle met de hand bijgekleurd tot een origineel kunstwerk

Abonnementsprijs 1996: 700,-BF of 41,5 NLG

In de abonnementsprijs voor 1996 zijn begrepen:

1. vier thematische afleveringen
2. vier Mededelingenbladen
3. de OKV-Museumkaart 1996

Hoe kan U zich abonneren?

Niets is eenvoudiger dan dat:

U stort 700,-BF (zonder opbergband) of 1.000,-BF (mét opbergband) op rekeningnummer 448-0007361-87 van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, Tielt. Graag vermelden: "1996"

Vanuit Nederland kan U ook abonnee worden!

Uitsluitend door storting van 41,5,-NLG (zonder opbergband) of 61,5NLG (mét opbergband) op gironummer 135.20 van OKV in Tielt. Graag vermelden "1996".

Vanuit alle andere landen bent U eveneens welkom als abonnee!

Een abonnement kost dan 1.000,-BF (zonder opbergband) of 1.400,-BF (mét opbergband), uitsluitend te betalen op PCR 000-0099920-10 van OKV in Tielt of via internationale postwissel.

Losse nummers

Losse nummers kosten 250,-BF of 15,-NLG. Bestellen kan door storting op rekening 440-0007361-87 (in België) of 135.20 (in Nederland) van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, met vermelding van de titel van de aflevering.

Spelregels gratis tickets

U kan een gratis ticket bekomen door een gele briefkaart te sturen naar Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, Kasteelstraat 97, 8700 Tielt.

Bij de tentoonstellingen die een gratis ticket aanbieden, vindt u onderaan het artikel een blauwe balk met het aantal ter beschikking gestelde tickets.

Door loting wordt bepaald wie een ticket krijgt toegestuurd. Let op:

1. één ticket per tentoonstelling en per persoon
2. één ticket per gele briefkaart
3. de gewenste tentoonstelling vermelden

BRTN Departement Cultuur

Affiche

Elke week op zaterdag,
om 12u. op TV1,
om 20u. op TV2

Affiche bestaat uit volgende delen:

- **Agenda:** een vlugge en vlotte montage van een tiental komende of lopende tentoonstellingen, concerten, theater en dansvoorstellingen
 - **Accent:** een korte reportage over een actueel kunstgebeuren waarin de betrokken kunstenaar centraal staat. Interviews door Régine Clauwaert
- Kortom, een actueel en informatief programma over kunst in al haar vormen.

Het programma wordt verzorgd door Jan Blondeel en Marianne Soetewey (regie), Régine Clauwaert (samenstelling, redactie en presentatie), Nathalie Capiou (assistentie)

Deze "Mededelingen" zijn een bijvoegsel bij de OKV-aflevering nr. 1 jaarg. 1996: "Arts and Crafts, vandaag in Vlaanderen"

Auteurs: Lieven Daenens, Rik Sauwen, Johan Valcke en Jan Walgrave

In de eerste aflevering van de nieuwe jaargang gaat Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen op zoek naar de sporen van de Arts and Crafts-beweging in België. Zijn onze hedendaagse Vlaamse vormgevers nog schatplichtig aan het gedachtengoed dat John Ruskin halfweg de 19de eeuw ontwikkelde en dat in William Morris (1834-1896) zijn belangrijkste exponent vond?

In een eerste bijdrage onderzoekt Rik Sauwen of de Arts and Crafts-beweging een invloed had op de Belgische kunstenaars van de eeuwwisseling. Serrurier-Bovy voert de Arts and Crafts in België in. Henry van de Velde (1863-1957) wordt een vurig pleitbezorger van de beweging. In zijn bijdrage volgt Johan Valcke het spoor verder. Henry van de Velde vormt de directe schakel met de hedendaagse vormgeving in Vlaanderen. In het laatste en grootste hoofdstuk van "Arts and Crafts, vandaag in Vlaanderen" worden 29 jonge Vlaamse vormgevers voorgesteld met een kleuren-illustratie en een duidende tekst. Lieven Daenens, Johan Valcke en Jan Walgrave zorgden voor de selectie en stelden hiermee een beknopte staalkaart samen van wat jong Vlaanderen op het gebied van de vormgeving te bieden heeft

Jean Bilquin Zeefdruk met de hand bijgekleurd 1996

Voor Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen realiseerde Jean Bilquin een zeefdruk op 15 exemplaren. Iedere zeefdruk werd vervolgens door Jean Bilquin met de hand bijgekleurd, telkens met andere tinten. Op die manier ontstaan 15 originelen.

Jean Bilquin werd in 1938 geboren te Gent. Hij volgde een grafische opleiding en studeerde aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent. Van 1957 tot 1967 was hij werkzaam in de publiciteitsector als tekenaar, tekenaar-ontwerpen en art director. Sinds 1957 is hij actief als vrij kunstenaar (schilderkunst, tekenkunst, beeldhouwkunst, grafiek). Van 1975 tot 1980 gaf hij grafiek aan het RHOK (Rijkscentrum Hoger Kunstonderwijs Brussel). Sinds 1979 geeft hij les aan de Hogere Afdeling Schilderkunst van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent.

Technisch

Formaat blad: 320 x 220 mm
Formaat zeefdruk: 260 x 170 mm.
Papier: 300 gr. Zerkall
Inkleuring: aquarel
Oplage: 15 exemplaren, de inkleuring is telkens verschillend

Prijs

Voor abonnees: **5.000,-BF** (278,-NLG)
+ eventueel 250,-BF (15,-NLG) verzendingskosten (aangetekend)

Niet-abonnees: **6.000,-BF** (333,5,-NLG) + eventueel 250,-BF (15,-NLG) verzendingskosten (aangetekend)

Hoe kan u bestellen ?

Door storting of overschrijving van het nodige bedrag op rekeningnummer **448-0007361-87** van OKV in Tielt; vanuit Nederland: *uitsluitend* op gironummer **135.20** van OKV in Tielt.

U kunt een exemplaar telefonisch (051/42.42.99) reserveren of per fax (051/40.84.78). Uw reservatie blijft 3 werkdagen geldig en wordt definitief bij ontvangst van uw betaling.

U kunt het kunstwerk zelf afhalen in Tielt, **na telefonische afspraak** (051/42.42.99) of het kan U aangetekend worden toegestuurd. Graag vermelden bij Uw overschrijving: "afhalen" of "opsturen", let in het laatste geval op de portkosten a.u.b.

Jean Bilquin

Uit het zwart gat

In zijn gele boerderij in Drongen vertelt Jean Bilquin hoe hij na zijn grote tentoonstelling in het Elzenveld in Antwerpen in een zwart gat was beland. Dat Elzenveld was een droom. Die ruimte! Maar de tentoonstelling was eind oktober afgesloten, en hoe lang zal hij dit keer nog moeten wachten voor hem nog eens zo'n kans zou worden geboden. "Als je het vooruitzicht op zo'n tentoonstelling hebt is het tien keer makkelijker werken. Maar dat is zo triestig bij ons. Het overkomt je zo zelden".

Ook de magere weerklank in de pers had hem ontgoocheld. En hier en daar had iemand hem gezegd dat je toch maar beter niet zo'n dingen kon tonen. Christus die als een groot donker vlak werd afgebeeld, een zwart gat zeg maar, men vond het wat al te gortig. De Christus had op Bilquin's versie van Da Vinci's Laatste Avondmaal gefigureerd. "En het waarom van zo'n schilderij weet je natuurlijk altijd maar achteraf. Ik ben al van kleinsaf niet katholiek opgevoed. Integendeel zelfs. Maar er waren verschillende andere zaken die mij in dat prachtige tafereel van Da Vinci inspireerden. Het feit bijvoorbeeld dat eten daar de mensen verbindt. Het is iets wat mij eindeloos fascineert, het feit dat de mens de dingen verslindt om te kunnen overleven, en geen andere keuze heeft. Dat er dingen worden kapot gemaakt in naam van het leven. Die voortdurende metamorfose en cirkelgang- ik ben er haast tot in het ziekelijke mee bezig".

Hij was over de apostelen beginnen lezen. Wilde zich in hun gedachten inleven. Maar dat bleek onmogelijk. "Ze bleven niet meer dan abstracties, tekens. En centraal zat een figuur die niet meer bestaat. Zo een aanhang, zo een devotie, je kan je het vandaag niet meer inbeelden. Het is er uiteindelijk op uitgedraaid dat ik elk die personages op een afzonderlijk doek heb geschilderd. Van de anderen gescheiden, eenzaam. En dat centraal een zwart werk kwam te hangen, abstract. Het is niet zuiver zwart. Het gekke is dat als ik er nu naar kijk, ik er ook een figuur in begin in te herkennen. Maar het was dus allerminst mijn bedoeling om

een werk te maken dat tegen Christus te keer gaat. Ik geloof niet in hem, maar dat is nog iets anders dan tegen iemand aan gaan schoppen. En trouwens: door het zwart schemert een rijk palet aan kleuren".

Wie hem daar ziet zitten, met die elegante foulard wat ouderwets om de hals geknoopt, weet dat hij er de man niet naar is om wild om zich heen te schoppen. Zijn oeuvre is de laatste jaren als een lange rusteloze lijn die als een nomade van het ene werk naar het andere glijdt. Die verdwijnt, en dan weer verschijnt, op zoek naar een volgende configuratie. Altijd op weg, altijd onaf. De lijn neemt de zachte loop van water. Laat zich leiden. Her en der laat ze ook wat sporen van een nieuwe metamorfose na. Maar nooit is ze echt brutaal. Op de tentoonstelling in het Elzenveld werd ook nog een serie zeefdrukken getoond, die in een bibliofiele uitgave gebundeld werden, "Van 12 tot 12". Zoals dat bijna altijd het geval is in de catalogi van Bilquin, werden de begeleidende teksten geschreven door heren van stand, wetenschappers die ook het dichten niet kunnen laten, Karel Boulaert, en Freddy Creus. De ene is professor esthetica, de andere professor klassieke talen. Waarom voelen juist kunstzinnige historici en filosofische dichters zich tot zijn oeuvre aangetrokken? Omdat ze er zichzelf in geportretteerd zien. Uit de fragmenten die de hand op het papier of de doeken heeft straalt de lokroep van de oude, archetypische verhalen die hen zo nauw aan het hart liggen. Zijn personages zijn meer dan zomaar mensen. Ze dragen in zich de echo van de

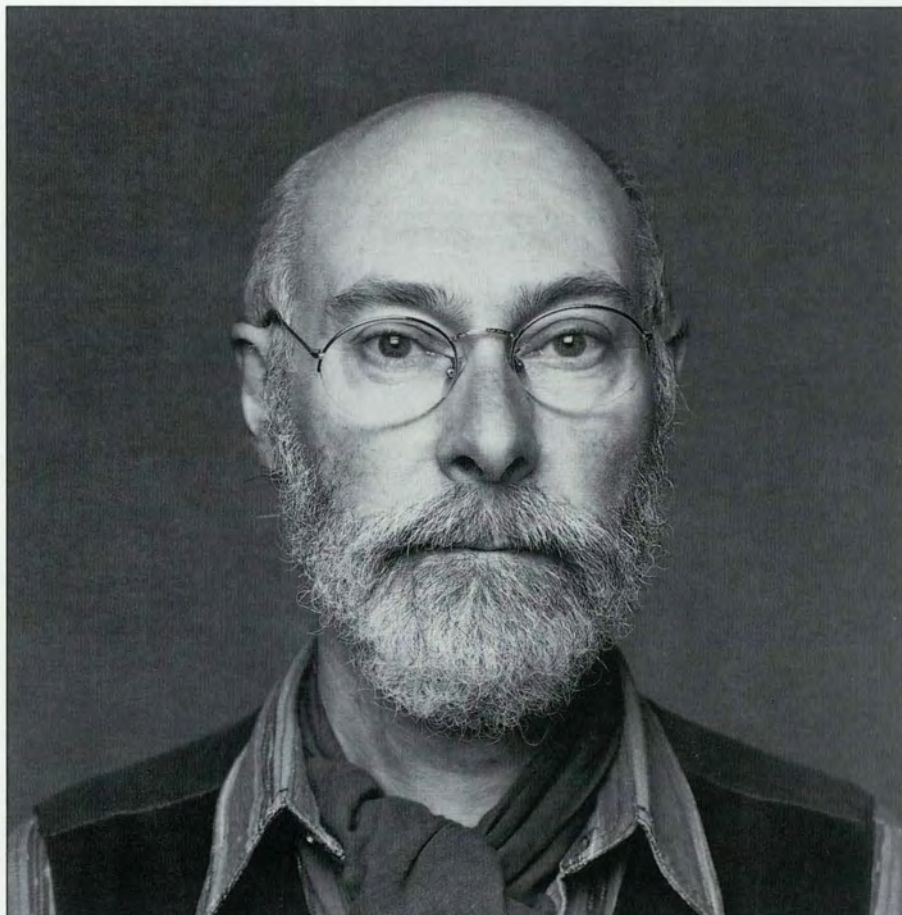

foto: Jacques Sonck

mythen uit een ver verleden en hun helden. Anno 1995 is het oeuvre van Bilquin is als de geschiedschrijving zelve: het enige wat bleef zijn wat potscherven.

Niet zonder weemoed spreekt Bilquin over de lelijkheid die steeds breder om zich heen grijpt. Want neem nu de Academie van Gent, waar hij ook les geeft. Toen hij er als jongen van 13 ging studeren, hing daar een betoverende sfeer. Al die classicistische beelden! Vandaag merk je nog amper een verschil tussen de academie en het eerste het beste hospitaal. Hij is van 1938, en hij kan niet zeggen dat hij onder de oorlog geleden had. Ook achteraf ging het alsmat beter. Niet alleen met hem, maar ook met de mensheid in het algemeen. Maar nu, als je alleen al eens de politiek bekeek. Leugen en bedrog. En dat persé willen vasthouden aan postjes!

Wie zijn oeuvre bekijkt doorheen de jaren ziet hoe

het steeds meer elke houvast liet varen, en lichtvoetig en vluchtig van de ene metamorfose naar de andere bleef gaan. In zijn geest is Bilquin een nomade. "Alles verandert, onophoudelijk, en verscheidenheid is dan ook altijd een sleutelwoord tot mijn werk geweest. Maar de meesten onder ons willen dat zoveel mogelijk verenigen. En ik kan niet zeggen dat nomadische mij in dank wordt afgenomen. Onophoudelijk klinkt die roep om zekerheid, eenheid. Ook in mijn werk. Een heldere visie, een ideologie, en een god die duidelijk zichtbaar in het midden troont- ze kunnen niet zonder".

MAX BORKA

"Soms neem ik een wedstrijdje van K.V. Oostende mee", zegt hij. "Zo heb ik de valse illusie aan zee geweest te zijn". En, zegt hij: "Rust en ontspanning, ik heb er niet echt behoefte aan. Na tien minuten stilzitten moet ik al eens rond mijn fauteuil kunnen wandelen". Lieven Daenens kleeft op zijn functie niet het label van conservator ("Was het maar dat"), hij houdt het liever bij museumdirecteur; directeur van het Museum voor Vormgeving ("Sierkunsten is een flauwe vertaling").

De directeur is vader van twee zonen.

"De dagen lopen makkelijk vol", zegt Lieven Daenens. "Ook de weekends, jawel. Sociale verplichtingen, bezoeken aan ateliers, vernissages, tentoonstellingen... Op zaterdagen en zondagen probeer ik wel eens wat vakliteratuur op te halen. Ben ook bezig in de biografie over William Morris. Een schitterend boek. Dik, goed gestructureerd, vloeiend, onderhoudend Engels, begrijpelijk, en vooral onmeetbaar boeiend. Over hoe een individu maatschappelijke en artistieke inzichten tot een intrigerende combinatie weet te verinnerlijken! Heerlijk. Elke eeuw mogen meer van die figuren opstaan". Lieven Daenens steekt er graag eentje op. "Waarom voetbal? De combinatie wellicht. De verstrengeling van intelligentie, technische vaardigheid, fysieke kracht, en de koppeling tussen het individu en het collectief. Loopt deze motor lekker gesmeerd dan krijgt je oog iets moois en leuk. Ik volg trouwens zelden een match op televisie. Samenvattingen bundelen hoogtepunten, waarom zou ik me dan een uur blindstaren op laagtepunten? Bovendien: in een stadion ben ik verplicht het vertoon te volgen, zoniet mis ik de essentie van het spel: de doelpunten. Ontspanning vind ik op de tribunes, niet achter de beeldbuis".

Lieven Daenens zegt van lelijkheid treurig te worden. "Er is beterschap. Ik word van lelijke dingen niet meer ziek", zegt hij. "Hoogstens treurig". En dan, plots, fel: "Boos, natuurlijk, boos". Een wolk van rook ontsnapt uit zijn mond. "De architectuur van het vliegveld van Zaventem. God nog aan toe. Het interieur, een ramp. Dat oneigenlijke en ontuchtige

gebruik van materialen. De totaal onoordeelkundig aangebrachte verlichting, één en al reflectie. Niet één raam in die ene lange vleugel, is dat bedoeld? Om de lelijkheid van Brussel, in casu België, aan het oog van buitenlandse toeristen te onttrekken? Durven ze die prachtige Panamarenko ook nog achter schermen van publiciteit te verbergen. Troep". Hij neemt een sigaret, een vuurtje, een trek, blaast en zegt: "Mijn vrouw vindt het vreselijk. Maar in restaurants of bij vrienden draai ik borden om. Bekijk ik bestekken. Ik heb altijd een loupe bij. Mijn verdediging: als ik iets niet bekijk is het omdat het in mijn ogen waardeloos is. Kijken en lezen zijn tekenen van belangstelling. Mocht ik restauranthouder zijn, ik schonk extreem veel aandacht aan de gamituur op en rond tafel, aan het oogcomfort. Wat ben je met een schilderij op je bord als de omlijsting je van angst de gordijnen in jaagt, gordijnen die je nota bene ook al doen huiveren? Er is een wet: een mooi bord garandeert niet altijd culinaire pret, een lelijk bord ook niet". Hij zegt, verzoenend: "Zeg me, waar zouden mensen leren een mooie vormgeving te appreciëren? Er is niet eens een begin van opvoeding daartoe. Eerste les: Rubens. Tweede les: Rembrandt. Derde les: Van Gogh. En dan? Hop naar de huwelijkslijsten. Kitsch. Vlaamse Bruegelpapstijl". Sigaret. "Dat mensen niet meer mogen experimenteren, dat stoort mij. Het is nochtans zo mooi, het in alle vrijheid zoeken naar harmonie tussen vorm en functionaliteit. Het scheidt arbeidsvreugde en het scheidt nieuwe afzetmarkten. Ja, op termijn betalen experimenten zichzelf dubbel en dik terug. Kijk naar de Scandina-

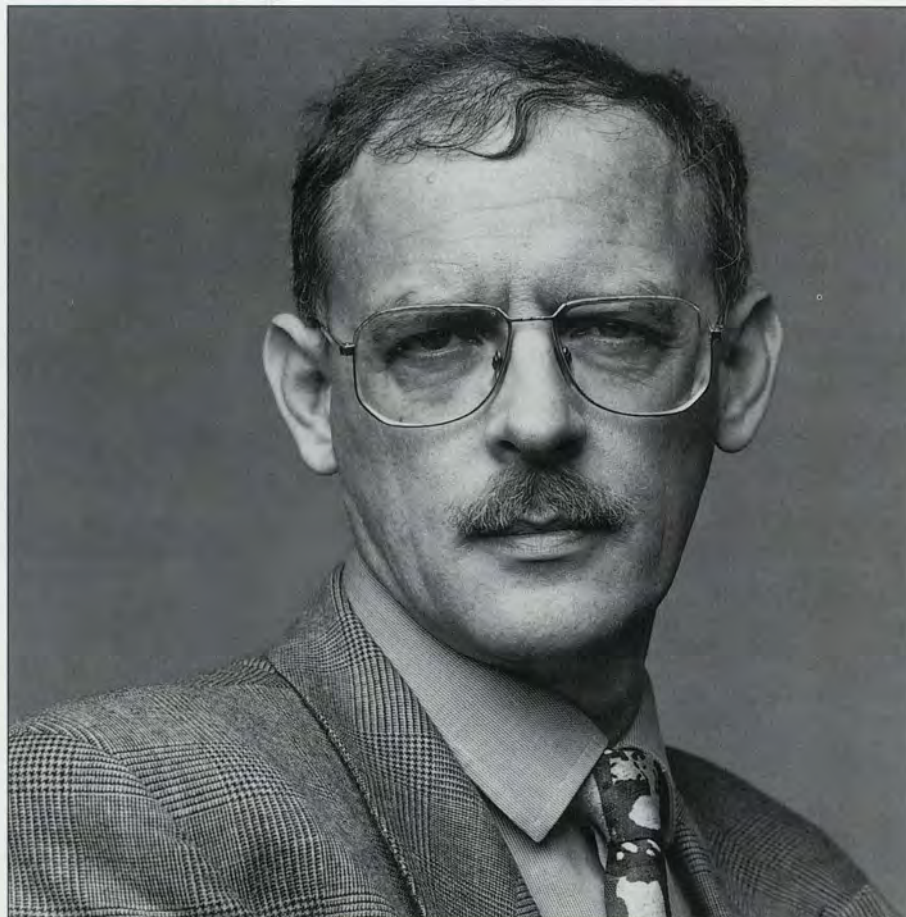

foto Jacques Sonck

vische landen. Analyseer hun export. Glas. Meubel. Edelmetaal. Keramiek. Dat is recent, hoor". "Finnen wordt het vormgeven van in de kleuterschool bijgebracht. Wat een aandacht krijgt het design daar sedert de Tweede Wereldoorlog! Laatst zag ik in een winkel te Helsinki bijlen hangen. Bijlen! Prachtig geconcipieerd, met oog voor detail, schoolvoorbeelden van toegepaste kunst. Ik zou ze thuis aan de muur hangen".

Lieven Daenens zegt: "Ik zou een gave bijl aan de muur

hangen en wat muziek draaien en blij de bijl bewonderen. Muziek? Het mag Pink Floyd zijn. Het kunnen de Dire Straits worden. Of de Poolse componist Penderiecki. Schitterende hedendaagse klassieke muziek schreef die. Gecombineerd met dat Slavische pigment dat alleen gewonnen kan worden op Middeneuropese Sehnsucht". Ik maak Lieven Daenens attent op zijn zucht tot combineren, hij ademt en zegt: "We hebben thuis een hond en een kat".

PAUL DE MOOR

Zes eeuwen kunst.

Van Jan van Eyck tot Marcel Broodthaers

Groeningemuseum, Brugge

Na vijftien jaar van plannen maken, restaureren en herinrichten, heropende het Brugse Groeningemuseum op 3 december de deuren. De rijke collectie van het museum, opgesteld in achttien zalen, laat de bezoeker toe een wandeling te maken door zes eeuwen kunstgeschiedenis: van de "Vlaamse Primitieven" tot Marcel Broodthaers, Bram Bogart, Roger Raveel, Panamarenko en Dan Van Severen.

Sinds het Groeningemuseum in 1930 werd ingehuldigd is er niet alleen veel veranderd inzake collectie en collectievorming, maar werd het gebouw zelf tweemaal uitgebreid en onderging de presentatie een vijftal gedaanteveranderingen. Het gebouw werd in 1983 een eerste maal aangepast door de vijf zaaltjes van de galerij van de "Vlaamse Primitieven" te ontdebellen. De collectie Vlaamse Meesters was inmiddels door aankoop of depot verdubbeld tot bijna dertig stuks. Ondertussen werd er ook moderne kunst aangekocht, waarbij het accent niet zozeer op jonge kunst werd gelegd, maar er veeleer werd naar gestreefd om de mijlpalen in Belgische kunstgeschiedenis aan bod te laten komen.

Ook na de eerste uitbreiding in 1983 bleef het museum te krap voor de steeds maar groeiende collectie. In 1986 kocht het museum zestien topwerken van het Vlaamse expressionisme uit de verzameling Tony Herbert. Deze werken eisten twee zalen op en vormden het moderne tegengewicht voor de oudste "primitieve" schilderschool. Met de steun van de Vrienden van de Brugse Musea werden belangrijke aanwinsten gerealiseerd die de lacunes in de collectie vulden. Zo kon werk gekocht wor-

den van de Brugse neo-classicistische schilder Jacob van Oost.

Uitbreidingsplannen die dateerden van 1980 werden opnieuw uit de kast gehaald. Het 19de-eeuwse kapelachtige gebouw, destijds opgetrokken voor de aartsbroederschap van de heilige Franciscus Xaverius op een stuk grond waar later in de nabijheid het Groeningemuseum werd ingeplant, was de enige uitwijkmogelijkheid. Na vijftien jaar werd het gebouw eindelijk gerestaureerd en via een nieuwe verbinding met het museum ter gelegenheid van de Memling-tentoonstelling in 1994 in gebruik genomen. De laatste fase van de herinrichting voorzag in het openstellen van vier grote zalen waardoor het museum voor het eerst de volle omvang van zijn verzameling aan het publiek kan tonen.

De nieuwe opstelling van de collectie is chronologisch en valt uiteen in drie grote blokken: de 15de-16de eeuw (eerste helft Groeninge), 17de-19de eeuw (Xaverius) en 20ste eeuw (tweede helft Groeninge). De verbinding tussen de Groeninge- en de Xaveriusvleugel omvat een ruistrimte met rotonde. In deze ruimte zijn de originele tekeningen van de Genisisreeks van Raveel permanent

opgesteld. De diverse tijdsperiodes kregen elk een eigen kleurtje: antracietblauw voor de oudste werken, groen voor Pourbus en zijn tijdsgenoten, rood voor de Brugse neoclassicisten uit de 18de en 19de eeuw, lichtgroen voor de modernisten en neutraal grijs voor de kunst na 1940-1945.

Conservator Dirk de Vos omschrijft de aankooppolitiek van het Groeningemuseum als "historisch behoedzaam". De meest recente aankoop van het museum betreft het bijna volledige grafische oeuvre van Dan Van Severen. De 25 aangekochte werken, waarvan sommige meerdelig, zijn in verscheidene technieken uitgevoerd: ets op koper of zink, droge naald op koper of zink, litho, stempel en lino. De aankoop kadert in de beleidsoptie om ruime aandacht te besteden aan de werken op papier - tekeningen of prenten - van kunstenaars die in het museum vertegenwoordigd zijn. De nieuw verworven reeks voegt zich bij eerder bijeengebrachte ensembles van Broodthaers, Panamarenko, Raveel, De Keyser, Peire en Cortier.

MD

Praktische informatie:

Groeningemuseum, Dyver 12, 8000 Brugge

Open: van 1 april tot 30 september is het

Groeningemuseum open van 9.30 u. tot 17 u. Vanaf 1 oktober tot 31 maart is het museum geopend van 9.30 u. tot 12.30 u. en van 14 u. - 17 u. Toegang: 200,-BF; groepen (15) 150,-BF; scholen en studenten 100,-BF; gezin 400,-BF Een combinatieticket Groeningemuseum + Gruuthusemuseum + Memlingmuseum + Brangwynmuseum kost 400,-BF.

Voor abonnees van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen bedraagt de toegangsprijs van het Groeningemuseum 150,-BF op vertoon van hun Museumkaart.

In de Xaverius-vleugel van het heringerichte Groeningemuseum worden de Brugse schilders uit de 17de tot de 19de eeuw tentoongesteld. Foto Hugo Maertens.

Feest in België, het stripverhaal

bestaat 100 Jaar!

In België worden jaarlijks iets meer dan dertig miljoen stripverhalen uitgegeven. Sinds het verschijnen van de eerste Kuifje-albums in kleur, uitgegeven door Uitgeverij Castermans

tijdens de Tweede Wereldoorlog, is het stripverhaal onze nationale specialiteit geworden. Het moderne stripverhaal zag het levenslicht honderd jaar geleden. Toen verscheen voor het eerst een klein stripfiguurtje in The New York Journal: "The Yellow Kid".

Het uitbeelden van een verhaal met behulp van tekeningen is niet iets wat in de 20ste eeuw werd uitgevonden. Het is een verschijnsel van alle tijden, denk maar aan de evocatieve tekeningen in de grotten van Lascaux, de hiërogliefen in Egyptische graftomben, de pictogrammen op Zuidamerikaanse tempels of de beroemde tapijten van Bayeux met het verhaal van Willem de Veroveraar. Het stripverhaal zoals we dat nu kennen: het blad in kolommen verdeeld, tekstballonnetjes en terugkerende hoofdfiguren, ontstaat in 1896. Toen tekende Richard F. Outcault het eerste stripverhaal met "The Yellow Kid" als hoofdfiguur voor het Amerikaanse blad "The New York Journal". In België verschijnt "Zonneland" (Averbode) in 1920, negen jaar later ontstaat "Kuifje" en in 1938 "Robbedoes". In geen tijd werd ons land het koninkrijk van het stripverhaal, met Brussel als hoofdstad. Met een verkoop van 200.000.000 albums over de hele wereld in zestig jaar tijd zijn de "Avonturen van Kuifje" van Hervé de absolute topper van de stripproductie.

Als perfect geslaagde family-strip met een flinke dosis fantasie en plaatselijke humor, gaat de Nederlandstalige reeks "Suske en Wiske" van Willy Vandersteen onverstoortbaar door met haar 400.000 exemplaren van elk nieuw nummer, dat om de drie maanden verschijnt.

Nu het stripverhaal haar honderdste verjaardag viert, wil het land van Suske en Wiske, De Rode Ridder, Kuifje, Nero, Robbedoes, Lucky Luke en de Smurfen natuurlijk meedoen. Meer dan 120 evenementen, tentoonstellingen, festivals, volksanimaties, colloquia en conferenties, in het hele land, brengen hulde aan de tekenaars en hun helden. Deze bijzonder kleurrijke overvloed van activiteiten maakt duidelijk dat de taal van het stripverhaal deel uitmaakt van een culturele, artistieke en sociale traditie die specifiek is voor ons land.

Informatie over het volledige programma "100 Jaar Stripverhaal": Informatiebureau voor Toerisme, Grasmarkt 63, 1000 Brussel, 02/504.03.90

MDC

Retrospectieve Leon Spilliaert

Museum voor Schone Kunsten, Oostende
(2/3-27/5)

Vijftig jaar geleden overleed de symbolistische kunstenaar Leon Spilliaert. Om dit te herdenken organiseert het Museum voor Schone Kunsten van Oostende een retrospectieve tentoonstelling, waarbij meer dan 150 belangrijke werken van Leon Spilliaert uit musea, openbare en privécollecties worden samengebracht. Daarmee illustreert men de volledige en veelzijdige loopbaan van de kunstenaar. De tentoonstelling reist later door, naar Den Haag en Tokio.

Leon Spilliaert ca. 1928

Leon Spilliaert werd in 1881 in de kuststad Oostende geboren, en inderdaad, de nabijheid van de zee heeft in zijn oeuvre steeds een belangrijke rol gespeeld. Spilliaert volgde de kunstacademie in Brugge. Daarna vond hij werk als illustrator voor de Brusselse uitgever Edmond Deman. Door zijn passie voor literatuur leerde hij de dichter Emile Verhaeren kennen. Deze laatste introduceerde

Spilliaert in het Parijse kunstmilieu. Maar Spilliaert voelde er zich niet thuis en had weinig interesse voor het artistieke werk van de Fransen. Hij keerde terug naar België en bleef schilderen volgens een eigenzinnige spirituele beeldtaal, ingegeven door de constante aanwezigheid van de zee en de stad Oostende. Eenzame nachtelijke wandelingen langs het strand confronteerden Spilliaert met de uitgestrektheid van de natuur en haar ondoordringelijkheid. Deze thematiek vertaalde hij in landschappen, marines en stillevens. Hij werkte het liefst met mengtechnieken van kleurpotlood, oostindische inkt, pastel en gouache op papier en karton. Zo blijft zijn

kleurgebruik steeds zacht en bijna etherisch van aard. In 1909 neemt Spilliaert deel aan het "Salon de Printemps", het is meteen zijn expositiedebuut. Twintig jaar later is hij een beroemd kunstenaar en krijgt hij een belangrijke solotentoonstelling in de Brusselse galerie Georges Giroux. MDC

Praktische informatie:
Museum voor Schone Kunsten,
Wapenplein, 8400 Oostende
Open: dagelijks van 10 tot 18u.
Toegang: 250 BF - 200 BF -
gratis
Rondleidingen en nocturnes
op aanvraag: 059/80.32.50
Catalogoog: 1.200 BF

**Voor OKV-abonnees
bedraagt de toegangsprijs
200,-BF i.p.v. 250,-BF op
vertoon van hun
Museumkaart**

Leon Spilliaert
Duizeling, 1908
Oostende, Museum voor Schone
Kunsten

ROEPZAAL
KUNSTGALERIJ

d'OUDE GALERIJ

• Expertise & schatting van:
inboedels
nalatenschappen
collecties
faillissementen
• Schilderijen
Oudheden - Meubelen
Juwelen - Kunstvoorwerpen
enz.

Dendermondsestwg. 17
9220 Hamme
Tel. (052) 47 04 45
Fax (052) 47 85 19

EDMOND GOLBERT

oudheden
antiquaire-expert

Jean, Baptiste Gustave
ODIOT.
Parijs 1879.

Hoek Leopoldstraat en Arenbergstraat 16
2000 Antwerpen
Tel. en fax: (03) 232 05 67

Lid van de Kamer der Antiquairs van België en de Cina

De Ilias van Jan Cox

ABB-galerij, Leuven (tot 16 maart)

☆☆☆☆ KURHOTEL BAD EMS

Bad Ems, nabij Koblenz, is gelegen midden in het natuurpark Nassau, aan één der meest idyllische rivieren van Duitsland: de Lahn. Omgeven door het ca. 460 m hoge beboste Taunusgebergte en het Westerwald, behoort Bad Ems terecht tot één der bevoorrechte bestemmingen in Duitsland. Deze wondermooie plek geniet tevens van een mild klimaat. Mooie parken, gezellige promenades, rustige wandelwegen, sport- en ontspanningsmogelijkheden staan garant voor een aangenaam verblijf.

Het **Kurhotel Bad Ems** is een éénmalig gerestaureerd palace-hotel, gelegen aan de oevers van de Lahn.

Infrastructuur

- Gezellig ingerichte kamers, alle voorzien van kleuren-T.V., wekker, telefoon, minibar en een badkamer met bad of douche en WC.
- Lift
- Receptie
- Uitstekend restaurant 'BENEDETTI'
- Gezellige hotelbar
- Rustig café met terras
- 'Gemütliche' wijn- en bierstube

Gratis sport- en ontspanningsmogelijkheden in het hotel

- Overdekt thermaal zwembad
- Sauna

Sport- en ontspanningsmogelijkheden tegen billijke vergoeding

- Solarium
- Schoonheidsinstituut

Sport- en ontspanningsmogelijkheden in de onmiddellijke omgeving

- Vele kilometers uitgestippelde wandelwegen
- Fietsverhuur
- Motorbotenverhuur
- Tennis (overdekt en openlucht)
- 18-holes golfbaan op ca. 8 km
- Paardrijden
- Kano- en kayakvaren
- Vissen
- Minigolf

Interessante niet te vergeten uitstappen

In Bad Ems zelf:

- Kuurhuis met de mooiste marmenzaal in Duitsland
- Het casino
- De Romeinse bron
- De Benedettisteen
- De Russische kerk
- Het keizerstandbeeld
- De Bronnentoren
- De Bismarktoren

In de omgeving:

- De 'schiefes' Torenn het Zwitserse dal
- De Romeinse wachttorenn
- Het wondermooie Westerwald
- Enz, enz...

Alle toeristische informatie over Duitsland kan U gratis bekomen op volgend adres:

Deutsche Zentrale für Tourismus
Luxemburgstraat 23 - 1040 Brussel
(02) 512 77 44

Reservaties zijn mogelijk bij alle erkende reisbureaus.

De schilder Jan Cox werd geboren in Den Haag op 27 august 1919. Hij bracht zijn jeugd door in Amsterdam en woonde vanaf 1936 in Antwerpen. Hij studeerde aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Antwerpen en aan de Rijksuniversiteit werd hij licentiaat in de kunstgeschiedenis en oudheidkunde.

In 1945 was Jan Cox medeoprichter van de Jeune Peinture Belge, een kunstgroep waarin zich na de oorlog de jongeren groepeerden (1945-1948) die nood hadden aan vernieuwing binnen hoofdzakelijk de figuratieve richting. Onmiddellijk daarna, in 1950-1951, participeerde Jan Cox aan de Cobra-beweging, een internationale kunstgroep die naar een spontane, experimentele schilderwijze zocht.

Vriendschapsbanden waren er met Pierre Alechinsky en Hugo Claus. In 1956 verhuist Jan Cox naar Boston, waar hij tot professor en later tot departementshoofd benoemd werd van de schilderafdeling van de School of the Museum of Fine Arts te Boston. In 1947 keert hij terug naar Antwerpen en wordt er opgenomen in de kring van Galerij De Zwarte Panter van Adriaan Raemdonck. Daar onstaat in 1975-1976 in zijn atelier op de Grote Markt zijn Ilias: een monumentale cyclus van 50 schilderijen op groot formaat, toegespitst op de mens, op zijn waarde en existentiële beleving.

Om zijn mens- en wereldbeeld vorm te geven, putte Jan Cox uit antieke mythen en de Bijbel. Sterk gefascineerd was hij door het verhaal van Orpheus en Eurydice en dit van Judith en Holofernes, tweemaal de uitbeelding van een intens verlangen

Tirsias, de lelijkste man in het kamp van de Achaiërs
Antwerpen 1975, 130 x 90
Foto: Ludo Geysels

van de man naar de vrouw dat hem het leven kan kosten. In de Ilias van Homerus komt ook de fatale vrouw voor, Helena, oorzaak van dood, pest en jarenlange ontbering voor duizenden mannen. In een vijftigtal schilderijen en een reeks zeefdrukken illustreerde Jan Cox zeker niet de loop van het verhaal, maar evocerde hij in bijzonder machtige beelden de monstrositeit van het gehele gebeuren. In dit grote epos wordt Cox vooral gegrepen door de

Achilles en de smekende Priamos
Antwerpen 1975, 130 x 180
Foto: Ludo Geysels

onafwendbaarheid waarmee de Grieken het lot van de mens lieten afkomen. Zoals de Griekse tragedie leerde, dient de mens de confrontatie aan te gaan met zijn lot, met hetgeen op hem afkomt en hem overstijgt.

Los van de persoonlijke tragiek van antieke helden is de Ilias voor Jan Cox vooral de plek waar tegenstrijdige gevoelens vertolkt worden, waar de "condition humaine" in al haar onbegrijpelijkheid tentoongespreid wordt. Daarom was de Ilias voor hem ook spirituele en emotionele uitlaatklep om de persoonlijk beleefde gruwel uit Wereldoorlog II te verbeelden. Dertig jaar na het einde ervan vond hij in deze schilderijen een katharsis, een reeks beelden die de onbegrijpelijke dubbelzinnigheid van de mens en het menselijke evocerde.

Elk van de schilderijen van de Ilias van Jan Cox geeft de levensangst weer, de grote vragen zonder antwoorden, de bevrijding van het kunnen en durven schilderen van hetgeen zolang verdrongen werd. Daarom ook die explosie van kleuren, het druipende rood van "De Bloedregen", het onheilspellende paars van "Het Einde", maar ook de verrassende traan in "De Wenende Paarden". Een dramatisch licht, een rijk beangstigend koloriet, een landschap dat de maat van de mens is kwijtgeraakt.

De Ilias is zonder twijfel het magnum opus van Jan Cox. Stijlisch is hij een apart figuur. Zijn gehele werk wordt gekenmerkt door een intense kleur, soms transparant en een losse techniek. Het werk heeft een filosofische inhoud maar het heeft bovendien een grote gevoeligheid. Volgens Jan Cox moet het gevisualiseerde beeld de vorm zijn van een reeks opeenvolgende momentopnamen, psychische en fysieke. Jan Cox overleed vrijwillig te Antwerpen op 7 oktober 1980.

PROF. DR. FREDDY DECREUS
ERNEST VAN BUYNDER

Praktische informatie:
ABB-galerij, Hoekgebouw
Diestsevest-Diestsestraat,
3000 Leuven

Art Deco-zilver in België

Provinciaal Museum Sterckshof - Zilvercentrum,
Deurne (27 februari - 27 mei)

De tentoonstelling "Art Deco-zilver in België" wil de toeschouwer een zo volledig mogelijk overzicht bieden van de Belgische zilverproductie in Art Decostijl, vanaf 1920 tot de wereldtentoonstelling van 1958 in Brussel. Er is zowel religieus als burgerlijk edelsmeedwerk uit de topateliers van Antwerpen, Brussel en Gent te zien. Tegelijk wordt aandacht besteed aan het toenmalig maatschappelijk en socio-economisch kader.

Een eerste luik van de tentoonstelling plaatst de productie van de Brusselse firma's Wolfers Frères en Delheid Frères in de kijker. Deze ateliers verkochten

het "moderne" kerkzilver. Dit paste bij de nieuwe kerkarchitectuur, waarvan de Heilig Hartbasiliek te Koekelberg het bekendste voorbeeld is.

Schaal met ampullen, waterbekken en -kan en wijwateremmer met kwispel.
Dom Martin, 1931. Leuven, Abdij Keizersberg.

Foto: Museum voor Fotografie, Antwerpen.

zowel religieus als burgerlijk Art Deco-zilver. Bij de vervaardiging van de kerkelijke stukken kon de firma Wolfers Frères rekenen op de medewerking van de benedictijn Dom Martin. Voor het religieus vaatwerk werkte de firma Delheid Frères nauw samen met de Gentse edelsmid Leo Loosfelt. Er waren echter ook ateliers die louter religieus zilver in Art Decostijl vervaardigden, zoals de huizen Rie Haan en Petrus Bertels in Antwerpen, Henri Holemans en Jacques Frères in Brussel en Bourdon en Gedeon De Reuck in Gent. Hetzelfde geldt voor burgerlijk Art Decozilver: in Antwerpen zijn het de edelsmeden Raymond Ruys en Massaux, in Brussel Altenloh en Charlent en in Gent Richard De Meyer en Sauvage.

De Belgische edelsmeden gebruikten zowel materialen uit de kolonie als de techniek van de Oosterse lakkunst. Missionarissen en kloosterorden, waaronder vooral de benedictijnen, propageerden

Schitterende koffie- en theeserviezen van de firma's Wolfers en Delheid, die tegelijk een synthese zijn van de diverse stijrichtingen binnen de Belgische edelsmeedkunst, sluiten de tentoonstelling af.

MDC

Praktische informatie:

Provinciaal Museum Sterckshof - Zilvercentrum,
Hoofdvonderlei 160,
2100 Deurne, 03/360.52.50
Open: dagelijks van 10 tot 17u.30.

Gesloten op maandag (wel open op Paasmaandag en Pinkstermaandag !)
Toegang: 200 BF - 150 BF - 100 BF
Catalogus: 980 BF
Rondleidingen en nocturnes op aanvraag: museumgids
03/360.52.50 of Acantus vzw
03/239.06.38

Johannes Vermeer

Mauritshuis, Den Haag (1 maart - 2 juni)

De National Gallery of Art in Washington en het Mauritshuis in Den Haag organiseren de eerste overzichtstentoonstelling van het werk van één der grootste schilders uit de Hollandse Gouden Eeuw: Johannes Vermeer (1632-1675). Na Washington is de tentoonstelling nu te zien in Den Haag als enige locatie in Europa. Van Vermeers thans bekende oeuvre van 35 schilderijen, zullen er 22 op de tentoonstelling te zien zijn.

Ondanks zijn beperkte oeuvre van slechts 35 schilderijen, wordt Johannes Vermeer naast Rembrandt en Van Gogh algemeen erkend als één der grootste schilders uit de geschiedenis. Vermeer begon, net als de meeste 17de-eeuwse schilders, met het schilderen van bijbelse en mythologische taferelen. Maar al spoedig legde hij zich toe op interieurs met één of enkele figuren. Johannes Vermeer wordt bewonderd om zijn schilderstechniek, het meesterlijk spel met licht en illusionisme. De meeste voorstellingen zijn geschilderd in heldere tinten waardoor de vormen optisch zeer scherp tevoorschijn komen. De suggestie van een tastbare ruimte is dan ook zeer groot.

Washington bezit vier schilderijen van Vermeer, waaronder het onlangs gerestaureerde doek "Vrouw met weegschaal". Het Mauritshuis brengt drie Vermeers in, waaronder het beroemde "Gezicht op Delft".

Bij de tentoonstelling verschijnt een catalogus met veel nieuwe informatie over het werk en de werkwijze van Vermeer. Vooral de restauratie van verschillende schilderijen van de Hollandse meester leverde heel wat nieuwe gegevens over zijn schilderstechniek, perspectiefgebruik en stijlontwikkeling. Het historisch onderzoek belicht het milieu van Vermeer en zijn verzamelers. De bezoeker krijgt de gelegenheid om vooraf voor een datum en een tijdstip van bezoek te kiezen. Bezoekers worden per uur toegelaten en kunnen vervolgens zolang blijven als ze willen.

MDC

Praktische informatie:

Mauritshuis, Korte Vijverberg 8,
Den Haag, 0031/70/365.38.19
Toegang: 22,00,-NLG aan de kassa, of kaartverkoop België: 430,-BF per persoon, verkrijgbaar bij alle GWK kantoren. Voor groepen: GWK Belgium NV, Anspachlaan 117, 1000 Brussel, 02/502.56.94, fax 02/502.52.15

Catalogus:
85,00,-NLG
(hardcover) en
57,50,-NLG
(softcover)

De Vermeer-tentoonstelling in Den Haag is een unieke gelegenheid om het befaamde schilderij "Meisje met de rode hoed" te bewonderen. Het schilderij werd in 1994 gerestaureerd. National Art Gallery of Art, Washington, Andrew W. Mellon collection.

BRABANT ART FAIR 96 INTERNATIONAAL KUNSTSALON

23 t.e.m. 27 mei 1996
dossiers uiterlijk 1 februari 96

INTERNATIONALE KERAMIEKTENTONSTELLING

15 t.e.m. 18 november 1996
dossiers uiterlijk 1 juli 96

Lokatie
BRABANTHAL Haasrode/Leuven
5.200 m2 kunstoppervlakte

Organisatie & Info (standenhuur-modaliteiten)

KUNSTSTICHTING PERSPEKTIEF VZW

Kunstpromotor
Kunstbiënnales & -wedstrijden
Mercatorlaan 25 - 3150 Haacht - Brabant
016 / 60 33 35

Het antwoord van de kunsthistorici

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen

Dat het KMSK in Antwerpen met plaatsgebrek kampt, is geweten. Het Hippodroomproject, recht tegenover het museum, zou onderdak bieden aan de volledige verzameling Moderne Meesters, maar werd van hogerhand afgevoerd.

Een zware klap voor een museum dat de laatste tijd omwille van zijn beleid, exposities en museale presentatie zwaar onder vuur lag.

Het pleit voor de museumploeg van ca. 20 kunsthistorici dat zij zich o.l.v. hoofdconservator a.i. dr. Erik Vandamme tot een efficiënt samenwerkingsteam hebben gereorganiseerd, dat gezamenlijk en in gedeelde verantwoordelijkheid de problemen het hoofd wil bieden en komen tot een museumbeleid dat zinvol is en kan boeien en een "extern manager" overbodig maakt.

Een oplossing voor het plaatsprobleem, zonder dat het tientallen miljoenen kost, is reeds een eerste resultaat van de nieuwe creatieve wind. Vooreerst zal de ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen, de zgn. "brug", worden beperkt en ten tweede zal de bomvrije kelder worden gesaneerd en heringericht als tentoonstellingsruimte.

Alles moet klaar zijn eind 1996 als de eerste expositie start van de nieuwe reeks waarvan het concept loopt t.e.m. 2000.

Het aantal tentoonstellingen zal worden beperkt tot twee per jaar; het gaat telkens om exposities die een reflectie inhouden wat de hedendaagse mens bezig houdt. De reeks start eind 1996 met "Naturalisme in België, 1880-1910", een tentoonstelling waarop wij in verdere nummers zeker zullen terugkomen; evenals op de andere aangekondigde tentoonstellingen, bijvoorbeeld "Anton Van Dijck" in 1999 en "Atlantis" in 2000.

In 1996 wordt ook werk gemaakt van de monumentale doeken "de verheerlijking van de Antwerpse Schilderschool" van Nicaise De Keyser die de inkomhal sieren. Gelet op de staat van de versleten en vervuilde doeken is "versieren" veel gezegd. Dit euvel wordt dus

verholpen met een restauratie die twee jaar zal duren en in situ wordt uitgevoerd zodat het publiek alles goed zal kunnen volgen en er geen transportrisico bestaat voor de kwetsbare doeken.

Na de succesvolle vernieuwing van de "Rubens"- en "Van Dyck"-zalen werd besloten tot een hernieuwde opstelling van de "oude meesters", "Vlaamse" kunst tussen ca. 1400 en ca.

Gezicht op de kelderonderverdieping KMSKA, 1943

1700. De enigszins solitaire ophanging van kunstwerken werd verlaten en er werd geopteerd voor een toendertijdse opvatting van de 15de-, 16de- en 17de-eeuwse kunstkabinetten waar de schilderijen als pars pro toto dicht in elkaars buurt werden gehangen. Het is een hernieuwde visie die afbreuk doet aan het ene schilderij op de witte muur en zeker ook beantwoordt aan de "cosy" smaak van de hedendaagse interieurinrichting. De bezoeker krijgt met deze overvloed aan schilderijen niet alleen "waar voor zijn geld", maar door de "samenhang" ook de mogelijkheid om de kunstwerken in hun historische dimensie te plaatsen. Het gaat om een 16 zalen waarvan het circuit chronologisch is opgevat: aanvangend in de 14de eeuw en afsluitend omstreeks 1780.

Door handigheid en geluk wist het KMSK zeven oude meesters aan te kopen tegen prijzen die spotten met de gangbare prijskaartjes in de kunsthandel.

Hoewel alle aankopen gewoonweg kwaliteit zijn, vallen er toch enkele op. Dit zijn een "Madonna met kind" van Petrus Christus, van wie slechts zes werken bekend zijn, uit 1449; een paneel (57 x 39 cm) dat op een veiling Van Sotheby's voor minder dan 6 miljoen eigendom werd van het museum. Verder kan het KMSK fier zijn op twee kleinere paneeltjes: "Loth en zijn dochters" van Joachim Patinir en een "Madonna met kind" uit de omgeving van Dirk Bouts. Volgens Erik Vandamme is dit laatste paneel van de hand van Dirk Bouts zelf, en indien hij gelijk heeft, dan betekent

dit dat het museum met deze aankoop "tientallen miljoenen heeft gewonnen".

U kan het uiteraard zelf gaan bekijken.

De toegang bedraagt 150,-BF; met de OKV-Museumkaart: 120,-BF.

Op vrijdag is het museum gratis toegankelijk voor iedereen. RV

Praktische informatie:
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten,
Plaatsnijdersstraat 2, 2000 Antwerpen, info: 03/238.78.09.

Via New York over Firenze en Parijs

Digitale museumroute

Het aantal musea op het wereldwijde computer netwerk Internet groeit gestaag. De oogst kan soms echt groot zijn, maar voor de gemiddelde neofiet is er op het eerste zicht dikwijls niet meer te vinden dan in de eerste de beste krant.

Hoe vindt een kunstliefhebber op het Internet nieuwe multimediale kiosken met musea?

De gemakkelijkste manier blijkt erg conventioneel: de neofiet leest ergens iets en typt het minutieus over. Ook hints van elektronische vrienden kunnen helpen. Is er dan geen stratenplan of iets dergelijks voor het Internet? Niet echt. Er zijn boeken en die zijn vaak gedateerd alvorens ze in de winkel liggen. Toch is er een oplossing. Hier en daar maken enkele goede zielen virtuele marktpleinen waar ze per onderwerp zoveel mogelijk verwijzingen in stoppen. De bezoeker van een virtueel marktplein kan via zo'n index al mikkend en klikkend musea en galleries bezoeken. Vanuit de grasduiner waarmee de gebruiker over het World Wide Web surft, kan hij vanuit de knoppenbalk naar Yahoo. In Yahoo is er een aparte index voor "Museums". De lijst is alles behalve exhaustief en bevat ook ruis, maar de lijst verwijst onder andere wel naar het Metropolitan Museum van New York. Zeker nu het Metropolitan overzichtstentoonstellingen houdt over Goya, Tiepolo en over Rembrandt zou het zonde zijn om er weg te blijven. Het Metropolitan heet zijn bezoekers welkom met een foto van het gebouw en tal van interessante hyper teksten. Naast praktische informatie over openingsuren en exposities biedt het een prachtige kalender met illustraties en uitleg bij elke tijdelijke tentoonstelling. Over Rembrandt en de neprembrandts toont het museum weinig. Enkele mooie reproducties en wat uitleg. Nauwelijks meer dan een ruim blad papier. De liefhebbers van Goya daarentegen krijgen een sobere digitale rondleiding met telkens één reproductie met uitleg. Wie wil kan trouwens elk plaatje of elke tekst bewaren op zijn computer. Uiteraard verkoopt het Metropolitan Museum ook boeken en cd's via het net. Wie wil kopen moet

voorzichtig zijn en hij of zij mag er zeker niet aan beginnen als hij de veilige grasduiner Netscape 1.12 niet bezit.

Via dergelijke indexen vindt de gebruiker natuurlijk niet alles. Daarom kan het nuttig zijn om via de menu-ingang "Net Search" te zoeken.

Vervolgens typt de gebruiker een trefwoord in bij een van de aangeboden zoekmachines. Lycos (oudgriekse voor spin) zoekt dag en nacht het web af en genereert eigen indices.

Op die manier vond ondergetekende een parel van een site in Firenze. Tientallen hypertextdocumenten over de restauratie van de muurschilderingen van de Cupola van de Santa Maria del Fiore. In het Italiaans of het Engels.

De thuispagina noemt terecht Thesaurus Florentinus. Zowel uitleg als voorbeelden uit het werk van Vasari en Zuccari. Iedereen kent natuurlijk Vasari als biograaf van de Italiaanse renaissance-kunstenaars. Zelf was hij ook een gevierd fresco-schilder uit de late zestiende eeuw. De hyperlinks leiden de bezoeker langs schema's, details en uitleg naar een informatiesysteem (*image processing*) dat in de Koepel staat. Op de web-site kunnen de bezoekers alleen het vierde kwartier van de koepel bekijken. De bezoeker kiest voor een kijkje naar de fresci voor of na de restauratie en kan dan aan de hand van omkaderde personages tientallen details bekijken.

De geschiedenis van de Koepel en de trage voltooiing van Arnolfo di Cambio's project uit 1296 is bijzonder interessant. De bouw van de kathedraal en het belfort (1334) lezen als een krantenartikel. Spijtig genoeg sommen de Italiaanse auteurs zonder uitleg artiesten op zoals Giotto, Francesco, Giovanni di Lapo, Filippo Brunelleschi... Eenmaal een museum bezocht voegt een slimme

Adressen:

Opgelet: type nooit karakters met accenten in een adres. Internet was Amerikaans.

- <http://www.dada.it/intech/thes/cover/> (THESAURUS Florentinus)
- <http://www.louvre.fr> (Louvre W3)
- <http://www.metmuseum.org/htmlfile/opening/enter.html> (The Metropolitan Museum of Art)
- <http://www.echonyc.com/~whitney/> (Whitney Museum of American Art)
- <http://www.rosprint.ru/art/museum/pushkin/> (The Pushkin Museum of Fine Arts)
- <http://prinny.pavilion.co.uk/cartoonet> (Cartoon Arts Network met Belgisch centrum voor het Beeldverhaal)
- http://twine.stg.brown.edu/projects/hypertext/landow/cv/landow_ov.html (de thuispagina van George P. Landow)
- <http://www.online.be/blaaazuit> (Blaazuit homepage)
- <http://www.mèn.lu/Musee/LuxMusee.html> (Musée National D'histoire Et D'art)

netnomade de unieke plaatsaanduiding (URL) toe aan zijn persoonlijke "hotlist". Op die manier kan hij met één enkele toets zijn favoriete plekje bezoeken. Plots blijkt daar dan een tentoonstelling over Tiepelo of Hopper te lopen. Het Whitney Museum of Modern Art hield onlangs een grote overzichtstentoonstelling rond Edward Hopper. Deze Amerikaanse schilder was in Europa de laatste maal te zien in het Museum voor Schone Kunsten te Brussel. Helaas ontbraken voorjaar 1993 alle topstukken. De teksten bij de schilderijen op het net waren zeer dege-lijk, maar lezen toch beter na het afdrukken op een kleu-renprinter. Het afdrukken van bepaalde slecht opgebouwde (langer dan één scherm) hypertexten is zeker geen overbodige luxe. Het nauw-keurig kopiëren naar de

harde schijf is beter maar vergt handigheid. Wat opvalt bij de opge-noemde web-sites is dat ze ofwel rond een persoon of een thema werden opge-bouwd en dat de sponsors (IBM, Eastman Kodak enzo-voort) de multimediale projecten ondersteunden zonder absoluut hun logo's op te dringen. Liefhebbers van het Pushkin Museum kunnen er een prachtig werk van Jordaens vinden. Tenslotte melden we nog even dat het Louvre in Parijs eindelijk echt op het Internet staat. De cd-rom is voorlopig beter tenzij voor de actualiteit, maar zodra het Louvre en BMG een cd-rom met verbindingen naar het Internet uitbrengen is ook dat voorbij.

LODE GOUKENS

Elisabeth Lauwers-Derveaux

Iconografisch documentaliste

Opzoeken van beeldmateriaal

- kunst, geschiedenis, actualiteit, natuur
- in musea, bibliotheken, archieven, pers-agentschappen, diatheken in binnen- en buitenland, leveren van foto's en dia's, regelen van alle rechten

Brusselsesteenweg 87
B-3080 Tervuren

Tel. (02) 767 51 55
Fax (02) 767 01 19

U wenst te adverteren? *Contacteer: B. Promotion Mevrouw Berlinde Fierens 03 / 231 28 00*

ANTIQUAIRE

EXPERT

M. BASCOURT

B.V.B.A.

S.P.R.L.

MECHELSESTEENWEG 17 - B - 2018 - ANTWERPEN

DELFT - CHINEES PORSELEIN - ENGELSE MEUBELEN
SCHILDERIEN - KUNSTVOORWERPEN -17de 18de eeuw

Tel. (03) 233 71 20

Fax: (03) 231 63 87

EXPERTISEBUREAU voor ANTIQUITEITEN

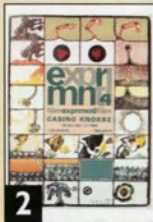
VALUATIONS for
INSURANCE - INHERITANCE

ESTIMATIONS pour
ASSURANCES - SUCCESSIONS

SCHATTINGEN voor
VERZEKERINGEN-ERFENISSEN

Film affiches

Media maatschappij Unidisc realiseerde vier reproducties van filmaffiches in het super de luxe drukprocédé diamond screen

op een stevig papier van 200 gr.
Formaat: 70 x 50 cm.

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen mocht als eerste in exclusiviteit deze affiches aan zijn abonnees aanbieden.

1 JAMES DEAN - Ten Oosten van Eden, 1955, Stadsarchief Gent.

2 EXPRMTL 4, Pierre Alechinsky, 1967-68, Koninklijk Filmarchief, Brussel.

3 CANTIQUE D'AMOUR, M. Panneels, 1933, Serge Zreik, Parijs.

4 DE STORM DES LEVENS, Edmond van Offel, 1920, AMVC, Antwerpen.

U kunt de affiches bestellen door overschrijving op rekeningnummer **448-0007361-87** van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen met vermelding van de gewenste *affichenummers*.
Vanuit Nederland: graag op giro 135.20.

Een affiche kost 200,-BF/ex.
(10,- NLG)

De affiches worden in een sterke koker thuisgestuurd.

Prijzen

- 1 affiche: 200,-BF + 20,-BF verzendingskosten (10,-NLG + 3,-NLG)
- 2 affiches: 400,-BF + 40,-BF verzendingskosten (20,-NLG + 3,-NLG)
- 3 affiches: 600,-BF + 50,-BF verzendingskosten (30,-NLG + 5,-NLG)
- 4 affiches: 800,-BF + 65,-BF verzendingskosten (40,-NLG + 9,-NLG)

Tentoonstellingsnieuws

Antwerpen

Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven, Antwerpen
Paul van Ostaijen
23 februari - 1 juni

Het Archief en Museum voor het Vlaamse cultuurleven bezit talrijke archivalia en documenten van en over Paul van Ostaijen (1896-1928) en stelde hiermee deze tentoonstelling over zijn leven en werk samen. Er zijn "Marc groet 's morgens de dingen", "Berceuse presque nègre", "Boerecharleston" en andere originele handschriftelijke versies te zien. Het pronkstuk is het originele handschrift van "Feesten van angst en pijn", de dichtbundel die postuum verscheen, maar waar Van Ostaijen tussen 1918 en 1921 aan werkte. Samen met "Bezette Stad" (1921) betekent dit een hoogtepunt in de Nederlandse poëzie. Deze bundel wordt gekenmerkt door typografische experimenten die teruggaan op het werk van Apollinaire. Weinig bekend zijn de verbeterde drukproeven van "Het Sienjaal" en de boekopdrachten van Gaston Burssens, Jozef Peeters en Peter Baeyens. Alle bekende foto's van Van Ostaijen zijn te zien, alsook de portretten geschilderd door Jos Léonard, Prosper de Troyer, Floris Jespers en Arnold Topp. Zijn dichtwerken werden geïllustreerd door Floris en Oscar Jespers, Paul Joostens en René Magritte, maar ook door Van Ostaijen zelf. Het aquarel "Dans la petite ville" is een zeldzaam schilderwerkje van Van Ostaijen. Als kunsthandelaar in Brussel correspondeerde hij met Max Ernst en Paul Eluard, ook met Edgard du Pen-on, Hendrik Marsman en Gaston Burssens.

Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven
Minderbroedersstraat 22,
2000 Antwerpen,
03/232.55.80

Open: van di tot zat. van 10 tot 17u.. Gesloten op maandag en zondag.
Toegang: 75 fr. individueel;
30 fr. voor groepen en reductiekaarten

Paul van Ostaijen in het atelier van Flors Jespers. Oude God 1918. Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven.

Centrum Elzenveld, Antwerpen
André Goezu: een synesthetisch kunstenaar
22 maart - 5 mei

André Goezu laat zich wellicht graag inspireren door literatuur. In de literatuur bestaat de term "synesthesie". Die betekent het door elkaar lopen van de zintuigen. Verlaine probeerde elke klinker een kleur te geven. De synesthesie probeert net die zintuigen aan het woord te laten waar de kunst in kwestie niet voor uitgerust is. In die zin is Goezu een synesthetisch kunstenaar. Hij probeert beeldend het onmogelijke. Hij noemt een aquatint "Sonorité", tracht aan de hand van een stilleven zoiets als een diep geluid te schilderen. Een Japanse geisha krijgt als titel "Murmure". De aquatint "Nocturne" toont op de voorgrond twee pauwen. Goezu schreef erbij "De pauwen kondigen de nacht aan". Dit is dus de schildering van geluid. Of van de stilte na het geluid.

Centrum Elzenveld, Antwerpen
Gynaika
3 tot 25 februari

Het project "Gynaika" stelt het werk van vrouwelijke kunstenaars centraal. Beatris Lombarts (° 1964, Gent) heeft een zeer persoonlijke collagetechniek ontwikkeld. Zij haalt haar inspiratie uit de dagelijkse leefwereld van de mens. Uit papier en textiel puurt zij volplastische figuren.

Het gebruikte materiaal is steeds heel verscheiden qua structuur, koloriet en motieven. Haar onbewogen en frisse aanpak zorgt voor herkenbare en gevoelige tafereelen, wars van intellectualisme of holle pathetiek. Erika Chaffart (° 1943, Berchem) schildert, tekent, maakt beeldhouwwerken en keramiek. In haar werk staat de menselijke figuur centraal. Haar keramisch vocabularium omvat ondermeer omzwachtelde figuren, kommerloze kinderen, in zichzelf gekeerde wezens met kale schedels. Voor dit project werd gekozen voor een reeks sculpturale vrouwenportretten.

Centrum Elzenveld
Lange Gasthuisstraat 45 B,
2000 Antwerpen,
03/223.56.10
Open: van dond. tot zond.
van 12u.30 tot 17u.30
Toegang: gratis

Hessenhuis, Antwerpen
Het Kabinet van de Tsaar
2 maart - 26 mei

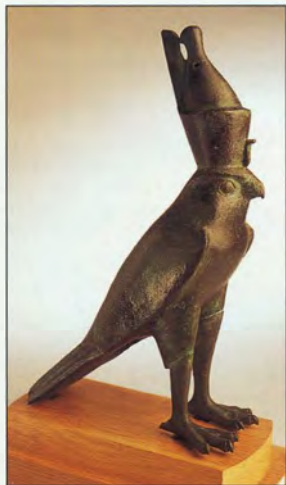

De ontwikkeling van het handelskapitalisme in het 17de-eeuwse Europa bracht Tsaar Peter de Grote er toe het feodale Rusland te moderniseren. Russische kunstenaars werden naar het buitenland gestuurd om er de nieuwste kunsttendenzen onder de knie te krijgen. Zo krijgt de Russische portretkunst van Levitski en Rokotov heuse barokallures. In de 18de eeuw werd in Sint-Petersburg de Academie voor Kunsten opgericht. De classicistische historiekunst van o.a. Losenko werd er als dé officiële kunst beschouwd. De zege van de Russen op de troepen van Napoleon (1815) versterkte hun vaderlandslievende gevoelens.

Deze gevoelens werden door grote namen als Brjoellov, Kiprenski en Sjtsedrin, geuit in heroïsche en romantische schilderijen. Ook de lyrische landschappen van Vorobiev, Aivazofsky en Lebedev kenden veel succes.

Na de mislukte opstand van de lagere adel in 1825 emigreerden vele progressieve kunstenaars, waaronder Ivanov, naar het buitenland. De Russische maatschappij, waar het lijfeigenschap tot 1861 officieel bleef bestaan, werd steeds openlijker bekritiseerd. Vanaf 1848 treedt het kritisch realisme van Fedotov en Perov op de voorgrond. Machtige landschappen die de uitgestrektheid van Rusland en de immense natuur illustreren, sluiten de tentoonstelling af.

Hessenhuis
Falconrui 53, 03/232.84.28
Open: dagelijks van 10 tot 16u.45. Gesloten op maandag, 1 en 16 mei
Toegang: 100 BF, 75 BF, 50 BF, gratis
Rondleidingen op aanvraag: 03/232.01.03
Catalogus: 980 BF

Museum Vleeshuis, Antwerpen
Egypte onomwonden
tot 29 maart

In 1879 kocht de stad Antwerpen een verzameling Egyptische oudheden. Hiermee werd Antwerpen de eerste stad in België die een omvangrijke collectie Egyptische kunst voor het publiek toegankelijk maakte. Het werd de kern van de huidige verzameling van ongeveer 700 voorwerpen,

van uit de roemrijke tijd der farao's tot en met prachtig Koptisch textiel. Reeds in de zestiende eeuw was er in Antwerpen een grote nieuwsgierigheid naar en een enthousiasme voor alles wat met Egypte te maken had. Abraham Ortelius liet in 1566 bij Plantijn een kaart van Egypte drukken. En deze Egyptomanie duurt nu nog voort. Prachtige stukken uit de verzameling zijn o.a. een sarcofaag met mummie die in 1888 geschonken werd, een geheimzinnige Isisbeeld, fragmenten Koptisch textiel en een unieke reeks van vier kanoppenvazen.

Drie jaar lang werkten een tiental specialisten aan een grondige studie van deze verzameling. De resultaten werden gebundeld in een nieuwe geïllustreerde catalogus (980.-BF).

Museum Vleeshuis
Vleeshouwersstraat 38, 2000 Antwerpen, 03/233.64.04
Open: dagelijks van 10 tot 16u.45. Gesloten op maandag, 25 en 26 december, 1 en 2 januari 1996
Toegang: 150 BF, 100 BF

KUNSTHANDEL
jean rigaux

ALLES VOOR KUNSTENAAR EN KUNSTLIEFHEBBER

Inlijstingen alle stijlen

Schilderijen - Zeefdrukken - Kunstreproducties - Etsen - Litho's
Spiegels

SCHONE KUNSTEN

Daler-Rowney, Winsor & Newton, Blockx, Lefranc & Bourgeois, Raphaël, Koh-i-noor, Caran d'ache, Derwent, Pantone, Schoellershammer, Canson, en vele anderen.

Winkel van 600 m² - Grote parking

Open van maandag tot vrijdag: 9.30/12 uur - 13/18.30 uur
Zaterdag: 10/12 uur - 14/17 uur.

Brusselsesteenweg 261 - 3090 Overijse
(02) 687 73 26

CONGRESCENTRUM 'T ELZENVELD

Lange Gasthuisstraat 45, Antwerpen

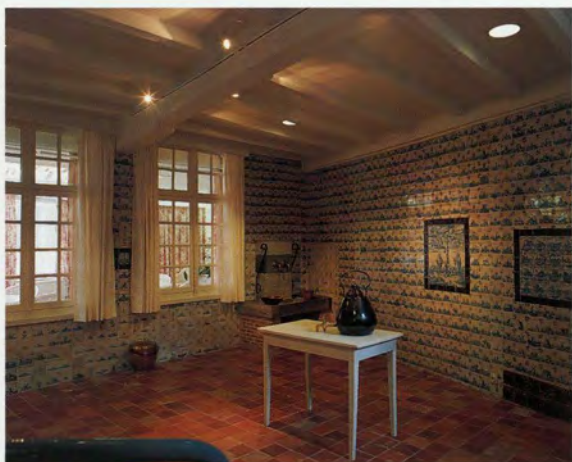
Kloosterkeuken met majolicategels

De voormalige kloosterkeuken van het Sint-Elisabethgasthuis bevat een zeer rijke verzameling van 17de en 18de eeuwse beschilderde majolicategels van Rotterdamse oorsprong.

De majolicatechniek kende in de 16de eeuw zijn hoogtepunt in onze contreien. Ingevolge godsdienstperikelen weken de Vlaamse ambachtslui uit naar het noorden waar deze kunstvorm een tweede hoogtepunt kende. Naast de eerder klassieke tegels met afbeeldingen van dieren, herders, amor- en kinderspelen, watertafereelen, ambachten, bloemen en landschappen... treft men er ook merkwaardige tegeltableaus aan. Deze tegeltableaus stellen een Calvarieberg en de parabel van 'De wonderbare visvangst' voor.

In 1989 werd deze ruimte gerestaureerd en in zijn oorspronkelijke luister hersteld. Door toevoeging van een aantal originele gebruiksvoorwerpen uit vroegere perioden geeft zij een duidelijk beeld van het verleden. Naast haar museale waarde wordt deze ruimte vaak gebruikt voor ontvangsten en recepties.

Dhr. J. De Haes, Afgevaardigde-Bestuurder-Secretaris.
Voor inlichtingen en reservaties: tel. 03/223.56.13 of 233.56.57
fax. 03/226.82.76

Provinciaal Museum voor Fotografie, Antwerpen
Retrospectieve Frank Eugène

1 februari - 7 april

Frank Eugène (1865-1936) is één van de belangrijkste vertegenwoordigers van het "Picturalisme", een internationale stroming in de kunstfotografie rond de eeuwwisseling. Eugène werd

Frank Eugène "The Horse", 1900. Museum voor Fotografie, Antwerpen.

geboren in de Verenigde Staten en was in de eerste plaats schilder en graficus. De fotografie beoefende hij aanvankelijk als hobby. In 1900 trad hij toe tot "The Linked Ring" en in 1902 werd hij stichtend lid van de "Photo-Secession" in New-York. Eugène vestigde zich later in Duitsland. In 1913 werd hem door de Koninklijke Akademie voor Grafische Kunsten in Leipzig de speciaal voor hem gecreëerde leerstoel "picturale fotografie" aangeboden, wat meteen de eerste academische erkenning van de kunstfotografie betekende. Met Stieglitz, Steichen en Kühn was Frank Eugène ook een der eersten om de artistieke mogelijkheden van het autochromoprocédé grondig te exploreren. Het "Fotomuseum Münchner Stadtmuseum" kocht de onlangs teruggevonden archieven van deze fotograaf aan en stelde hieruit deze overzichtstentoonstelling samen.

Provinciaal Museum voor Fotografie

Waalse Kaai 47, 03/216.22.11
 Open: dagelijks van 10 tot 17u. Gesloten op maandag

Stedelijk Prentenkabinet, Antwerpen

Moreh. Mens, masker, dier tot 11 februari

Het oeuvre van Mordecai Moreh (°1937, Bagdad) bestaat uit tekeningen, schilderijen, prenten en illustraties. Veel van zijn kunstwerken zijn opgebouwd in gemengde techniek. De tentoonstelling is opgebouwd

rond vijf thema's: eerst is er de zoektocht naar het ideale zelfportret (of de kennis van het ik). In deze reeks tracht Moreh zich steeds anders te portretteren, naargelang wisselende gemoedstoestanden of situaties. Het tweede thema illustreert hoe Moreh het verhaal van Don Giovanni (naar de opera van W.A. Mozart) ziet. Het derde thema focust op "parades en optochten". Het "rijk van het niets" is het vierde thema, waarin hij de engel H.I.V. en de jaren der duisternis verbeeldt. En tenslotte is er een reeks etsen in droge naald-techniek die het lijden van geketende dieren illustreert en aanklaagt.

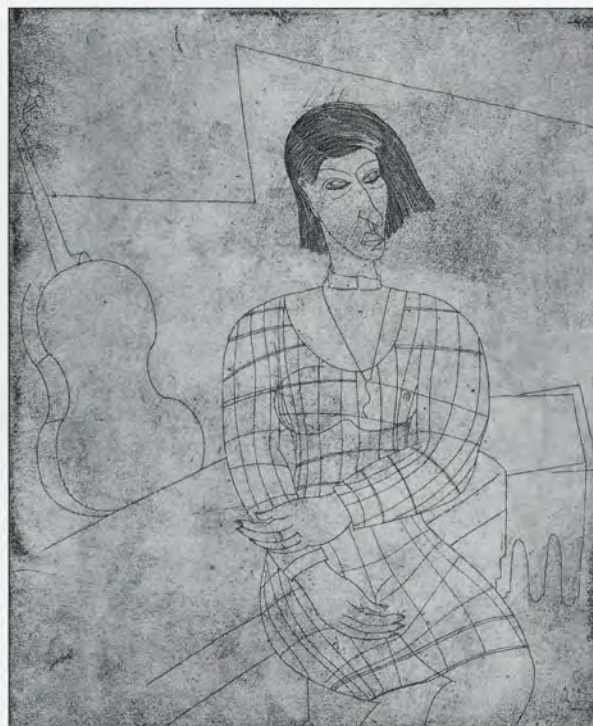
Moreh "L'Homme rebelle". Ets, droge naald, 370x490mm., 1967-1985. Collectie Moreh.

Stedelijk Prentenkabinet, Antwerpen

Paul van Ostaijen in beeld. Grafiek en tekeningen van tijdgenoten

23 februari - 2 juni
 In het kader van het Paul van Ostaijen-jaar toont het Stedelijk Prentenkabinet een selectie van prenten en tekeningen, voornamelijk uit eigen verzameling, van tijdgenoten van Paul van

Floris Jespers (1889-1965) "Celliste". Ets, 296x236 mm. Verzameling Stedelijk Prentenkabinet, Antwerpen. Cat.nr. Millif.34, inv.nr. 6918.

Ostaijen, zoals Floris Jespers (1889-1965), Jos Leonard (1892-1957), Henri Van Straten (1892-1944) en Jozef Cantré (1890-1957). De selectie vindt zijn inspiratie in het oeuvre van Paul van Ostaijen, waaruit enkele thema's worden gelicht: de music-halle de vrouw, de stad en de haven, het antiklerikalisme en het pacifisme en de oorlog.

Stedelijk Prentenkabinet

Vrijdagmarkt 23, 2000
 Antwerpen, 03/232.24.55
 Open: dagelijks van 10 tot 16.45 u.

Speelgoedmuseum, Mechelen

Mini Car & Truck Expo tot 10 maart

Reeds in de jaren '20 begreep André Citroën dat de jeugd de potentiële kopers van de toekomst zijn. Vandaar dat hij de eerste blikken schaalmodellen op de markt bracht: "Les Jouets Citroën". Inmiddels zijn deze

Onder het thema "merken" ontdekken we: Ferrari, Porsche en Tucker. Behalve exclusieve Dinky Toys- en Matchboxmodellen kan je ook miniatuurvoertuigen zien uit films zoals "Back to the Future". Verder zijn er de limousines van beroemdheden, de auto waarmee James Dean 40 jaar geleden verongelukte en nog veel meer...

Speelgoedmuseum

Nekkerspoel 21, 2800 Mechelen, 015/55.70.75
 Open: dagelijks van 10 tot 17u., gesloten op maandag
 Toegang: 120,-BF voor volwassenen, 100,-BF voor groepen en kinderen tot 12 jaar, 80,-BF voor groepen kinderen tot 12 jaar

De Warande, Turnhout
Vertellingen III. "Care and Cultivation". Johan Clijsters
 10 februari - 30 maart

"Care and Cultivation" is de met zorg gekozen titel van een tentoonstelling met een heel ongewone publikatie. Het delicate oeuvre van Johan Clijsters (Gruitrode, 1962) trekt bij elke gelegenheid opnieuw een onstuitbaar en zelfstandig bewegingsveld op gang. Voorzichtig en vooral bescheiden stelt de kunstenaar zich op. De energie komt als een spiraal uit zijn tekeningen te voorschijn en plant zich voort in de fantasie van de toeschouwer. Ideeën borrelen op om voortbouwend op Johan Clijsters' beeldingswijzen aansluiting te vinden in het dagelijks gebruik. Er wachten ongeduldig vele toepassingen, er ontstaan sieraden, postzegels, textielbedrukkingen, ontwerpen voor een ex-libris, stempels... Ongetwijfeld

bieden zij als een soort amulet of talisman bescherming tegen het verdorren van het cultuur creërend impuls in de mens.

Andere publikaties die van Johan Clijsters getoond worden zijn: *Boek zonder Inkt*, 1994/95 en *Recent Works*, 1993/94. "Care and Cultivation" maakt deel uit van de project-reeks uitgebracht onder de titel *Vertellingen*, een realisatie van Brussels Lof en Chosen With Care.

De Warande, Turnhout I AM YOU, kunstenaars tegen geweld

10 februari - 30 maart

I AM YOU is een internationaal kunstproject van twintig kunstenaars die met hun kunst willen strijden

Nationaal Museum van de Speelkaart, Turnhout Russisch Kwartet
tot 25 februari

Het Nationaal Museum van de Speelkaart pakt uit met een wel heel bijzondere tentoonstelling: speelkaarten-grafiek uit Rusland. Vier

kaartenverzamelaar en goochelaar, hij kent kaarten dus als geen ander. Yuri Nozdrin bedenkt niet enkel een reeks bijzondere en grappige kaarten, hij maakt er ook een boekje over.

Nationaal Museum van de Speelkaart
Druivenstraat 18, 2300 Turnhout, 014/41.56.21

Provincie Limburg

Provinciaal Museum van Hedendaagse Kunst, Hasselt "Voor eens en voor altijd" Patrick Van Caeckenbergh
11 februari - 31 maart

Deze tentoonstelling kan opgevat worden als een klaagzang die in oorsprong teruggaat tot een autobiografische ervaring. Uitgangspunt is een verzameling op karton gekleefde foto's van "huidjes". Patrick Van Caeckenbergh bracht die samen, nadat hij ze uit pornografische tijdschriften had geknipt. Nagenoeg alle concrete kenmerken van de lichamen werden achterwege gelaten om tot een abstracte beeldvorming te komen. Zonder dit expliciet te willen benadrukken, verhoudt het project zich dan ook op kritische wijze tegenover fenomenen als pornografie en bepaalde uitingen van racisme.

"Voor eens en voor altijd" is het resultaat van een proces, waarbij de kunstenaar meer en meer aandacht ging besteden aan zijn "huidjes" en er haast een intieme relatie mee ontwikkelde.

Provinciaal Museum van Hedendaagse Kunst
Begijnhof, Zuivelmarkt 33, 3500 Hasselt, 011/21.13.17
Open: van dinsdag tot en met zaterdag van 10 tot 17u., zondag van 14 tot 17u., gesloten op maandag

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

ASLK-Galerij, Brussel Chocolade
23 februari - 2 juni

Pas in de tweede helft van de 18de eeuw werd chocolade in België geïntroduceerd. Het was een zeldzame lekkernij die enkel genuttigd werd in adellijke kringen. Heel merkwaardig is het feit dat edelsmeden (!) in die tijd elkaar trachten te overtreffen in het bereiden van meesterwerken van chocolade. Chocolade ("chocolat" in het Nahuatl) was oorspronkelijk een sterk gekruide drank bij de Azteken. Voor de komst der Spanjaarden in West-Indië dronken alleen Azteekse mannen deze chocolade. De Spanjaarden voegden rietsuiker en vanille toe, waardoor ook priesters en vrouwen er dol op werden. Chocolade groeit daarna snel uit tot één van de populairste dranken van de aristocratie onder het Ancien Régime, die zeker het bewust dubbelzinnige karak-

ter en het vleugje gedempte erotiek van de chocolade-drink op prijs stelt. Chocolade zou bevorderlijk zijn voor de gezondheid, stelde men in de 19de eeuw. Niet te verwonderen dat de chocoladefabrikanten vaak in eerste instantie apothekers zijn. In het begin van de 20ste eeuw is chocolade pas echt "in" en verovert dit snoepgoed ook de kinderharten. En wie herinnert zich vandaag niet de kom dampende chocolade op een koude Sinterklaasavond.

ASLK-Galerij
Kreupelenstraat 12, 1000 Brussel
Open: dagelijks van 10 tot 18u.. Gesloten op maandag
Toegang: gratis
Rondleidingen op aanvraag: 02/228.71.68

tegen geweld, racisme en vreemdelingenhaat. Het project is opgestart door de kunstenaars Tom Barth en Ugo Dossi in samenwerking met het Goethe-Institut. Zij vroegen de kunstenaars om een tweedimensionaal werk te maken over het thema vreemdelingenhaat, intolerantie en geweld. De zeer uiteenlopende resultaten willen de aandacht vestigen op de gelijkheid van de mensen, ongeacht ras, kleur of afkomst: I AM YOU. De kunstwerken zijn gemaakt op formaat 2,5 x 3,5 m. en worden als straataffiches getoond op de parking naast de Warande.

de Warande
Warandestraat 42, 2300 Turnhout, 014/41.94.94
Open: dagelijks van 14 tot 18u., zondag van 10 tot 12u. en van 14 tot 18u.. Gesloten op maandag
Toegang: gratis

I AM YOU. Kunstenaars tegen geweld. Marie-Jo Lafontaine.

kunstenaars uit Sint-Petersburg en Moskou tonen recent werk waarin speelkaarten een centrale rol spelen. De expositie omvat vooral grafisch werk en gelegenheidsgrafiek, uitgevoerd in verschillende technieken, zoals etsen en steendrukken. De kunstenaars, Vladimir Vereschagin, Yuri Nozdrin, Ivan Tarassiouk en Valerii Mishin, tonen dat ze zowel beschikken over een flinke portie fantasie als over een superieur meesterschap. Valerii Mishin gebruikte reeds lang kaarten als motief in zijn werk. Hij bracht enkele jaren geleden een bezoek aan het Speelkaartmuseum, samen met zijn vriend Vladimir Vereschagin. Sindsdien heeft de bonte wereld van het kaartspel ook deze laatste kunstenaar in zijn ban gekregen. Ivan Tarassiouk is

A. ASHTARI
Recente, oude en antieke tapijten, kilims, sumaks, ghabbeh,...

Reiniging – Herstelling – Expertise

A. ASHTARI BVBA
Belgiëlei 157-158 2018 Antwerpen
Tel. (03) 230 17 70
Fax (03) 218 41 87

**Jubelparkmuseum, Brussel
Tot edelsteen verheven**
tot 19 mei

200 Kunstvoorwerpen met sierstenen afkomstig uit verschillende geografische streken illustreren het gebruik van edelstenen door de mens. Een groot deel van de geselecteerde objecten komt uit de verzamelingen van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, andere edelstenen behoren tot de collectie van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en het Diamantmuseum in Antwerpen. Er wordt ingegaan op de eigenschappen van edelstenen, hun vindplaatsen, het verschil tussen natuurlijke en synthetische edelstenen. Synthetische edelsteen en imitaties bewijzen hoezeer de mens rijkdom begeert! De laatste Russische verwezenlijkingen op het gebied van synthetische edelstenen zijn in dit verband uiterst interessant.

**Jubelparkmuseum,
Schatkamer**

Jubelpark 10, 1040 Brussel, 02/741.72.11
Open: dagelijks van 9u.30 tot 17u., zat., zon. en feestdagen van 10 tot 17u.
Gesloten op maandag, 25 december en 1 januari
Toegang: 150 BF - 120 BF - 80 BF Catalogus: 380 BF
Rondleidingen: 02/741.74.46

**Koninklijke Musea voor
Schone Kunsten, Museum
voor Oude Kunst, Brussel
Divertimento. Muziek in de
beeldende kunst**
tot 17 maart

Muziek en muziekinstrumenten worden veelvuldig voorgesteld op voornamelijk 17de-eeuwse schilderijen. Wijlen Mevr. D. Lelarge liet het Departement Oude Kunst een iconografisch steekkaartensysteem na met de identificatie van alle instrumenten die voorkomen op schilderijen uit de collectie van het museum. Deze tentoonstelling belicht dan ook de inhoudelijk rijke en veelzijdige relatie muziek-beeldende kunst. Zo wordt o.a. voor het eerst een schilderij van Gillis Coignet de Jongere aan het publiek voorgesteld, dat in 1990 werd aangekocht.

Om de "verbeelde" instrumenten ook te laten horen werd speciaal een compilatie-CD uitgebracht, met muziek die werd uitgevoerd op gelijkaardige instrumenten.

**Koninklijke Musea voor
Schone Kunsten, Museum
voor Oude Kunst**
Regentschapsstraat 3,
1000 Brussel
Open: dagelijks van 10 tot 12u. en van 13 tot 17u.,
gesloten op maandag
02/508.32.11

**Museum voor Blinden,
Brussel
Netsuke. Japan in een
notedop**
tot 15 juni

Sinds 1975 streeft het Museum voor Blinden ernaar het patrimonium van Jubelparkmuseum aan blinden en slechtzienden te tonen. Een verzameling die werkelijk tot zijn recht komt als men ze in de hand neemt, zijn de Japanse netsuke. De netsuke is een gordelknoop die boven de gordel wordt gedragen en de bevestigings-touwjes van verschillende voorwerpen samenhoudt. De kimono, het traditionele kledingstuk in Japan, heeft immers geen zakken. Netsuke zijn klein van afmeting, zelden groter dan 10 cm. Ze dateren uit de 18de en de 19de eeuw en zijn representatief voor de kleinsculptuur uit die tijd. Netsuke werden gemaakt om aangeraakt te worden, het verleende de gordelknoop daardoor immers het sterk gewaardeerde patina. Een dertigtal netsuke werd geselecteerd en is representatief voor de verscheidenheid aan functies, vormgeving en gebruikte materie. Meestal zijn netsuke van hout of ivoor, soms zijn ze vervaardigd van porselein, amber, been of bergkristal. De voorstelling gaat vaak terug op de dierenriem, de natuur, maskers, mensen, legendarische en goddelijke wezens. Om het gebruik van de netsuke te verduidelijken werd een "sagemono-ojime-netsuke"-ensemble samengesteld.

**Museum voor Blinden,
Jubelparkmuseum**
(ingang Nervierslaan),

Jubelpark 10, 1040 Brussel, 02/741.72.14
Open: dagelijks van 9u.30 tot 17u., weekend en feestdagen van 10 tot 17u.. Gesloten op maandag, 25 december, 1 januari, 1 mei

**Paleis voor Schone
Kunsten, Brussel
August Sander. Le Pont
Transbordeur**
1 maart - 12 mei

Met zijn onvoltooid gebleven artistiek-documentair totaalproject "Mensen van de 20ste eeuw" stelde de Duitse fotograaf August Sander (1876-1964) zich geen geringer doel dan in vijfenveertig mappen van elk twaalf "rol-lenportretten" de volledige maatschappelijke orde van zijn tijd in kaart te brengen. De foto's die hij ons naliet, behoren tot de indrukwekkendste en aangrijpendste in de geschiedenis van de fotografie. De reeks van "Le Pont Transbordeur", naar de gelijknamige (nu verdwenen) ijzeren constructie in Marseille, omvat ook foto's van enkele der bekendste fotografen van het modernisme, waaronder Laszlo Moholy-Nagy, Germaine Krull, Florence Henri, Herbert Bayer, Roger Pany en Tim Gidal.

**Paleis voor Schone
Kunsten, Brussel
Mel Bochner: Thought
made visible**
1 maart - 12 mei

Bochner onderzoekt op een radicale wijze de verhouding tussen taal en beeld. Zijn werk bevat verwijzingen naar architectuur, fotografie, wiskunde en aardrijkskunde. Net als Dan Graham, Robert Smithson en anderen

**Gemeenschapscentrum
Ten Weyngaert, Vorst
Franky Cane, Nico Lannoo
en Emiel Hoorne**
tot 16 februari

De expositie in de Galerij Ten Weyngaert is een momentopname van het werk van drie grafici: Franky Cane, Nico Lannoo en Emiel Hoorne. Cane en Lannoo behoren tot de jonge generatie van grafici. Beiden studeerden aan de Gentse Koninklijke Academie voor Schone Kunsten en kregen les van de derde exposant, Emiel Hoorne. Franky Cane kan men bezwaarlijk als een louter graficus aanzien. Met een zelden geziene vlotheid weet hij de lino-snede in een groter geheel van technieken te assimileren. In zijn werk sijpelt een ongewone, alle-daagse werkelijkheid door.

Dit is tegenstelling tot zijn studiegenoot Nico Lannoo die de magie van de etspers essentieel blijft vinden. De spannende verwachting naar het moment dat het vochtige papier in spiegelbeeld de inkt van de plaat zal zuigen en haar reliëf in negatief zal overnemen. De prenten van Emiel Hoorne weerspiegelen een kunstenaar die reeds als kind gepassioneerd was door machines. Door zijn perfecte hantering van de grafische techniek weet hij met ironische spiegeleffecten en explosieve spiraalbewegingen expressie te geven aan banale en functionele objecten, ontleend aan de techniek van vandaag.

**Gemeenschapscentrum
Ten Weyngaert**

Bondgenotenstraat 54,
1190 Vorst (Brussel),
02/347.16.86
Open: elke werkdag van
12 tot 18u., op zaterdag van
10 tot 16u.
Toegang: gratis

Provincie Oost-Vlaanderen

**Stedelijk Museum Oud-
Hospitaal, Aalst
Real Art "een nieuw
modernisme"**
tot 17 februari

De schilderijen van zes jonge Britse kunstenaars spelen een belangrijke rol in de heropstanding van de Britse kunst. Hun werk maakt eindelijk komaf met de overheersende oneerbiedige houding van de kunst van de jaren tachtig. We hebben het over Torie Begg, Clem Crosby, Ian Davenport, Peter Davis, Zebedee Jones en Jason Martin. Zij delen allen dezelfde overtuiging wat betreft het creëren van niet-representatief werk. Dominant zijn de lezing van het fysieke schilderproces en de materialiteit van de verf. De tastbare confrontatie tussen de kijker en het kunstwerk is cruciaal en houdt automatisch een dynamische relatie in. Het "zien" is de centrale focus

van dit nieuw modernisme. Hun werkwijze opent een onontgonnen gebied aan alternatieven voor de vastgelopen traditionele praktijk van het schilderen.

**Stedelijk Museum Oud-
Hospitaal**
Oude Vismarkt 13, 9300
Aalst, 053/70.26.60
Open: dagelijks van 10 tot
12u. en 14 tot 17 u.,
weekend van 14 tot 17u..
Gesloten op maandag

**Museum van Deinze en de
Leiestreek, Deinze
Kunstwerken van vòòr 1910
in de kunstenaarsdorpen
Sint-Martens-Latem en
Worpswede**
16 maart - 19 mei

De eerste generatie artiesten uit twee kunstenaarsdorpen Sint-Martens-Latem en het Duitse Worpswede wordt met elkaar geconfronteerd. Van elk dorp zijn zeven kunstenaars geselecteerd. Voor Sint-Martens-Latem: Albin Van den Abeele, George Minne, Valerius De Saedeleer, Gustave van de

Woestijne, Maurits Niekerk, Jules De Praetere en Albert Servaes. Voor Worpswede werden Fritz Mackensen, Otto Modersohn, Hans am Ende, Frits Overbeck, Carl Vinnen, Heinrich Vogeler en Paula Modersohn-Becker gekozen. Schilderijen, beeldhouwwerken en grafische werken zullen getoond worden.

**Museum van Deinze en de
Leiestreek**
Lucien Mattyslaan 3-5, 9800
Deinze, 09/386.00.11
Open: wekdagen van 14 tot
17u.30, zaterdag, zon- en
feestdagen van 10 tot 12u.
en van 14 tot 17u.. Gesloten
op dinsdag

**Bijlokemuseum, Gent
Goud, brokaat en glacis -
S.O.S. Polychromieën**
3 februari - 31 maart

De Koning Boudewijnstichting lanceerde drie jaar geleden, in het kader van haar "Fonds voor het Cultureel roerend erfgoed", een restauratie- en conservatiecampagne voor gepoly-

chromeerde houten beelden. De tentoongestelde beelden, een 24-tal, dateren van de 13de tot de 18de eeuw. Ze getuigen van de grote vaardigheid en het artistieke talent in onze streken. De expositie legt de nadruk op het belang van polychromieën voor ons patrimonium en op de problemen die de bewaring van deze kunstwerken stelt. Het vergulden, het brokaat en de andere bijzondere artistieke technieken onthullen zich voortaan opnieuw in hun vroegere praal. De geselecteerde beelden verhuizen binnenkort van het restauratie-atelier naar hun definitieve bewaarplaats. Deze tentoonstelling sluit dus de restauratiecampagne af.

Bijlokemuseum
Godshuizenlaan 2, 9000
Gent, 09/225.11.06
Open: dagelijks van 9u.30 tot
17u.. Gesloten op maandag
Toegang: 80 BF - 40 BF

*Madonna met kind, tijdens de
behandeling, Niel-bij-As, Sint-
Niklaaskerk, 14de-15de eeuw, 65 cm.*
© ACL

TOURING CLUB REIZEN

*Onze begeleide culturele reizen
zijn het neusje van de zalm.*

Ook in het najaar hebben
wij nog tal van aantrekkelijke
en boeiende programma's.

Vraag onze brochure
De Vijf Continenten.

Touring Club Reizen
**Quellinstraat 9
2018 Antwerpen**

Tel. (03) 231 87 18
Fax (03) 233 02 35

Museum voor Industriële Archeologie en Textiel, Gent
Lichaam en Hygiëne
tot 1 juni

De 19de-eeuwse maatschappij werd gekenmerkt door industrialisering, verstedelijking, verpaupering, slechte arbeidsomstandigheden en voedingsgewoonten, en onhygiënische toestanden. Infecties en ziektes tierden welig. Pas tegen het einde van de 19de eeuw werden de eerste maatregelen genomen en dan nog hoofdzakelijk uit angst voor oproer en besmetting. In 1895 werd gezondheidsonderwijs in het lager onderwijs verplicht,

Gymnastiek oefeningen voor de vrouw. Uit: M. Bourache, *La Culture Physique. La Femme*, verzameling MIAAT.

vooral gedragsregels zoals "niet spuwen in het openbaar", werden aangeleerd. De preventiepolitiek, o.l.v. artsen, was er vooral op gericht de levensomstandigheden van het volk te verbeteren met drinkbaar water, betere huisvesting, afvalverwijdering en hygiëne. Ook trachtte men de volksgeneeskunde uit te roeien. De hulp van een geneesheer werd meestal pas geroepen wanneer alle traditionele methodes gefaald hadden. Zodoende kwam de dokter vaak te laat. Daarnaast waren de materiële levensvoorwaarden zoals gezonde voeding, verkorting van de arbeidsduur, beperking van kinder- en vrouwenarbeid, ziekteverzekering, politieke en culturele emancipatie van groot belang voor de ontwikkeling van de hygiëne en de emancipatie van het lichaam.

Museum voor Industriële Archeologie en Textiel
Minnemeers 9, 9000 Gent,
09/223.59.69
Open: dagelijks van 9u.30 tot 17u. Gesloten op maandag
Toegang: gratis
Rondleidingen op aanvraag
09/223.59.69

Museum voor Sierkunst en Vormgeving, Gent
Deense keramiek uit de collectie van het Museum Boymans-van Beuningen en de verzameling Koster en Quist", overzicht van Deense keramiek uit de periode 1970-1995
15 maart tot 5 mei

Een van de grootste verzamelingen in Nederland op het gebied van keramiek uit deze eeuw bevindt zich in Museum Boymans-van Beuningen. In deze verzameling neemt de Deense keramiek een belangrijke plaats in. De tentoonstelling "Deense keramiek" samengesteld uit de eigen collectie en aangevuld met een selectie uit particuliere verzamelingen, bestaat uit ruim 250 objecten zoals vazen, serviesgoed, en zowel unica als multiples en massagoed. De moderne Deense keramiek speelt een belangrijke rol in het web van stijlen in de twintigste eeuw. Terwijl het beeld van de keramiek in deze eeuw in toenemende mate bepaald wordt door kortstondige trends, houden de Deense keramisten traditionele waarden in ere. Zij zijn het sterkst op het terrein van de klassieke potvorm. Door hun bescheidenheid genieten de Deense keramisten niet de internationale bekendheid die hen toekomt. Toch bevinden zich onder de Denen keramisten van wereldformaat.

Museum voor Sierkunst en Vormgeving
Jan Breydelstraat 5, 9000 Gent, 09/225.66.76
Open: dagelijks van 9.30 tot 17u., gesloten op maandag
Toegang: 80,-BF; reductietarief 40,-BF; scholen 20,-BF; kinderen onder de 12 jaar gratis

Universiteit Gent - Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen, Gent
De culturele en wetenschappelijke erfenis van Jozeph Plateau
1 april tot 1 oktober

Vanaf april loopt in het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen een tentoonstelling over het leven en werk van Joseph Plateau (1801-1883) en zijn familie. Deze professor aan de Gentse Universiteit werd wereldberoemd als voorloper van de animatiefilm: hij was immers de eerste die de nawerking van het beeld op het netvlies bestudeerde. Met zijn "phenakistiscope" produceerde hij de eerste "bewegende" beelden. Joseph Plateau was bovendien ook een veelzijdig wetenschapper die zich verdiepte in allerlei wiskundige en fysische vraagstukken. Daarnaast had ook nauwe banden met de kunstschilder Madou die voor hem een aantal merkwaardige fantascope-schijven heeft getekend. Zijn zoon Felix was eveneens professor aan de Gentse Universiteit en doceerde er plantkunde. Andere leden van de familie Plateau waren begaafde kunstschilders. De tentoonstelling belicht zowel de wetenschappelijke als de artistieke zijde van de familie Plateau. Naast schilderijen, foto's en video's zullen ook een werkende modellen opgesteld staan van instrumenten die "bewegende beelden" produceren zoals o.a. een zoötroop, een praxinoscope en een thaumatroop.

Universiteit Gent - Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen
Krijgslaan 281 (gebouw S.30), 9000 Gent
Open: elke werkdag van 10 tot 12.30u. en van 13.30 tot 17u.
Toegang: gratis.

Cultureel Centrum, Lokeren
Hand-Tastelijk
tot 26 jan.

Hand-Tastelijk is een tentoonstelling op maat van de jeugdige kijker. Vanuit verschillende invalshoeken wordt op het thema van "de hand" belicht. De bezoeker stapt door een reuze-hand het eerste luik van de expositie binnen. Foto's, video, schimmenspel, handsculpturen: het zijn de beeldkanalen waarlangs diverse socio-culturele aspecten van de hand de toeschouwer bereiken. Het tweede luik vormt de neerslag van een intense artistieke creativiteit.

Op uitnodiging van Rasa ontwierpen zeven hedendaagse kunstenaars werk waarin op zeer individuele basis "de hand" centraal staat. "Hand-Tastelijk" richt zich specifiek tot jongeren van 9 tot 14 jaar, tot normalisten, studenten sociaal-cultureel werk en individuele bezoekers. Vormingsactiviteiten voor studenten kunnen aangevraagd worden bij: Gerd Dierckx, vzw Rasa, Dr. Verdurmenstraat 16, 9100 St.-Niklaas, 03/776.86.88

Cultureel Centrum
Torenstraat 1, 09/348.50.50

Provincie Vlaams-Brabant

Provinciemuseum P. van Humbeek-M.Piron, Leuven
5 x Cuba. Vijf Belgische fotografen brengen Cuba in beeld.
tot 4 februari

Marc Byl, J.-M. De Coninck, Pierre Kempeneer, Luc Versmissen en Christine Look trokken afgelopen vijf jaar met de camera door Cuba. Hun foto's hangen een beeld op van de "speciale periode" die Cuba doorworstelt. Ze doen dit elk op hun eigen manier en in hun eigen stijl. Fotografie komt tevoorschijn als reportage, als reisverslag, als documentaire, als portretkunst, als journalistiek of als artistieke creatie. De verzameling foto's is een mozaïek geworden waar Cuba als een rode draad doorheen loopt. De fotografen voelen zich betrokken bij het onderwerp, maar vinden het niet hun taak om zich over Cuba in slogantaal uit te laten.

Provinciemuseum P. van Humbeek-M.Piron, Leuven
Frieda Lambregs.
Monotypes en schilderijen
9 maart - 7 april

De monotypes van Frieda Lambregs behandelen zeer uiteenlopende thema's. Centraal staat de mens in zijn verhouding tot de anderen. De man-vrouw relatie, de evolutie van het zijn, de éénheid van de tegengestelden in de beweging van alle leven, voorgesteld door Yin en Yang, zijn enkele van haar onderwerpen. Frieda Lambregs is geïnspireerd door haar liefde voor de Chinese cultuur en kennis van de taal. Maar zij toont ook olieverfschilderijen en tekeningen. Deze hebben een totaal andere uitdruktingskracht. Haar tekeningen zijn zeer subtiel, terwijl zij in haar schilderijen krachtig werkt met kleur en compositie.

Provinciemuseum P. van Humbeek-M. Piron
Mechelsevest 108, 3000 Leuven, 016/22.28.93
Open: dagelijks van 10 tot 18u. Gesloten op dinsdag

U wenst te adverteren?
Contacteer: B. Promotion
Mevrouw Berlinda Fierens
03 / 231 28 00

Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, Tervuren Aethiopia. Volkeren uit de Hoorn van Afrika
21 maart - 21 september

De Hoorn van Afrika heeft een enorme etnische verscheidenheid aan volkeren. Elk kent zijn eigen dagelijkse gebruiken en creëert volgens zijn eigen esthetische criteria. Dat blijkt alvast uit de zeldzame collectie neksteunen, ook wel "droomsteunen" genoemd. De levensgrote reproductie van een Tigrekerk met meer dan 100 vierkante meter polychrome fresco's vertellen de geschiedenis van het christendom en meer bepaald van de orthodoxe kerk van Ethiopië en van zijn vorsten. Ikonen, bijbels en perkamenten van de 13de tot de 18de eeuw herinneren eraan dat Ethiopië christelijk was vóór Europa. Kopieën van megalieten en maquettes van de beroemde plaatsen: Axoum, Gondar, Lalibela of de kloosters van het Tanameer, roepen de oude geschiedenis op. De talrijke gouden en zilveren cultusvoorwerpen tonen aan hoe Ethiopië, dat

nochtans lang van de Egyptische orthodoxe kerk afhing, zijn geloof op een originele en zeer artistieke manier heeft kunnen ontwikkelen. Tenslotte ontdekt men op de fototentoonstelling het indrukwekkende landschap van de Hoorn van Afrika: de

gewelddige hoogtevverschillen van de Riftvallei, de woestijnachtige vlakte van de Afar en de watervallen van de Blauwe Nijl.

Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
Leuvensesteenweg 13,

3080 Tervuren, 02/769.52.11
Open: dagelijks van 9 tot 17u.30.
Gesloten op maandag
Toegang: 200,-BF - 150,-BF
Rondleidingen op aanvraag: 02/769.56.44

Provincie West-Vlaanderen

Duinenabdij, Koksijde Pessinus (Turkije). Onderzoek van een antieke stad en haar territorium
10 februari - 28 mei

De archeologische opgravingen in het Nabij Oosten worden steeds talrijker en de Belgische opgravingen vormen daar een niet te verwaarlozen deel van. Om dit onderzoek, dat historisch en artistiek buitengewoon interessant is, bij een breder publiek bekend te maken organiseert het Wetenschappelijk en Cultureel Centrum van de Duinenabdij en de Westhoek, tentoonstellingen die telkens focussen op één project. Dit jaar komen de opgravingen van de Universiteit Gent in Turkije aan bod. Het antieke Pessinus was het voornaamste cultuscentrum van de moedergodin Cybele. De oudste sporen gaan terug tot het Frygisch tijdperk, dat gekend was voor zijn legendarische koning Midas.

Andere sporen verwijzen naar de Hellenistische, de Romeinse en de Byzantijnse periode. Indrukwekkend zijn vooral de necropolis, een theater-tempel voor de keizerlijke cultus (gebouwd in 32-36 voor Christus), een agora, een monumentale boog, private woningen en een uniek systeem van kanaliseringen. Met een maquette van de site, foto's, plannen, tekeningen en films, worden de vroegere en recente opgravingen in beeld gebracht.

Wetenschappelijk en Cultureel Centrum van de Duinenabdij en de Westhoek
Koninklijke Prinslaan 8, 8670 Koksijde, 058/51.19.33
Open: elke dag van 9 tot 12.30u. en vanaf 13.30 tot 17u., op weekends en verlofdagen van 10 tot 17u.
Toegang: 100,-BF voor volwassenen; 80,-BF voor scholieren, groepen (15), studenten en derde leeftijd; 50,-BF voor -12 jarigen; gratis voor -6 jarigen.

Abonneer u **NU** op Ons Erfdeel

WIE ZICH NU ALS NIEUWE ABONNEE MELDT VOOR 1995, ONTVANGT GRATIS ALS WELKOMSTGESCHENK:

VAN NU EN TOEN, STAALKAART VAN ARTIKELEN UIT ONS ERFDEEL

Een unieke bloemlezing van 360 bladzijden, met artikelen uit 32 jaargangen (1957-1989) van het algemeen-Nederlands cultureel tijdschrift Ons Erfdeel.

Uit deze periode is een keuze van veertig artikelen gemaakt. Deze hebben betrekking op een breed scala aan onderwerpen:

de kunsten, media, internationale culturele betrekkingen, geschiedenis, culturele samenwerking, taal- en cultuurpolitiek en diverse algemeen-maatschappelijke vraagstukken.

Daarmee geeft deze staalkaart een adequaat beeld van de veelzijdigheid van *Ons Erfdeel*, dat door zijn algemeen-Nederlands karakter en cultuurpolitiek engagement een eigen plaats verwierft in het culturele leven van Nederland en Vlaanderen.

Dit aanbod geldt uitsluitend voor nieuwe abonnees die het afgelopen jaar geen abonnee zijn geweest. Toezending van het geschenk gebeurt onmiddellijk na ontvangst van het abonnementsgeld.

Stuur de bon (of een kopie) naar: **Stichting Ons Erfdeel, Murissonstraat 260, B-8931 Rekkem. Fax: 056/41 47 07**

ONS ERFDEEL

JA. NOTEER MIJ ALS NIEUWE ABONNEE OP ONS ERFDEEL 1995: Abonnementsprijs 1.800 BEF voor 5 nummers (800 blz.)

NAAM: _____

STRAAT: _____

POSTCODE: _____ PLAATS: _____

IK STORT HEDEN 1.800 BEF OP POSTREKENING 000-090700-53 VAN STICHTING ONS ERFDEEL.
 IK BETAAL NA ONTVANGST VAN DE FACTUUR.

Datum: _____ Handtekening: _____

Cultureel Centrum, Kortrijk
"Vrouwen in rood", Priscilla Bistoën
 24 februari - 17 maart

In het kader van het project Gynaika exposeert het Cultureel Centrum van Kortrijk in de Benedengalerij werk van de jonge fotografe Priscilla Bistoën. Haar serie "Vrouwen in rood" bestaat uit een reeks studio-opnamen in kleur. Telkens worden vrouwen geportretteerd in een rood

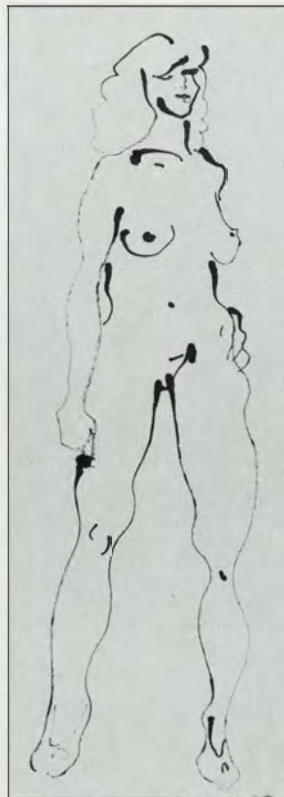
decor. Elk beeld refereert naar vrouwen afgebeeld in de klassieke schilderkunst, voornamelijk met mythologische taferelen als onderwerp. Ieder werk heeft één referentie als titel, maar draagt er meerdere in zich. Iconografische elementen uit verschillende eeuwen en stijlen, van verschillende meesters en strekkingen, versmelten rond een hedendaags model tot een nieuw beeld. Priscilla Bistoën wil met haar foto's een fantasiewereld creëren waarin elke vrouw een rol speelt en toch zichzelf blijft.

Cultureel Centrum, Kortrijk
Van harem tot Hollywood
 24 februari - 17 maart

De tentoonstelling "Van harem tot Hollywood" doorpikt de mythe dat vrouwen in het Midden-

Oosten en Noord-Afrika onderdrukte, afhankelijke en zwaar gesluierde wezens zijn die men nooit te zien krijgt. Het beeld van de "oosterse" vrouw ontstaat in de 18de en 19de eeuw. Ansichtkaarten tonen harems, ontblote borsten, vrouwen die pijpen roken, vrouwen die pijpen roken, vrouwen die musiceren en wellustige dansen uitvoeren... Allemaal zaken die toen in Europa verboden of op zijn minst onbetamelijk waren. De kerk verbood zelfs het bekijken van het eigen lichaam, laat staan dat je als

"Gynaika" werd gekozen voor afbeeldingen van vrouwen op schilderijen, op damasten en in beeldhouwwerk. Doorheen de eeuwen komen in de beeldende kunst diverse vrouwentypes aan bod. De late middeleeuwen stellen bij voorkeur

wrouw je borsten zou tonen. Een ander luik van de tentoonstelling focust op de verschillen tussen de oosterse en westerse kunstexpressie. Het Christendom veroordeelde de dans, in het bijzonder diegene waar bekkenbewegingen in voorkwamen. De Islam verbood het uitbeelden van personen.

Cultureel Centrum Kortrijk, Benedengalerij
 Hazelaarstraat 7, 8500 Kortrijk, 056/22.07.68
 Toegang: gratis

Groeningeabdij, Kortrijk
Vrouw in het museum
 2 maart - 14 april

Na "Winter in het museum" organiseert de v.z.w. Stedelijke Musea Kortrijk opnieuw een thematentoonstelling met werken uit de eigen reserves. In het kader van het project

de religieuze vrouw als voorbeeld. Vaak worden ook "heroïsche" vrouwen, zoals de Amazonen of de heldin Jeanne d'Arc, afgebeeld. De 19de eeuw levert een groot aantal afbeeldingen van vrouwen, te groeperen rond twee hoofdthema's: enerzijds de romantische vrouw (cfr. de romantiek) en anderzijds de werkende vrouw (cfr. het realisme). De fin-de-siècle kunstenaars introduceren het beeld van de moderne vrouw: koket, burgerlijk en verleidelijk. Doorheen dit alles komt de vrouw meer en meer als persoonlijkheid naar voor in plaats van als type. Het bewustzijn van de moderne vrouw valt uit de kunstgeschiedenis af te leiden. Tenslotte biedt het hedendaagse kunstgebeuren vooral het beeld van de moderne vrouw als symbool van liefde, lust en leven. De tentoonstelling opent met drie damasten uit de

17de eeuw en eindigt met het vrouwelijk naakt uitgebeeld door Rik Vermeersch, Jacobert, Ivan Theys en Theo Humblet. Vrouwelijk talent komt aan bod met o.m. Martha De Spiegeleir, Inge Dewilde, Fanny Corr en Marie De Grelle.

Museum voor Moderne Kunst, Oostende
Retrospectief Paul Van Hoeydonck
 tot 25 februari

De zeventigste verjaardag van Paul Van Hoeydonck vormt voor het PMMK de aanleiding voor een retrospectief overzicht van het oeuvre van deze kunstenaar. Paul Van Hoeydonck maakt zijn eerste tekeningen in 1950. Het zijn schematisch gestructureerde landschappen en gebouwen, silhouetten van steden, enz. Hieruit ontstaan een reeks abstracte constructies in sobere tonen. Later wordt wit de basiskleur voor een reeks monochrome lichtwerken. In de oneindig lijkende witte kosmos introduceert Van Hoeydonck kleine plexistruurtjes. Hij maakt planeten, steden van de toekomst en lichtruimten. Pas in 1961 krijgen zijn steden ook bewoners: de "bonshommes", de "robots" en de "mannequins". Van Hoeydonck ontwerpt zijn "Spacescapes" en

"Planetscapes". Hij maakt zijn eerste "ruimteaccidenten" en zijn "Homo Spatiens", een combinatie van ledepoppen en klevende gewaden zoals we die uit de Griekse oudheid kennen. Een aantal spraakmakende tentoonstellingen maken van Van Hoeydonck een gevierd kunstenaar. Het MOMA (Museum of Modern Art, New York) koopt zijn werk aan, hij exposeert samen met de Zero-groep en Pierre Restany roept hem

in 1964 uit tot de "archeoloog van de toekomst". De Icarosmythe wordt een geliefd thema. Tussen het artificiële en het menselijke maakt hij in zijn oeuvre geen onderscheid meer. In de "Cybs" verbindt hij mythische associaties met technologisch en elektronisch materiaal. Later volgen de "Astro's", de "Bio's" (in brons en mixed-media) en de "Symbio's". In 1971 krijgt zijn naam ook weerklink bij het brede publiek. Hij slaagt er namelijk in om als eerste (en tot op vandaag ook enige) kunstenaar een werk op de maan te laten plaatsen. Van Hoeydonck wijzigt zijn koers als hij op een gegeven ogenblik de kosmos vanuit een ander standpunt gaat observeren. Zijn herontdekking van de aarde resulteert in een reeks aapschilderijen (King Kong). Vanaf 1980 tot vandaag ontwikkelt Van Hoeydonck

een soort encyclopedisch oeuvre. Hij plaatst het abstracte tegenover het figuratie, het ascetische wit tegenover een barokke, soms anekdotische iconografie. De retrospectieve tentoonstelling in het Museum voor Moderne Kunst schetst met meer dan 200 werken een beeld van de zeer produktieve loopbaan van Paul Van Hoeydonck.

Museum voor Moderne Kunst

Romestraat 11, 8400 Oostende, 059/50.81.18
Open: van dinsdag tot zondag, van 10 tot 18u.
Toegang: 100,-BF; 80,-BF voor reductiehouders, 50,-BF voor jongeren, gratis voor -16 jarigen

Internationaal

Bakkerijmuseum Walter Plaetnick, Veurne
Alle molens vangen wind
tot 29 februari

Op de 18de-eeuwse Ferrariskaart is te zien dat er ooit een molentje stond bij het "Zuydt Gods Huys". Vandaag staat er opnieuw een windmolen, met de vreemde naam "Duveltje der Nachten". Dankzij deze molen kan nu de volledige cyclus "van graan tot brood" overtuigend worden getoond in het museum. In het 14de-eeuwse keldertje van het museum wordt de geschiedenis van de windmolen geïllustreerd: de opbouw van een houten staakmolen, de molens van de Westhoek, molenmodellen, de molenheiligen, de molentaal en nog veel meer. Ook werd een "molenroute" uitgestippeld die u langs de "waaihuizen" van de streek voert. Deze route, met kaart, wordt gratis meegegeven aan de bezoekers van de tentoonstelling.

Internationaal Bakkerijmuseum Walter Plaetnick

Zuidgasthuishoeve, Albert I-laan, 8630 Veurne, 058/31.38.97
Open: dagelijks van 10 tot 12u. en van 14 tot 17u., zondags van 14 tot 17u.
Gesloten op vrijdag en zaterdag

Aalbeke

O.C. Aalbeke
Krugerstraat 9
• tot 7 feb.: Hilde Braet
• 10 feb.-5 maart: Paule Blemont
• 7 maart-4 apr.: Raymond Mallentjer
• 6 apr.-9 mei: Cuauhtemoc Garmendia

Antwerpen

C.C. Luchtbal
Columbiestraat 110
• tot 6 feb.: Bart Leye
• 9 feb.-5 maart: Marc Gomme
• 8 maart-2 apr.: Lydie Nesvadba
• 5 apr.-7 mei: Sandra Driljeux
Elcker-ik centrum
Breughelstraat 33
• tot 2 feb.: Carine Steelandt
• 5 feb.-1 maart: Xavier Rombouts
• 4-29 maart: Pierre Kempeneer
• 1 april-3 mei: Jerry Koninckx

Bornem

C.C. Bornem
St.-Amandsesteenweg 41
• tot 5 feb.: Lydie Nesvadba
• 7 feb.-4 maart: Sandra Driljeux
• 6 maart-1 apr.: Carine Steelandt
• 3 apr.-6 mei: Xavier Rombouts

Heist-op-den-Berg

C.C. Zwaneberg
Bergstraat
• tot 6 feb.: Erik Schelstraete
• 9 feb.-5 maart: Bart Leye
• 8 maart-2 apr.: Marc Gomme
• 5 april-7 mei: Lydie Nesvadba

Heusden-Zolder

C.C. Heusden-Zolder
Dekenstraat 40
• tot 7 feb.: Jo Voets
• 9 feb.-6 maart: Erik Schelstraete
• 8 maart-3 apr.: Bart Leye
• 5 apr.-8 mei: Marc Gomme

Hoeselt

C.C. Hoeselt
Europalaan 2
• tot 7 feb.: Inge Sterckx
• 9 feb.-6 maart: Jo Voets
• 8 maart-3 apr.: Erik Schelstraete
• 5 apr.-8 mei: Bart Leye

Knokke-Heist

C.C. Knokke-Heist
Meeraan 30A, 050-61.37.61
• tot 8 feb.: Cuauhtemoc Garmendia
• 10 feb.-5 maart: Etienne Van Haevermaet
• 7 maart-4 apr.: Inge Sterckx
• 6 apr.-9 mei: Jo Voets

Kortrijk

C.C. Kortrijk

Sint-Maartenskerkhof 8
• tot 8 feb.: Paule Blemont
• 10 feb.-5 maart: Raymond Mallentjer
• 7 maart-4 apr.: Cuauhtemoc Garmendia
• 6 apr.-9 mei: Etienne Van Haevermaet

Marke

O.C. Marke Hellestraat
• tot 8 feb.: Danny Breyne
• 10 feb.-5 maart: Hilde Braet
• 7 maart-4 apr.: Paule Blemont
• 6 apr.-9 mei: Raymond Mallentjer

Menen

O.C. 't Ghelandt
Waalvest
• tot 8 feb.: Wim Van Capellen
• 10 feb.-5 maart: Danny Breyne
• 7 maart-4 apr.: Hilde Braet
• 6 apr.-9 mei: Paule Blemont

Sint-Truiden

C.C. De Bogaard
Minderbroedersstraat 29
• tot 7 feb.: Etienne Van Haevermaet
• 9 feb.-6 maart: Inge Sterckx
• 8 maart-3 apr.: Jo Voets
• 5 apr.-8 mei: Erik Schelstraete

Strombeek-Bever

C.C. Strombeek-Bever
Gemeenteplein
• tot 5 feb.: Marc Gomme
• 7 feb.-4 maart: Lydie Nesvadba
• 6 maart-1 apr.: Sandra Driljeux
• 3 apr.-6 mei: Carine Steelandt

Tielt

C.C. Tielt
St.-Michielsstraat 9
• tot 8 feb.: Raymond Mallentjer
• 10 feb.-5 maart: Cuauhtemoc Garmendia
• 7 maart-4 apr.: Etienne Van Haevermaet
• 6 apr.-9 mei: Inge Sterckx

Turnhout

C.C. Turnhout
Warandestraat 42
• tot 5 feb.: Sandra Driljeux
• 7 feb.-4 maart: Carine Steelandt
• 6 maart-1 apr.: Xavier Rombouts
• 3 april-6 mei: Pierre Kempeneer

Wevelgem

O.C. Wevelgem
Acaciastraat
• tot 8 feb.: Eli Peeters
• 10 feb.-5 maart: Wim Van Capellen
• 7 maart-4 apr.: Danny Breyne
• 6 apr.-9 mei: Hilde Braet

België

Provincie Antwerpen

Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven
Minderbroedersstraat 22, 03/232.55.80

• 23 feb.-1 juni: Paul van Ostajen, documentaire tentoonstelling (*)

Centrum 't Elzenveld
Lange Gasthuisstraat 45, 03/223.56.28

• 3-25 feb.: Gynaika-project: Sonja Pedersen restaureert het Sint-Annadieluw in Antwerpen

• 1-17 maart: Ward Blankers en Frans Luyckx
• 7 maart-21 apr.: Ysbrant, schilderijen

• 22 maart-5 mei: André Goezu, een synesthetisch kunstenaar (*)

Contact J vzw

Bresstraat 10, 03/216.31.38
• 1-31 maart: Gustaaf Prils, mixed media

• 29 maart-23 apr.: Ann Jorissen, objecten - Marc Hufkens, schilderkunst en materie

de Singel

Desguinlei 25, 03/248.38.00
• 15 maart-21 apr.:

Architectuurtentoonstelling: Marianne Burkhalter & Christian Sumi

Fnac

Groenplaats, 03/231.20.56
• 16-27 feb.:

"Strippottretten". Daniel Fouss fotografeerde Belgische stripauteurs in hun omgeving.

Hessenhuis

Falconrui 53, 03/232.84.28
• 2 maart-26 mei: Het Kabinet van de Tsaar (*)

KB-Technocentrum

Eiermarkt 20, 03/202.96.33
• tot 23 feb.: Fotopersprijs Vlaanderen 95

• tot 3 mei: "Met technologie aan tafel"

Mekanik Strip

St.-Jacobsmarkt 73, 03/234.23.47

• 10-29 feb.: Marcel Ruyters - Dr. Molotov: een beeldtentoonstelling

• 1-30 maart: Retrospectieve rond Jacques Loustal en zijn kleuren

• 4-30 apr.: Eric Joris, "Les Cuisiniers dangereux".

Artistieke ontmoeting met enkele hedendaagse Vlaamse schrijvers

Museum Vleeshuis

Vleeshouwersstraat 38-40, 03/233.64.04

• tot 29 maart: "Egypte onomwonden" (*)

Provinciaal Museum voor Fotografie

Waalse Kaai 47, 03/216.22.11

• tot 7 apr.: Retrospectieve Frank Eugene:

overzichtstentoonstelling (*)

• tot 7 apr.: Elisabeth Williams, "Seven Miles of Mud"

• tot 7 apr.: Guy Vaes

Stedelijk Prentenkabinet
Vrijdagmarkt 22, 03/233.02.94

• tot 11 feb.: Mordecai Moreh. Mens, masker, dier (*)

• 24 feb.-2 juni: Paul van Ostajen in beeld. Grafiek en tekeningen van tijdgenoten

Vlaamse Opera

Van Ertbomstraat 8

• 23 jan.-11 feb.: Juwelen ten toon

Zoo-museum

Koningin Astridplein 26, 03/231.16.40

• 1 apr.-3 nov.: Strips in Darwins hofvijver: een striproule met Nero en Suske en Wiske

Berchem

C.C. Berchem

Drie Koningstraat 126, 2600 Berchem, 03/239.59.08

• tot 25 feb.: Salon d'artistes

• 8 maart-21 apr.: In CCitu

Deurne

Cultureel Centrum Rix

Grijspeerdstraat 86
• tot 11 feb.: Jan de Pooter (objecten) en Marc Tops (foto's)

• 3 maart-28 apr.: Project in CCittu. Leerlingen en leraars van de Akademie van Merksem realiseren een tentoonstelling samen met kunstenaar Lilliane Vertessen.

Provinciaal Museum

Sterckshof - Zilvercentrum

Cornelissenlaan, 03/360.52.50

• 27 feb.-27 mei: Art Deco zilver in België: Antwerpen - Brussel - Gent (*)

Ekeren
Kunstcentrum Hof De Bist

• 26 jan.-18 feb.: Staf Zerk, schilderijen

• 23 feb.-17 maart: Luc Knockaert, glascoat-art

Geel

De Slijperij

Doelenstraat 41, 014/58.27.51

• tot 4 feb.:

"Winterlandschap". Jan Broekmans - Hilde Keunen - Werner Paenen - Kris Van Dessel. Schilderijen - objecten - installaties

• 17 feb.-10 maart: Johan Daniels "Caseine 90-95"

• 23 maart-14 apr.: Steff Driesen, recente schilderijen

Galerie Kunsthuis

Lierseweg 53, 014/22.59.77
of 014/21.53.30

- tot 11 feb.: Nicky Embrechts
- 17 feb.-10 maart: Jürgen Addiers
- 16 maart-14 apr.: Erna Peeters
- 20 apr.-12 mei: Hilde Van de Walle

Lille

Galerij 't Zand VZW

Balsakker 28, 2275 Lille,
014/88.04.72

- tot 4 feb.: Erwin Hauters

Mechelen

Speelgoedmuseum

Nekkerspoel 21,
015/55.70.75

- tot 10 maart: Mini Car & Truck Expo (*)

Merksem

Akademie

Terlindenhofstraat 204

- 3 maart-28 apr.: Project in CCittu. Leerlingen en leraars van de Akademie
- Muizen-Mechelen van Merkssem realiseren een tentoonstelling samen met kunstenaars Liliane Vertessen

Turnhout

de Warande

Warandestraat 42,
014/41.94.94

- 10 feb. tot 30 maart: "I AM YOU. Kunstenaars tegen geweld" (*)

- 10 feb. tot 30 maart:

"Vertellingen III. Care and Cultivation". Johan Clijsters

Nationaal Museum van de Speelkaart

Druivenstraat 18,
014/41.56.21

- tot 25 feb.: "Russisch kwartet", kaartgrafiek van Vladimir Vereschagin e.a. (*)
- Cultureel Centrum De Kern**
Kem 18, 03/828.40.56
- 10-11 feb.: De muzikale tuin (Etienne Favre)
- 16 feb.-3 maart: "De mens, Paul van Ostajen"

Brussels

Hoofdstedelijk

Gewest

Brussel

ASLK-Galerij

Kreupelenstraat 12

- 23 feb.-2 juni: Chocolate (*)

Atomium

Eeuwfeestlaan, 02/477.09.77

- 1 apr.-31 dec.: De ballons van het Atomium

Belgisch Centrum voor het Beeldverhaal

Zandstraat 20, 1000 Brussel,

02/219.19.80

- tot 7 apr.: "100 Jaar strips in de U.S.A." (*)

• 9 apr.-2 juni: Hommage aan de Antwerpse dichter Paul van Ostajen

Eurovillage

Karel De Grotelaan 80,
02/230.85.55

- 1 maart-1 apr.: Victor Sackville en de mooiste steden van Europa (originele pagina's)

Fnac

City 2, Nieuwstraat,
02/209.22.11

- 1-13 feb.: "Stripportretten". Daniel Fouss fotografeerde Belgische stripauteurs in hun omgeving

Fondation pour l'Architecture

Kluisstraat 55, 1050 Brussel,
02/649.02.59

- tot 11 feb.: Het plezier en zijn tegendeel: de vrije hand van Raoul Vaneigem

• 5 maart-12 mei: Jonge architecten van Vlaanderen: de rijkdom van eenvoudig

Forte

Fortstraat 35, 02/538.09.01

- tot 25 feb.: Carlos Ramirez
- 7 maart-28 apr.: Lucia Penninckx en Yoshimasa Matsumoto

Galerie van het Gemeentekrediet

Passage 44, Kruidtuinlaan 44,
02/222.47.07

- tot 10 maart: "Kunst in wijn"

Goethe-Instituut

Belliardstraat 58, 1040
Etterbeek, 02/230.39.70

- tot 17 feb.: Georg Baselitz, grafiek

Hallepoortmuseum

Zuidlaan, 02/534.25.52

- tot 25 feb.: "Voor het varkentje komt ...". Sprookjes van toen (*)

• 29 maart-28 juli: "Dicht bij ons... ver van huis".

Huwelijken te Brussel

Japanse Toren

Van Praetlaan 44, 1020
Brussel, 02/268.16.08

- Samoerai

Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen

Waverssesteenweg 260,
02/627.42.38

- tot 3 maart: "Planeet Aarde". Een tentoonstelling over onze planeet en het respect dat zij verdient (*)

Koninklijke Bibliotheek

Albert I

Kunstberg, 1000 Brussel,
02/519.53.11

- 18 feb.: Opendeurdag: "Traject van letter en boek" (Houyouxgalerij)

• 16 feb. tot 16 maart: Mark

Severin (1906-1987)

(Nassaukapel)

- 16 feb. tot 16 maart: "In den beginne was er de letter" (Schenkingenzaal)

• 16 feb. tot 30 apr.:

Medailles rond de Belgische aanwezigheid in Midden-Afrika (1876-1960)

(Penningkabinet)

- 26 maart tot 26 mei: "Het ongewone boek" (Schenkingenzaal)

• 12 apr.-11 mei: Verhaeren en de eeuwwisseling

Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis - Jubelparkmuseum

Jubelpark 10, 1040 Brussel,
02/741.72.11

- 7 maart-15 sep.: Museum met ballonnetjes: inspiratiebronnen voor strips

• tot 19 mei: Tot edelsteen verheven, edelstenen en sierstenen uit Siberië (*)

• tot 6 juni: "Fluwelen rijkdom". Renaissance fluweel uit de Errera verzameling en hedendaagse creaties (*)

Koninklijke Musea voor Kunst en geschiedenis - Museum voor Blinden

Jubelpark 10, 1040 Brussel
(ingang Nervierslaan),
02/741.72.11

- tot 15 juni: Netsuke. Japan in een notepad (*)

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, afdeling Modere Kunst

Koningsplein 1-2,
02/508.32.11

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, afdeling Oude Kunst

Regentschapsstraat 3,
02/508.32.11

- tot 17 maart: Divertimento. Muziek in de beeldende kunst (*)

Kunstcentrum van het Rood Klooster

Rood Klooster 4, 1160
Oudergem, 02/660.55.97

- tot 18 feb.: 24ste Salon van de kunstschilders van Rood Klooster en Oudergem, met hulde aan Alfred Bastien (1873-1955)

• 2-28 maart: Henri Logelain

• 20 apr.-22 mei: Ferdinand Pire

Paleis voor Schone Kunsten

Ravensteinstraat 23 -
Koningsstraat 10,
02/507.84.66

- 1 maart-12 mei: August Sander, "Le Pont Transbordeur" (*)

• 1 maart-12 mei: Mel Bochner, "Thought made visible" (*)

• 1 maart-12 mei: Patrick Vanden Eynde

Opbergband

Om de afleveringen veilig en stijlvol te bewaren, biedt Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen ook een opbergband.

Deze opbergband biedt plaats aan 4 afleveringen en aan 4 Mededelingbladen. Ook een eventueel extra -nummer vindt daarin zijn plaats.

De band is uitgevoerd in een eigentijdse vormgeving. De afleveringen worden ingebonden met een stevig slijpbandsysteem. Een volle opbergband heeft de allure van een prachtig kunstboek met 320 bladzijden.

Deze opbergband kost 300,-BF.

In deze prijs zijn de verzendkosten inbegrepen. U kan de opbergband bestellen door storting van het vereiste bedrag op rekeningnummer 448-0007361-87 van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, met vermelding "opbergband".

Aan onze Nederlandse abonnees: de opbergband kost 20,-NLG (verzendkosten inclusief; U gelieve te storten op gironummer 135.20 van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, met vermelding: "opbergband"

Provincie Limburg

Hasselt

Cultureel Centrum

Kunstaal 5, 011/22.99.31

• tot 11 feb.: José Vermeersch: "Herkenning & Mysterie"

• tot 11 feb.: "Indonesia in wording", foto's van Cas Oorthuys en Charles Breijer

• 2 feb.-31 maart: Foto's van Corinne Mercadier (F)

• 16 feb.-31 maart: Lucebert

• 19 apr.-19 mei: Jacques Sonck

Stedelijk Museum

Stellingwerff-Waerdenhof

Maastrichterstraat 85,

011/24.10.70

• 28 jan.-3 maart: Lambert

Lemmens (1893-1952)

Tongeren

C.C. De Velin

Dijk 111, 012/39.38.00

• 19 maart-8 apr.: "Hand-

Tastelijk"

Zonhoven

Cultureel Centrum

Termolen

Kneuterweg 2, 011/81.50.61

• 1 feb. tot 27 feb.: "Wie

schrijft er in dit huisje?"

Literaire tentoonstelling rond

het leven en werk van drie

Limburgse vrouwelijke jeugdauteurs: Bettie Elias, Ilse Peys en Mieke Vanpol.

• 19 april tot 12 mei: "Confrontatie". Vier vrouwelijke en vier mannelijke kunstenaars.

Provincie Oost-Vlaanderen

Aalst

Galerij C. de Vos

Oude Gentbaan 295,

053/78.86.80

• tot 4 feb.: Carlos Cornelis,

schilderijen. Bernadette

Candecatsje: grondwerken

Stedelijk Museum Oud-

Hospitaal

Oude Vismarkt 13,

053/70.26.60

• tot 17 feb.: Real Art, "een

nieuw modernisme" (*)

Deinze

Museum van Deinze en

Leiestreek

Lucien Matthyslaan 3-5,

09/386.00.11

• 16 maart-19 mei:

Kunstwerken van vóór 1910:

de eerste generatie van de

kunstenaarsdorpen Sint-

Martens-Latem en Worpswede (D) (*)

Gent

Fnac

Veldstraat 88, 09/233.40.80

• 15-26 maart:

"Stripporetten". Daniel

Fouss fotografeerde Belgische

stripauteurs in hun omgeving

Galerij Richard Foncke

St.-Jansvest 18, 09/223.81.28

• tot 5 feb.: Catherine Opie,

"Portrait Series" & "Freeway

Series"

Kunstgalerij P-Art

Noordstraat 20,

09/233.36.61

• tot 26 nov.: Johan

Vanvlaenderen, schilderijen -

Hugo Vandervekens,

beeldhouwwerk

Museum van Hedendaagse

Kunst Gent

Citadelpark, 09/221.17.03

• 20 jan. tot 17 maart:

Videosculpturen in Duitsland

sedert 1963

Museum voor de

Geschiedenis van de

Wetenschappen

Krijgslaan 281 (gebouw S30),

09/264.49.30

• 1 april tot 1 okt.: "De

culturele en wetenschappelijke erfenis van

Joseph Plateau"

Museum voor Industriële Archeologie en Textiel

Minnemeers 9, 09/223.59.69

• tot 1 juni: Lichaam en

hygiëne (*)

Museum voor Sierkunst

Jan Breydelstraat 5,

09/225.66.76

• tot 3 maart: Triënnale voor

vormgeving 1995

Oudheidkundig Museum van

de Bijloke

Godshuizenlaan 2,

091/25.11.06

• 3 feb.-31 maart: "Goud,

brokaat en glacié - S.O.S.

Polychromieën" (*)

Vlaamse Opera

Schouwburgstraat 3

• 18 feb.-2 maart: Juwelen

ten toon

Witte Zaal

Hoger Sint-Lucasinstituut

Gent, Posteemestraat 64

• tot 9 feb.: De-Architecture

& Genius Loci: Smithson,

Matta-Clark, Kawamata

• 27 feb.-23 maart: Afrikaans

textiel

Lokeren

Foyer

Kerkplein 5

• tot 28 jan.: "Fotografie"

heeft geen sekse. Gynaika-

fototentoonstelling:

vrouwelijke studenten

Academie

• 1-29 feb.: Mercator en de

cartografie in exlibris

• 5-31 maart: Aquarellen van

Leen de Backer

• 6-30 apr.: Gynaika-

fotografie. Hilde Braet:

"Vrouwenboudoir"

Stedelijk Museum

Markt 15 A, 09/348.28.05

• 2-31 maart: InCCitu

(Guillaume Bijl)

• 21 apr.-30 nov.: J.B. de

Smet (1674-1741)

Oosteeklo

Galerie William Wauters

Antwerpse Heirweg 5,

09/373.70.06

• 27 jan.-25 feb.: Wim

Biewenga

• 2-31 maart: Theo Kuijpers

• 6 apr.-5 mei: Yvan Theys

Sint-Niklaas

Academie voor Schone

Kunsten

• 21 jan.-18 feb.: Collages

met werk van André

Bogaerts en andere Wase

kunstenaars

• 3-31 maart: Kinderen

maken zelfportretten

Stedelijk Museum

Zwijgershoek

Regentiestraat 61-63,

03/777.29.42

• feb.-maart: Graphia en

Gynaika: de vrouw, het

vrouwelijke, de vrouw-

kunstenares en de grafiek

• apr.-mei: Archeologie in

Vlaanderen. Het Waasland

archeologisch onthuld.

Temse

Gallery 40

Veerstraat 8, 03/771.48.74

• tot 25 feb.: Hilde Braet:

fotografie

• 2 maart-5 mei:

Prentmaaksters: Xandra

Donders, grafiek

Provincie

Vlaams-Brabant

Dilbeek

Ontmoetingscentrum

Westrand

Kamerijklaan z/n,

02/466.20.30

• 9-25 feb.: Frank Theys,

videokunst

• 29 feb.-14 apr.: In CCitu

• 29 maart-14 apr.:

Confrontatie Chris

Vanbeveren en Freddy De

Vierman

• 19-22 apr.: Karbu

Leuven

ABB-galerij

Hoekgebouw Diestsevest-

Diestsestraat

• tot 16 maart: Jan Cox

U hoeft niet te kiezen!

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen is een kunsttijdschrift (sinds 1963) dat met zorg en 30 jaar ervaring wordt samengesteld.

Vier maal per jaar verschijnt een thematische aflevering van 40 pagina's in klare duidelijke taal en zorgvuldig geïllustreerd in kleur en zwart-wit. Bij elke aflevering hoort een levendig bijvoegsel met actuele kunst-informatie en uitgebreide tentoonstellingskalender. Iedere abonnee ontvangt een gratis Museumkaart die gratis toegang biedt of reductie in een 100-tal vlaamse musea.

Abonnementsprijs: 700,-BF

Een gecombineerd abonnement op jaargang 1996 van **M&L en Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen**

kost maar **1.600,-BF** (i.p.v. 1.850,-BF)

Kiezen hoeft niet, maar mag wel.

U kan zich abonneren door storting van het vereiste bedrag op rekeningnummer 470-0278201-29 van M&L:

- 1.150,- BF voor een abonnement op M&L
- 700,-BF voor een abonnement op Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen
- **1.600,-BF voor een gezamenlijk abonnement op M&L en Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen** (uw voordeel: 250,-BF!).

telkens vermelden "jaargang '96".

M&L staat voor Monumenten en Landschappen en is een boeiend en kleurrijk tijdschrift over monumenten- en landschapszorg. M&L verschijnt

zes maal per jaar. In iedere editie worden vier onderwerpen i.v.m. restauratie en conservatie van monumenten indringend besproken en met een zeer verzorgde kleurenfotografie uitvoerig geïllustreerd. Bovendien bevat ieder nummer een artikel over landschapszorg. M&L telt 64 bladzijden en 16 pagina's "Binnenkrant". Deze "Binnenkrant" is het actuele luik en bevat tentoonstellings-nieuws, berichten over Collquia, restauraties, beschermingen, publikaties, ...

Abonnementsprijs: 1.150,-BF

• 4 apr.-18 mei: Ward Lemaut

Provinciemuseum P. van Humbeeck - M. Piron
Mechelsevest 108,
016/22.28.93

- tot 4 feb.: 5 x Cuba (*)
- 9 maart-7 apr.: Frieda Lambregs, monotypes en schilderijen (*)
- 13 apr.-5 mei: Dubbel talent Jan Muës en Pol Leemans

Overijse Cultureel Centrum "Den Blank"

058/51.88.10
• 5-28 apr.: Jean-Pol, auteur van "Kramikske"

Tervuren Koninklijk Museum voor Midden-Afrika

Leuvensesteenweg 13, 3080 Tervuren, 02/769.52.11

- 21 maart-21 sep.: Aethiopia, volkeren uit de Hoom van Afrika (*)
- maart-juli: Afrikaanse stoeltjes

Vorst Galerij Ten Weyngaert

Bondgenotenstraat 54,
02/347.16.86

- tot 16 feb.: Emiel Hoorne, Nico Lanoo en Franky Cane: grafiek
- 8 maart-12 apr.: Michel Seuphor, hommage 95 jaar

Provincie West-Vlaanderen

Brugge Stadshallen Markt

Markt 7, 050/44.82.82

- 1-25 feb.: Project Albert Pepermans - Hugo Claus
- 15-24 maart: Rotariale 96, grafiektentoonstelling. Europese Biënnale voor grafische kunsten

Koksijde Wetenschappelijk en Cultureel Centrum van de Duinenabdij en de Westhoek

Koninklijke Prinslaan 8,
058/51.19.33

- 1 feb.-28 mei: "Pessinus (Turkije), onderzoek van een antieke stad en haar territorium".

Kortrijk Cultureel Centrum.

Benedengalerij
Hazelaarstraat 7,
056/22.07.68

- tot 18 feb.: "Polygon": 5 Hedendaagse kunstenaars uit Rusland
- 24 feb.-17 maart: Project Gynaika '96 (Vrouw en Kunst): Priscilla Bistoën,

fotografie

• 24 feb.-17 maart: Project Gynaika '96 (Vrouw en Kunst): Van Harem tot Hollywood, een historische kijk op Oriëntaalse dans

- 23 maart-14 apr.: In CCitu, een beeldend project
- 27 apr.-26 mei: "Reizend Salon": Leo De Schepper, Kok Anja, Rob Veenendael, Els Vanden Meersch, Greta Vandenbroeck (Zaza), Marmenout Philippe

Groeningeabdij

Houtmarkt
• 2 maart-14 apr.: "Vrouw in het museum"

Studio Gaselwest

Rijselsestraat 57,
056/36.92.11

- tot 4 feb.: Aquarellen van Paul De Doncker
- 17 feb.-3 maart: Jean-Pierre Belaen, beeldhouwwerken en Henk Teunissen, schilderijen
- 16-31 maart: Martine De Deken, juwelen

Loppem

Kunsthalle Lophem
Torhoutsesteenweg 52A,
050/84.02.65

- tot 2 feb.: Maria Serebriakova

Marke

Galerij Clo Bostoën
P. Breughelstraat 3,
056/21.48.54

- tot 11 feb.: Beatrijs Lauwaert, assemblage techniek
- 3-31 maart: Monique Thomaes, fotografie

Menen

Ontmoetingscentrum 't Ghelandt

Waalvest, 056/51.58.91

- 17-25 feb.: "Dik in orde": Expositie n.a.v. fotowedstrijd Gynaika
- 2-24 maart: Confrontatie, grafiek van jonge kunstenaars
- 29 maart-8 apr.: Paastentoonstelling
- 13-28 apr.: Textielkunst van Magda Cuyckx. Expositie n.a.v. het Gynaikaproject

Oostende

Gallerie "De Peperbusse"
Prins Boudewijnstraat 7,
059/70.28.80

- 26 jan.-18 feb.: Erotiek in de fotografie
- 8-31 maart: Nathalie Maudiere, schilderijen
- 12 apr.-5 mei: Jan Latinne, schilderijen

Museum Ensorhuis

Vlaanderenstraat 27,
059/80.53.35

- tot mei: "La Gamme d'Amour"

Museum voor Schone Kunsten

Wapenplein, 059/80.53.35

Simonne Muylaert-Hofman

*unikaat juweel simonne muylaert-hofman
hanger goud 18 karaat - koraal - briljant - tahitiparel*

muylaert-hofman

nieuwstraat 36 - 9300 aalst

tel. (053) 78 71 12

open: dinsdag t/m zaterdag 9.30 - 12.30 u en 14 - 18.30 u
december speciale uurregeling

- tot 17 feb.: "Gynaika": werken van vrouwelijke kunstenaars uit de verzameling van het Museum voor Schone Kunsten, Oostende
- 3-25 feb.: James De Coninck, kunstschilder
- 3 maart-27 mei: Léon Spilliaert, kunstschilder (1881-1946) (*)

Provinciaal Museum voor Moderne Kunst

- Romestraat 11, 059/50.81.18
- tot 25 feb.: Paul Van Hoeydonck, retrospectief, Astrid

- 9 maart tot 21 apr.: Paul De Vylder, Raymond Minnen, Lili Dujourie, Marie-Jo Lafontaine, Liliane Vertessen, Trees van Ravels'

Roeselare

Stedelijk Museum Blomme

- Ooststraat 84
- tot 29 jan.: Vijf Roeselaarse kunstenaars
- 8-19 feb.: Fototentoonstelling "De Stad"

- 22 feb.-11 maart: C. Vercruyse, schilderijen
- 13 maart-1 apr.: Erik Verberck, schilderijen
- 4-15 apr.: Jo Vanthoumout, schilderijen

Tielt

Cultureel Centrum Gildhof

- Sint-Michielstraat 9, 051/40.29.35
- feb.: Gynaika: twee vrouwelijke galeristen uit Tielt nodigen vrouwelijke artiesten uit
- maart: In CCitu, o.l.v. kunstenaar Honoré D'O
- apr.: Gynaika, Carine Bauwens alias Trien nodigt een viertal vrouwelijke kunstenaars uit

Veurne

Internationaal

Bakkerijmuseum Walter Plaetinck

- Zuidgasthoeve, Albert I-laan 2, 058/31.38.97
- tot 29 feb.: Alle molens vangen wind (*)

Nederland

Amersfoort

Amsterdam

- Bijbels Museum
- Herengracht 366, 0031/20/624.24.36

- tot 19 mei: "Op naar Jeruzalem". 2000 Jaar gaan naar de heilige stad

Joods Historisch Museum

- Jonas Daniël Meijerplein 2-4, 0031/20/625.42.29

- tot 17 maart: "Zonder titel". Hedendaagse kunst en design, 1960-1995, met werk van Marlene Dumas, Waldo Bien, Eli Content en anderen

- 22 maart-8 sep.: Peter Hunter en Otto Salomon, emigrant in Londen. Foto's 1935-1945

- tot 19 mei: Jeruzalem in jodendom, christendom en islam

Rijksmuseum

- Stadhouderskade 42, 0031/20/673.21.21

- tot 11 feb.: "Het gezicht verbeeld". Portretkunst in marmer, klei en brons
- tot 4 feb.: "Voor Nederland bewaard". De collectie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap
- tot 31 maart: "De Lelijke Tijd". Pronkstukken van Nederlandse interieurkunst 1835-1895

- 10 feb.-5 mei: Een nieuwe kunst: fotografie in de 19de eeuw
- 17 feb.-9 juni: Aanwinsten kunstnijverheid
- tot 25 feb.: Oorlog aan tafel, veldslagen op damast
- tot 12 mei: De "hersenspop" van Asmus, de oorsprong van de verzameling Marinemodellen

- 30 maart-22 sep.: Rondom Rubens en Teniers

Stedelijk Museum

- Paulus Potterstraat 13, 0031/20/573.29.11
- tot 18 feb.: Metz & CO - De creatieve jaren

Tropenmuseum - Koninklijk Instituut voor de Tropen

- Linnaeusstraat 2, 0031/20/568.82.95
- tot 1 sep.: Verre vrienden van Jan Klaassen. Poppenspel in Afrika en Azië

Van Gogh Museum

- Paulus Potterstraat 7, 0031/20/570.52.00
- 10 feb.-28 apr.: 19de-eeuwse Fotografie. Een selectie uit de nationale foto-collectie in samenwerking met het Rijksmuseum

Vlaams Cultureel Centrum 'De Brakke Grond'

- Nes 45, 0031/20/622.78.60
- 19 jan.-18 feb.: Mo(NU)menten, Willem Elsschot en Paul van Ostaijen, door beeldhouwer Wilfried Pas
- 23 feb.-11 apr.: Grénzeloos vertekend!

Den Haag

Mauritshuis

- Korte Vijverberg 8, 0031/70/346.92.44

- 1 maart-2 juni: Johannes Vermeer (*)

Dordrecht

Dordrechts Museum

- Museumstraat 40, 0031/78/13.41.00

- tot 25 feb.: Arent de Gelder, Rembrandts meest beroemde leerling

- tot 10 maart: Ary Scheffer (1795-1858). Geviert Romanticus

's-Hertogenbosch

Noordbrabants Museum

- Verwersstraat 41, 0031/73/13.38.34,

- 28 jan.-30 apr.: Uit Koninklijk Bezit. 100 Jaar Koninklijk Huisarchief. De verzamelingen van Oranje

Leiden

Het Koninklijk Penningkabinet

- Rapenburg 28, 0031/71/12.07.48

- tot 14 mei: "Bloedgeld". Wat oorlog met geld doet

Maastricht

Bonnefanten Museum

- tot 2 juni: Willem de Kooning, sculpturen
- 20 jan.-14 apr.: Louise Bourgeois, grafiek 1938-1993
- eind jan.-zomer: Sol Lewitt, wandchildering
- 4 feb.-14 apr.: Jan J. Schoonhoven, reliëfs en tekeningen 1955-1991
- 7 maart-2 juni: Collectie Neutelings, middeleeuwse beeldhouwkunst

Mecc

- 0031/73/614.51.65
- 9-17 maart: Kunstwerken uit de verzameling van Koning Willem III

Rotterdam

Kunsthall Rotterdam

- Westzeedijk 341, 0031/10/440.03.21

- tot 4 feb.: "Passage Brussel": Nederlandse schilders in Brussel 1850-1890

- tot 17 maart: Leonardo de Vinci. Uitvinder, wetenschapper, kunstenaar

- 10 feb.-7 apr.: Hans van Meegeren (1889-1947). Van (miskend) kunstenaar tot meestersvervalser

Nederlands

Architectuurinstituut

- Museumpark 25, 3015 CB Rotterdam, 0031/10/440.12.00

- tot 4 feb.: Het Nederlandse interieur 1870-1990
- tot 11 feb.: Classical Principles as Signs of Resistance

- tot 25 feb.: Renzo Piano. Tradities en moderne techniek

- tot 10 maart: Mies van der Rohe Pavilion Award. Bekroonde architectuur in de Europese Unie 1988-1994

- 9 maart-2 juni: Architectuur als een discipline
- 6 apr.-7 juli: The Modern Fifties and Sixties

- 9 maart-2 juni: Architectuur als een discipline
- 6 apr.-7 juli: The Modern Fifties and Sixties

- 9 maart-2 juni: Architectuur als een discipline
- 6 apr.-7 juli: The Modern Fifties and Sixties

- 9 maart-2 juni: Architectuur als een discipline
- 6 apr.-7 juli: The Modern Fifties and Sixties

- 9 maart-2 juni: Architectuur als een discipline
- 6 apr.-7 juli: The Modern Fifties and Sixties

- 9 maart-2 juni: Architectuur als een discipline
- 6 apr.-7 juli: The Modern Fifties and Sixties

- 9 maart-2 juni: Architectuur als een discipline
- 6 apr.-7 juli: The Modern Fifties and Sixties

- 9 maart-2 juni: Architectuur als een discipline
- 6 apr.-7 juli: The Modern Fifties and Sixties

Ateliers en cursussen

Antwerpen

Museum voor Fotografie

- Waalre Kaai 47, 03/216.22.11

- 27 jan., 3, 10, 17, 20, 21 feb. en 2, 3 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren van 11 tot 14 jaar bestaat de atelierreeks uit 4 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 650 BF.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

- 23, 24, 25 feb. en 5, 6, 7 apr.: "Zelf de fotografie opnieuw uitvinden" voor jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen bestaat de atelierreeks uit 6 sessies van 2,5 uur. Bijdrage: 1000 BF voor jongeren van 14 tot 18, 1500 BF voor volwassenen.

Nieuws voor de Museumkaart

Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis

De voorbije jaren opende het Jubelparkmuseum een groot aantal zalen. Tot eind vorig jaar kon u de negenvijftig zalen gratis bezoeken. Vanaf dit jaar moet voor het Jubelparkmuseum en de andere musea van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (Hallepoort, Instrumentenmuseum, Chinees Paviljoen en Japanse Toren) een toegangsprijs van 150,-BF betaald worden.

Abonnees van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen genieten, op vertoon van hun museumkaart, van het groepstarief dat vastgesteld is op 100,-BF.

Een jaarkaart voor het Jubelparkmuseum kost 1.500,-BF.

Wie alle musea van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis wil bezoeken, kan dit voor de vaste prijs van 300,-BF. Dit ticket blijft een maand geldig.

"Vrouwen op schilderijen",
lesgever: Nanny Schrijvers;
bijdrage: 1.000,-BF
(cursusgeld en toegang).
• zaterdag 2,9,16 en 23
maart, telkens van 10.00 tot
12.00 u., "De menselijke
figuur: iedereen is anders",
een lessenreeks voor
kinderen vanaf 8 jaar;
bijdrage: 1.000,-BF voor de
reeks.
• dinsdag 20 feb. en/of
donderdag 22 feb., van 14.00
tot 15.30 u. "Kleuren voor
kleuters", voor vijf- en
zesjarigen; bijdrage: 150,-BF
per atelier.

Brussel
Jubelparkmuseum

Jubelpark 10, 1040 Brussel,
02/741.72.11
Museumatelier op woensdag
- kinderen
• 6, 13, 20 en 27 maart:
"Schoteltje, vaasje, tegeltje,
kannetje". Museumatelier
voor kinderen van 5 tot 10
jaar (Europese keramiek).
14 tot 16u.
Bijdrage: 320,-BF. (V.E.D.:
260,-BF) voor de vier ateliers.
Inschrijven verplicht:
02/741.73.13.
Museumatelier op zondag -
kinderen
• 4 en 11 feb.: "Zacht als
fluweel". Museumatelier voor
kinderen van 6 tot 12 jaar
("Fluwelen rijkdom"). 10.30
tot 12.30u.
• 3, 10, 17 en 24 maa.: "Alles
loopt op wieltjes: van kar tot
koets". Museumatelier voor
kinderen van 6 tot 12 jaar
(Rijtuigenmuseum). 10.30 tot
12.30u.
Bijdrage: 130,-BF (V.E.D.:
80,-BF) per atelier.
Inlichtingen: Educatieve en
culturele dienst 02/741.73.13
Museumatelier op zondag -
jongeren
• 3, 10 en 17 maa.:
"Van steen tot edelsteen".
Museumatelier voor jongeren
van 12 tot 16 jaar
("Tot edelsteen verheven").
10.30 tot 12.30u.
Bijdrage: 400,-BF (V.E.D.:
250,-BF) voor de drie
ateliers, documentatie
inbegrepen. Inschrijven
verplicht: 02/741.73.13
Museumatelier -
Krokusvakantie
• 21 en 22 feb.:
"Mannekenbladen...
sprookjesachtig" (deel 2).
Twee dagen in het museum
(9.30 tot 16.30u.) -
Hallepoort. Museumatelier
voor kinderen van 5 tot 10
jaar ("Er was eens...")

Sprookjes van toen"
Bijdrage: 1.250,-BF. (V.E.D.
1.000,-BF). Inschrijven
verplicht: 02/741.73.13
• 21 tot 23 feb.: "Achter het
masker". Drie dagen in het
museum (9.30 tot 16.30u.) -
Jubelparkmuseum.
Museumatelier voor jongeren
van 10 tot 16 jaar (doorheen
de verzamelingen)
Bijdrage: 2.000,-BF (V.E.D.:
1.800,-BF). Inschrijven
verplicht: 02/741.73.13
Museumatelier - Paasvakantie
• 9 en 10 apr.: "Het
museum, een dierentuin?".
Twee dagen in het museum
(9.30 tot 16.30u.) -
Jubelparkmuseum.
Museumatelier voor kinderen
van 5 tot 10 jaar (doorheen
de verzamelingen)
Bijdrage: 1.250,-BF (V.E.D.:
1.000,-BF). Inschrijven
verplicht: 02/741.73.13
• 2 tot 5 apr. of 9 tot 12 apr.:
"Wordt vervolgd". Vier
dagen in het museum (9.30
tot 16.30u.). Museumatelier
voor jongeren van 10 tot 16
jaar ("Museum in strip")
Bijdrage: 2.500,-BF (V.E.D.:
2.000,-BF). Inschrijven
verplicht: 02/741.73.13
• 10 tot 12 apr.: "Musea op
schaal". Drie dagen in het
museum (9.30 tot 16.30u.).
Museumatelier voor jongeren
van 16 tot 20 jaar
(Jubelparkmuseum,
Hallepoort, Chinees Paviljoen
en Japanse Toren)
Bijdrage: 2.000,-BF (V.E.D.:
1.800,-BF). Inschrijven
verplicht: 02/741.73.13

Dilbeek

Culturama v.z.w.
Baron de Vironlaan 140,
1700 Dilbeek, 02/569.27.74
• 6, 13, 27 feb. en 5 maart:
"Art Deco in België en
Europa"
• 1 en 8 maart: "Van Gogh
en de vrouwen"
• 4, 11, 18, 25 maart en
15, 22 apr.: excursies op
aanvraag: "Geschiedenis van
de tuinarchitectuur"

Gent

Amarant vzw
Hoogpoort 50, 9000 Gent,
09/233.03.24
• "Dit is geen Vermeer
(meer)". Waarom dat zo is
en hoe het komt dat men
ooit in de vervalsing van Van
Meegeren een echte
Vermeer zag, wordt dit
voorjaar bij Amarant uit de
doeken gedaan. Vanaf
midden januari verschijnt de
uitvoerge brochure met alle

26, 27, 28 en
29 JANUARI '96

**OUDENAARDSE
ANTIEKBEURS**

**N.C.M.V.
MIDDENSTANDS
CENTRUM
Gevaertsdreef**

Openingsuren :

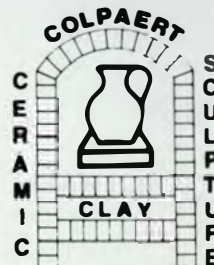
Vrijdag: 15 tot 19 u.
Zaterdag : 11 tot 19 u.
Zondag : 11 tot 19 u.
Maandag : 14 tot 19 u.

Tijdens de beursdagen EXPERTEN AANWEZIG

GRATIS EXPERTISE van meegebrachte stukken (1 voorwerp
per bezoeker) op maandag 29 jan. van 13 tot 17 u.

Organ.: N.V. MARU - 03/324.62.99

De Gentse Vuurvaste Producten BVBA (sinds 1854)

COLPAERT

Ceramic & sculpture materials

Kwaliteitsbenodigdheden voor de keramist, pottenbakker en
beeldend kunstenaar

Gratis prijslijst/katalogoog op eenvoudige aanvraag

Open: dinsdag t/m vrijdag: 9.00 - 12.30 en 13.30 - 17.30 uur

zaterdag: 9.30 - 12.30 uur

Gesloten: iedere maandag

Groendreef 51, B-9000 Gent

Tel. (09) 226 28 26 - Fax (09) 237 00 67

Kom maar binnen Welkom in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen

Een jeugdeditie

van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen
geschreven door de gerenommeerde jeugdauteur Dirk Musschoot.

Met de editie, die wordt uitgegeven i.s.m. de kathedraal van Antwerpen,
brengt Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen een leidraad voor een bezoek aan de kathedraal geschreven
**voor meisjes en jongens
van 9 tot en met 14 jaar.**

De uitgave voert hen mee van buiten naar binnen en maakt hen wegwijs in de bouwgeschiedenis,
de kunstwerken, de restauratie, en de archeologische vondsten,
maar wijst hen ook op de zin en de betekenis van de kathedraal.

De jeugdeditie telt 40 pagina's en is nagenoeg volledig in kleur uitgegeven.

Ze zal ongetwijfeld ook de grote mensen weten te boeien.
Voor ouders en leerkrachten, en uiteraard voor de kinderen zelf, is deze gids
een onschatbare hulp voor een interessant bezoek aan de kathedraal van Antwerpen.

Hoe kunt U bestellen?

Bij Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen

- Door storting van 250,- BF op rekeningnummer 448-0007361-87 van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen in Tielt met vermelding "jeugdeditie".
- Vanuit Nederland door storting van 16,- NLG op giro van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen in Tielt met vermelding "jeugdeditie".

info over lessenreeksen, lezingen en uitstappen. Er zijn cursussen over beeldende kunst, over theater en over filosofie. Inlichtingen op bovenstaand adres.

Koksijde Comic Events

Capucijnenlaan 34,
8670 Koksijde
• 17-25 feb.: Workshop:
"Hoe wordt een strip
gemaakt?". Info: 058/51.88.10

Tervuren Koninklijk Museum voor Midden-Afrika

Leuvensesteenweg 13,
3080 Tervuren, 02/769.52.11
• Kinderateliers n.a.v. de
tentoonstelling "Aethiopia.
Volkeren uit de Hoom van
Afrika". Inlichtingen tel.
02/769.52.00

Lezingen

Brussel Jubelparkmuseum

Jubelpark 10, 1040 Brussel,
02-741.73.31
• 4 feb.: "Opgravingen in het
land van de Skythen. De
Belgische expeditie in Altaï
1995" door Prof. Dr. Jean
Bourgeois, hoofddocent
Europese archeologie aan de
UGent (10.30u.)
• 11 feb.: "De mythologische
geboorten in de Griekse
kunst. Een iconografische
studie" door Sandra Verhulst,
licentiaat Archeologie
(10.30u.)
• 18 feb.: "Een badgebouw
met verrassingen. De
thermen van de *Sette sapienti*
te Ostia" door Dr. Thea L.
Heres, klassiek archeoloog,
oud-Hoofd afd. Oudheid
Nederlands Instituut Rome,
i.s.m. N.K.V.-Brussel (10.30u.)
• 3 maa.: "Symboliek in
juwelen en edelstenen" door
Jan Walgrave, conservator
van de Provinciale Musea van
Antwerpen (10.30u.)
• 10 maa.: "De
geomorfologie van het
Paaseiland" door Prof.Dr.

Morgan De Dapper,
hoogleraar aardweten-
schappen, vakgroep geografie
aan de UGent, i.s.m.

Vereniging voor de studie
van het Paaseiland (10.30u.)
• 17 maart: "Omtrent het
beeldverhaal" door Johan de
Moor, winnaar van de
Bronzen Adhemar 1989
(10.30u.)
• 21 maart: "De Franse
opgravingen te Adaima, een
predynastische site van
Boven-Egypte" door Dr. Stan
Hendrickx, KULeuven,
E.S.K.E. i.s.m. Ex Oriente Lux
(18.30u.)
Bijdrage: 150,-BF; studenten,
CJP, 60plus,
Per Musea: 100,-BF; leden
V.E.D.: gratis. Inlichtingen
02/741.72.14

Maastricht MECC

0031/73/614.51.65
• 9 en 10 maart: Lezingen
n.a.v. The European Fine Art
Fair: Irina Sokolova, over de
collectie Hollandse meesters
die zich tijdens de 17de en
de 18de eeuw in de
Hermitage bevonden, en
James Rylands, over
"Treasures in the Garden".

Wandelvoordrachten

Brussel Jubelparkmuseum

Jubelpark 10, 1040 Brussel,
02/741.72.14
• 25 feb.: "Mesopotamië,
land tussen twee rivieren"
door Greet Van Deuren
(10.30u.)
• 9 feb.: "Glasramen: een
iconografische benadering"
door Ria Cooreman (14u.)
• 8 maa.: "Netsuke. Japan in
een notedop" door Ria
Cooreman (14u.)
Bijdrage: 150,-BF; studenten,
CJP, 60plus, V.E.D., Per
Musea: 100,-BF. Trefpunt:
onthaal Albert-Elisabeth.
Inlichtingen: 02/741.72.14

Beurzen

Maastricht MECC

• 9-17 maart: TEFAF
Maastricht (The European
Fine Art Fair): Ruim 160
kunst- en antiekhandelaren
uit twaalf landen nemen deel
aan deze internationale
kunstbeurs. De collectie

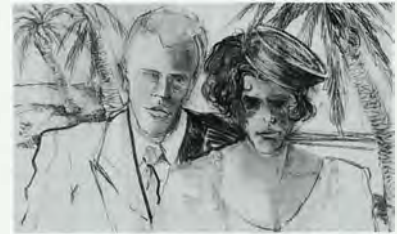
16de- en 17de-eeuwse
Hollandse en Vlaamse
meesters is de belangrijkste
op de wereldmarkt. Ook dit
jaar vinden we onder
verschillende rubrieken
prachtige kunstwerken terug:
schilderijen, tekeningen,
kunstambacht, textura,
klassieke oudheden, boeken,
manuscripten en kaarten, "la
haute joaillerie du monde"
en 20ste-eeuwse kunst.
Tegelijkertijd loopt een
tentoonstelling met kunst-
werken uit de verzameling
van Koning Willem III (1817-
1890). Dagelijks van 11 tot
20u., weekend van 10 tot
18u.. Inlichtingen
secretariaat van TEFAF:
0031/73/614.51.65

Wilrijk

't Vlaams Stripcentrum
Letterkundestraat 139,
2610 Wilrijk, 03/827.44.26
• 9-10 maart: 8ste Stripbeurs

WATERFRONT GALERIE

DEES DE BRUYNE "Hommage aan mijn Vader"

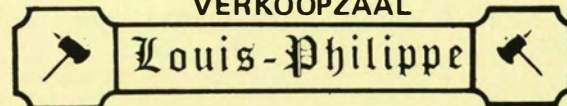
7 zeefdrukken
Exclusieve oplage 49 ex.
gedrukt op zeildoek, formaat 0,7 m x 1 m,
genummerd en gesigneerd.

7.000 BEF per exemplaar.

Bestellen door overschrijving
op rek.nr. 390-0304184-47 van
WATERFRONT GALERIE.
Vermelden: 'Zeefdruk Dees De Bruyne'.

Permanent recent en vroeger werk
van Dees De Bruyne beschikbaar.
Kontakteer Walter Ertvelt,
tel. (09) 259 01 01 - fax (09) 259 00 39

VERKOOPZAAL

BELANGRIJKE GEKATALOGEERDE KUNST EN ANTIKVEILING

Uitzonderlijke gekatalogeerde kunst- en antiekveilingen
op zondag 28 januari 1996 om 14 uur stipt.
Tentoonstelling op 26 en 27 januari 1996 van 10 tot 20 uur.

Meubilair van hoogstaande kwaliteit uit de 17de, 18de en 19de eeuw.
Schilderijen, tekeningen en grafiek. Beeldhouwwerken. Europees en
Oosters porselein uit de 16de, 17de, 18de en 19de eeuw.
Antieke en oude tapijten.

Volgende veiling op zondag 25 februari 1996 om 14 uur.
Dagelijks aanvaarden wij loten voor onze volgende antiekveilingen
van 9 tot 18 uur. Een team experts staat te uwer beschikking.
Wij komen ook ter plaatse om uw verzameling of inboedel te schatten.

Voor meer inlichtingen, bel ons vrijblijvend.

Geïllustreerde kleurkatalogus.

Elke veiling worden 20.000 uitnodigingen verstuurd.

Bondgenotenlaan 122 - 3000 Leuven

Tel./Fax: (016) 23 29 15

Lid van de Syndicale Kamer der Verkoopzalen van België

Concerten van oude muziek

Antwerpen Rubenshuis

Wapper 9-11
In oktober 1995 startte de 47ste reeks concerten van oude muziek in het Rubenshuis en het Vleeshuis te Antwerpen. Elk concert begint om 15u.. Kaarten zijn te verkrijgen in het Rubenshuis en het Vleeshuis.

Toegang: 250 BF. Geen telefonische reservaties.

- 11 feb.: Werken van J.M. Leclair, J.M. Hotteterre, J. Philidor en J.S. Bach, door Wilbert Hazelzet (traverso), Titia de Zwart (gamba), Jacques Ogg (klavecimbel)
- 10 maart: De Groninger humanist en organist Rudolphus Agricola. Een muzikale reis in de 15de eeuw, door Super Librum
- 24 maart: Muziek uit de 16de eeuw, door het Antwerps Blokfluit Consort

Museum Vleeshuis

Vleeshouwersstraat 40
In oktober 1995 startte de 47ste reeks concerten van oude muziek in het Rubenshuis en het Vleeshuis te Antwerpen. Elk concert begint om 15u.. Kaarten zijn te verkrijgen in het Rubenshuis en het Vleeshuis.

Toegang: 250 BF. Geen telefonische reservaties.

- 28 jan.: De laatste drie sonates van L. van Beethoven, door Paul Komen (pianoforte)
- 25 feb.: Werken van C. Saint-Saëns, S. Karg-Elery en A. Guilmant, door Joris Verdin (harmonium en orgel)
- 31 maart: Werken van J. Aubert, M. Blavet, M. Corette en Ch. de Blainville, door Musica ad Rhenum

Maastricht MECC

- 14 maart: werken van Bach/Busoni, Albeniz en Brahms vertolkt door pianiste Héléne Grimaud

Wedstrijden

Antwerpen Vlaamse Ingenieurskamer v.z.w.

Van Putlei 11, 2018 Antwerpen

- Tech-Art prijs: De Vlaamse Ingenieurskamer organiseert voor de elfde maal de Tech-Art prijs. Deze prijs bekroont een vernieuwende creatie op technisch en artistiek gebied verwezenlijkt in de loop van 1995. De prijs bestaat uit een symbolische prijs: een verguld ei op marmeren voet, en een geldprijs van 100.000 BF. Iedereen, vanaf 18 jaar, elke groepering en elke firma kan deelnemen. Afsluitdatum voor de inzendingen is 29 februari 1996. Voor meer inlichtingen: VIK, t.a.v. Christine Malfeyt, Van Putlei 11, 2018 Antwerpen, 03/216.00.70

Brugge Rotariale 96 - Europese Biënnale voor grafische kunsten

- De tweejaarlijkse wedstrijd voor Grafische Kunst wordt uitgeschreven door Rotary Brugge 't Vrije. De wedstrijd staat open voor alle reproduceerbare grafische technieken, met uitzondering van zuivere fotografie. Er worden 3 werken bekroond: eerste prijs 2.000 ECU, tweede prijs 1.000 ECU, derde prijs 750 ECU. De werken dienen ingelijst afgeleverd te worden, uiterlijk op 16 feb. 1996, bij ADMB, t.a.v. Mevr. D. Vandamme, St.-Clarastraat 48, 8000 Brugge, 050/44.06.03 of 050/44.06.11. Wedstrijdreglement aanvragen bij: Dhr. Guy Esselen, Lange Rei 2, 8000 Brugge, 050/33.17.46

Gent Provinciale Prijzen 1996 Provincie Oost-Vlaanderen

- Een jaarlijkse prijs wordt uitgeschreven voor alle culturele activiteiten, waaronder plastische kunst, kunstambachten en fotografie. De provinciale prijzen zijn uitsluitend opengesteld voor personen die in Oost-Vlaanderen geboren zijn, of er op de vastgestelde datum van inzending vijf jaar woonachtig zijn. De deelnemers mogen niet eerder bekroond zijn, in hetzelfde genre, met een gelijkwaardige provinciale

prijs of met een hogere prijs. Voor inlichtingen: Culturele aangelegenheden, Gouvernementsstraat 1, 9000 Gent, 09/267.72.00

Kalmthout

Cuyllitshof Mecenaat
Putsesteenweg 38, 2920 Kalmthout, 03/666.61.20

- Ter gelegenheid van "Tuin uit de Kunst" wordt een ontwerpwedstrijd georganiseerd met als thema "Trompe l'oeil". Beeldende kunstenaars en tuinarchitecten worden uitgenodigd om een ontwerp te maken, waarin het thema van optische illusie op het tuingebouwen wordt betrokken. Het bekoonde ontwerp wordt gehonoreerd met een bedrag van 30.000 BF. Deelnemingsformulieren en het wedstrijdreglement kunnen bekomen worden op het adres van het Cuyllitshof Mecenaat, zie hierboven.

Publikaties

Geschiedenis van de schilderkunst in België

inleiding door Philippe Robert-Jones
1995, La Renaissance du Livre, Brussel, 29,7 x 21 cm, 532 blz., rijkelijk geïllustreerd volledig in kleur, gebonden, 3.250,-BF, ISBN 2-8041-2221-2.

Na een inleiding waarin de uitzonderlijke picturale kwaliteit wordt besproken wordt die in ons land gedurende vijf volle eeuwen is volgehouden, brengt dit boek onder de titel "Panorama van de schilderkunst in België. Door de eeuwen heen", een overzicht in 8 hoofdstukken vanaf de 14de t.e.m. de 20ste eeuw. Ieder hoofdstuk is opgebouwd uit een (toch wel zeer) synthetische tekst die de eigenheid van de schilderkunst in de behandelde periode voorstelt. Hoofdzak zijn evenwel de afbeeldingen van de schildrijen die op hun beurt in hoofdstukjes, maar dan zonder tekst, gegroepeerd zijn. Bij voorbeeld "16de Eeuw. De renaissance" bevat 7 bladzijden inleidende tekst waarin de drie centra Antwerpen, Brugge en Brussel alsook de Italiaanse invloeden (italianisme, maniërisme) kort worden besproken. Daarna volgen 48 bladzijden reproducties ingedeeld volgens het genre: godsdienstige taferelen, mythologische taferelen, portretten, genretafereelen, stilleven en landschappen. Een groot gedeelte van de afgebeelde schilderijen (ook in de andere hoofdstukken) komt uit Belgische collecties. Er is wel wat te zeggen voor deze aanpak van de kunstgeschiedenis. Heel veel werken worden getoond, wat een directer, maar ook oppervlakkiger, inzicht kan

bieden dan teksten. De lezer krijgt a.h.w. een catalogus van de Belgische schilderkunst in handen, een kijkboek dat zeer aangenaam is om door te nemen. Meteen is er ook een afbeelding in huis met één of meer werken van onze bekende schilders. Een uitvoerbare chronologische tabel van de schilders en kunstrichtingen laat een onmiddellijke datering toe, gevat in één overzicht. Een synoptische tabel van de politieke gebeurtenissen, de culturele gebeurtenissen en de gedateerde werken biedt interessant feitenmateriaal. De bibliografie bevat een aantal referenties die voor de actieve lezer het tekort aan tekst in dit boek kunnen aanvullen. Een index van de namen sluit de editie af.

Tijdschriften

Vlaanderen

Tweemaandelijks tijdschrift Jaargang 44, nr. 5, november-december 1995
28,5 x 22,5 cm, geïllustreerd in zwart-wit, 80 pagina's.

Paul Cruysberghs, Marcel Janssens en Hilde Heynen, allen verbonden aan de K.U. Leuven, geven respectievelijk de situatieschetsen van het postmodernisme in de filosofie, de literatuur en in de architectuur. Prof. Claire van Damme (R.U. Gent) en Ludo Dosogne (BRTN) handelen achtereenvolgens over het postmodernisme in de beeldende kunst en in de actuele dans. Yves Knockaert (Lemmensinstituut) geeft een overzicht van de postmoderne tendensen in de nieuwe muziek. Het tweede deel van de uitgave brengt o.a. nog twee bijdragen over "het credo van de (religieuze) film" (Sylvain de Bleekere) en "Religieuze kunst vandaag" (Lydia Schoonbaert).

België: 950,- fr. voor 5 nummers (los nummer: 300,-fr.)
Een abonnement gaat in na overschrijving op rekening nummer 712-1102147-19 van het C.V.K.V.

U wenst te adverteren?

Contacteer:
B. Promotion
Mevrouw
Berlinde Fierens
03 / 231 28 00

advertentie

Een nieuwe televisie-reeks

Abdijen en kloosters in Oost-Europa en hun bewoners

Een co-productie van Abbey Film Production, RKK/KRO & BRTN

Deze serie wordt wekelijks uitgezonden op TV2, elke vrijdag om 22.20 u. In 13 afleveringen wordt een gevarieerd beeld geschetst van het religieuze leven in het voormalige communistische oostblok. Na "Abdijen der Lage Landen" en "Abdijen in West-Europa" vormt dit het derde project waarin het religieuze leven wordt verbeeld. Er werd gefilmd in katholieke kloosters en abdijen en in orthodoxe kloosters in Polen, Roemenië, Tsjechië, Bulgarije, Hongarije en Rusland. De gefilmde kloosters en abdijen bieden een scala aan bouwstijlen, aan rituele en zeldzame collecties. Hoogtepunten zijn de fresco's in de kloosters van Moldavië (Roemenië) die de eeuwenlange Turkse overheersing weergeven, de zeer

uitgebreide bibliotheek in de abdij Strahov in Praag. In het bijzondere Russische klooster Kolomna, waar bijna honderd zusters met een gemiddelde leeftijd van 22 jaar wonen, wordt weer veel aandacht geschonken aan de artistieke ontwikkeling van de zusters. Zo ook in het klooster van de Heilige Sergius in Rusland waar de monniken volgens traditie in eigen werkplaats ikonen schilderen. Voor de regie tekenden Jan Gruyaert en Anton Stevens; projectleider BRTN: Rik Sauwen.

Naar aanleiding van de serie verscheen een gelijknamig boek.

Abdijen en kloosters in Oost-Europa door Raymond Detrez, Sergi Merks, Michel van Parys en Julien Weverbergh, 1995, De Fontein/Lannoo, 28 x 23,5 cm, 104 pagina's, volledig in kleur geïllustreerd, 995,-BF. ISBN 90 209 2584 9

Noord-moldavische kerk

BRTN Departement Cultuur

Tekens op TV2, elke dinsdag om 22.45 uur

- 06.02 William Blake
- 13.02 Carl Orff
- 20.02 C'est moy qui je peins
- 27.02 Design Stories: VV Story
- 05.03 Design Stories: Mart Stam 1/2
- 12.03 Design Stories: Mart Stam 2/2
- 19.03 Douro. De Tuin van Europa
- 26.03 Op de Fiets naar Hollywood 1/2
- 02.04 Op de Fiets naar Hollywood 2/2
- 09.04 Die Religion des Herrn Hitler
- 16.04 Citizen Barnes
- 23.04 Léon Spilliaert
- 30.04 Antwerpen aan de Stroom
- 07.05 Schilderen in Weer en Wind
- 14.05 Matamata en Pilipili (humoristische films uit en voor Belgisch Kongo)

TENTOONSTELLINGEN de Warande

van 27 januari tot en met 18 februari 1996

CREATIVE FACTORY

Rik Hens, Cyriel van den Heuvel,
Hannelore van Even, Paul van Hees.

van 10 februari tot en met 31 maart 1996

I AM YOU

kunstenaars tegen geweld
met o.a. Marina Abramovic, Jannis Kounellis,
Les Levine, Jochen Gerz, Daniël Dewaele,
Ben Vautier, Marie-Jo Lafontaine, ...

I AM YOU

is een actie van internationale kunstenaars
en het Goethe Instituut
naar een idee van
Tom Barth, Hugo Bossi en Dietrich Sturm

van 10 februari tot en met 31 maart 1996

JOHAN CLIJSTERS

i.s.m. Chosen with Care, Hasselt.

dagelijks vrij toegankelijk van 14.00 u. tot 18.00u.,
zondag van 10.00 u. tot 12.00 u.
en van 14.00 u. tot 18.00 u.,
maandag gesloten.
Catalogi beschikbaar.

de Warande, Warandestraat 42, 2300 Turnhout.
Tel.: 014 - 41 94 94 Fax.: 014 - 42 08 21